ROST

Revistă de cultură creştină şi politică

Alexandru Mironescu, universitarul isihast

Biserica, la răscruce
de Claudiu Târziu

Petre Ţuţea: „Istoria e făcută de Aleşi“
de Cassian Maria Spiridon

Ce-a mai rămas de apărat?
de Mircea Platon

Cine, cum şi de ce ne-a furat Biserica?
de Alexandru Racu

an V ● nr. 55 ● septembrie 2007 ● 3 lei

www.rostonline.org

Coperta I: Alexandru Mironescu, în tinerețe

sumar

numărul 55 ● septembrie 2007

EDITORIAL
Biserica, la răscruce
de Claudiu Târziu.....3

MARTORI AI VEACULUI
Fapte, vorbe, gînduri.....4

ÎN DEZBATERE
Vara Patriarhului
de Cristi Pantelimon.....10

Cine, cum şi de ce ne-a furat Biserica?
de Alexandru Racu.....12

REPERE
Alexandru Mironescu – repere biobibliografice 16

Cuvînt la moartea lui Al. Mironescu
de Arhim. Benedict Ghiuş.....18

Cuvînt înainte la „Poeme filocalice“
de Bartolomeu Valeriu Anania 19

Savanţi şi mărturisitori creştini
de Răzvan Codrescu.....21

DIALOG
Dialog cu filosoful Petre Ţuţea: „Istoria e făcută de Aleşi“
de Cassian Maria Spiridon.....28

POLITICA, LA DESCUSUT
Hercule şi Edecu
de Viorel Patrichi.....33

Secuii lui Băsescu
de Mihail Albişteanu.....37

Transnistria şi interesele marilor puteri (II)
de Octavian Sergentu.....40

SENSURI
Sinuciderea – act de nesăbuinţă şi disperare
de Prof. Adrian Cherhaţ.....43

Icoana, model al Împărăţiei lui Dumnezeu
de Ramona Suciu.....45

HISTORIA
Poveste despre vlahi
de Emilia Corbu.....47

DECANTĂRI
Tânărul Dan C. Mihăilescu şi subversiunea selenară
de Mircea Platon.....52

LA ROST
Jocul riscant al unui istoric „neo-comunist“
de Vladimir Christian.....54

Ce-a mai rămas de apărat?
de Mircea Platon.....57

Revista ROST poate fi procurată de la chioşcurile Rodipet SA sau:
- În **Bucureşti** – de la librăriile „Vasiliada“ (Bd. I.C. Bratianu 12) şi „Sophia“ (Str. Bibescu Vodă nr. 24, lîngă Facultatea de Teologie)
- În **Constanţa** – de la librăria „Brâncovenească“ (Str. Vasile Lupu nr. 43)
- În **Galaţi** – de la librăria „C. Negri“ (Strada Domnească 27)
- În **Suceava** – de la librăria „Sf. Voievod Ştefan cel Mare“

OFERTĂ

Revista ROST caută distribuitori în toată ţara: biserici de mir, mănăstiri, firme locale de difuzare a presei, librării şi persoane particulare. Oferim comision generos. Pentru detalii, luaţi legătura cu directorul publicaţiei, Claudiu Târziu, la telefon 0740.103.621 ori pe e-mail: rost@rostonline.org sau revistarost@gmail.com.

ROST
Revistă de culturi creştină şi politică

Fondată 2002

Revistă naţională editată de Asociaţia ROST

DIRECTOR
Claudiu TÂRZIU
tel.: 0740.103.621
rost@rostonline.org

REDACŢIA
Mihail ALBIŞTEANU
Richard CONSTANTINESCU
Cristi PANTELIMON

COLABORATORI PERMANENŢI
Antonio ARONEASA
Corina BISTRICEANU
Răzvan CODRESCU
Stelian GOMBOŞ
Pr. Radu ILAŞ
Constantin MIHAI
Viorel PATRICHI
Mircea PLATON
Marcel RĂDUŢ SELIŞTE
Marina ROMAN
Paul Gabriel SANDU
Constantin N. STRĂCHINARU
Nicolae STROESCU-STÎNIŞOARĂ

COMUNICARE & PR
Nicu BUTNARU

DTP
Omni Press & Design
art@opd.ro

EDIŢIE INTERNET
Dragoş DORAN

CORESPONDENŢĂ
OP 23, CP 27 – Bucureşti

TIPAR
Docuprint SRL
tel.: 0234/588.930

DIFUZARE
Rodipet SA

ABONAMENTE
La redacţie sau prin Rodipet SA
(nr. catalog 4843-VI)

ISSN
1583-6312

www.rostonline.org

Reproducerea unor articole apărute în revista ROST este permisă numai cu acordul scris al redacţiei.
ROST este difuzată în ţară şi în comunităţile româneşti din Europa, SUA şi Canada.

Biserica, la răscruce

Alegerea unui nou patriarh al Bisericii Ortodoxe Române este un moment crucial din două motive. Primul: toată lumea aşteaptă desprinderea categorică a instituţiei de umbrele trecutului recent. Al doilea: de noul Întîistătător va depinde în bună măsură direcţia de mers a Bisericii şi, îndrăznesc să spun, unitatea ei. Rezultatul alegerilor din 12 septembrie ne va arăta dacă am fructificat sau am ratat acest moment.

Claudiu Târziu

Este evident că Biserica are nevoie de schimbare. Patriarhatul PF Teoctist, neaşteptat de lung, ar putea fi caracterizat, paradoxal, cu un cuvînt aparent dur, dar onest: *provizorat*. Din perspectiva modului în care PF Teoctist a înţeles să conducă Biserica. În provizorat nu se fac reforme spectaculoase şi nu se apasă pe accelerație, ci totul este ținut pe linia de plutire, în ritmul şi pe direcția moştenite.

PF Teoctist i-au fost străine gesturile ferme, limpezirea situațiilor confuze, deschiderea unor drumuri noi. În locul acțiunii, a preferat aşteptarea. Şi s-a înconjurat de oameni cărora le era comod să aştepte: să fie uitate compromisurile din comunism, să se aşeze societatea fără ajutorul Bisericii, să se primenească Biserica în mod natural şi să înceteze provizoratul prin moartea de bătrînețe a patriarhului.

Odată cu trecerea la cele veşnice a PF Teoctist, teoretic provizoratul a încetat. Şi oricine ar veni patriarh este silit să răscumpere, fie şi în parte, vremea aşteptării prea puțin roditoare, prin acțiuni energice. De la schimbarea calitativă a funcționărimii ecleziale şi la adoptarea unei transparențe fireşti şi decomplexate în relațiile cu presa, pînă la tranşarea chestiunii ecumenice, la reorganizarea eparhiilor (este nevoie de mai multe episcopii şi mitropolii, pentru ca ierarhul locului să-şi poată cu adevărat păstori turma) şi la mai buna cumpănire a termenilor privind raporturile dintre puterea spirituală şi puterea seculară. „Reforma“ care se cere nu vizează nici *aggiornamento*, nici transformarea Bisericii în departament social al guvernului sau în SRL.

Or, la un asemenea demers nu se poate angaja decît un ierarh nemanevrabil şi neşantajabil, un om credibil, cu autoritate, motivat şi mai ales capabil de iubire. Un călugăr autentic, nu un tuns în monahism peste noapte pentru a îmbrăca haina episcopală. În nici un caz, unul amenințat de cedările sub comunism, sau unul cu agendă politică ocultă.

Din păcate, alegerea patriarhului stă deja sub semnul suspiciunii. Prea mulți dintre electori sînt oameni politici controversați, afaceriști dubioşi, masoni cunoscuți şi foşti colaboratori ai Securității. Ei reprezintă diverse grupuri de interese, dar nu şi interesul Bisericii, adică al credincioşilor. De ce şi cum s-a ajuns aici e de prisos să discutăm. Fapt este că aceşti alegători nu pot fi schimbați înainte de 12 septembrie. Ne rămîne speranța: fie că nu sînt majoritari, fie că Dumnezeu nu vrea să ne certe printr-un patriarh nevrednic şi le va lumina conştiințele.

PS: Un grup de credincioşi a cerut public, la sfîrşitul lunii august, ÎPS Bartolomeu Anania să accepte candidatura sa la demnitatea de Patriarh, în interesul Bisericii.

Fapte, vorbe, gînduri

Moartea unui Patriarh

Pe 30 iulie a.c., la ora 17.00, a trecut la cele veşnice Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitul Părinte Teoctist. Internat de urgență, Întîistătătorul Bisericii noastre a suferit o intervenție chirurgicală la prostată pe 30 iulie, dimineața, dar după ieşirea din operație a făcut stop cardiac. Născut pe 7 februarie 1915, în satul Tocileni, județul Botoşani, Toader Arăpaşu a intrat ca frate la Schitul Sihăstria Voronei, din

județul natal, în 1928. A urmat Seminarul Teologic de la Cernica şi a fost tuns în monahism la 6 august 1935, la Mănăstirea Bistrița – Neamț, primind numele de Teoctist. Pe 4 ianuarie 1937, a fost hirotonit ierodiacon, a absolvit Facultatea de Teologie, iar din anul 1948, a ocupat postul de vicar administrativ al Mitropoliei Moldovei şi Bucovinei. Pe 28 februarie 1950, a fost ales de către Sfintul Sinod episcop-vicar al Patriarhiei, cu titlul de Botoşăneanul, apoi, la 28 iulie 1962, Episcop al Aradului, şi la 9 noiembrie 1986, Patriarh. A fost un Patriarh echilibrat şi a reuşit să țină în mînă tensiunile dintre principalele curente, „ecumenist“ şi „antiecumenist“, din Biserică. Decesul Patriarhului a declanşat, în mod inevitabil, lupta pentru putere în sînul Bisericii. ÎPS Daniel al Moldovei, care este şi locțiitor de Patriarh, beneficiază de cea mai multă susținere în Sinod, Colegiul Electoral Bisericesc şi mediile politice şi de media. De aceea, alegerea sa în demnitatea de Patriarh pare mai mult o formalitate. Dar venirea ÎPS Sale în Dealul Mitropoliei ar putea dinamita din interior Biserica, fiind cunoscută orientarea sa „ecumenistă“ rigidă.

Lupta pentru Patriarhie

Mutarea la Domnul a Patriarhului Teoctist a declanşat o dezbatere publică interesantă despre Biserica Ortodoxă şi rolul ei astăzi, în noul context politic, social şi cultural.
Ca mai mereu cînd se discută subiecte despre Biserică, se bate cîmpii într-o veselie şi se pronunță toți ignoranții şi neaveniții. Ici-colo se strecoară şi opinii pertinente. În ziare şi la tv, multe confuzii, inexactități, acuzații voalate sau directe şi cîrteli cît încape. Că Biserica nu se implică social (i se reproşează asta de parcă ajutorul social ar fi menirea ei principală; şi oricum ceea ce face cu adevărat Biserică pentru nevoiaşi nu este cunoscut de indignații de serviciu nici în proporție de 10%), că Patriarhul Teoctist a dărîmat biserici (aberant; unul dintre comentatori susține enormitatea că defunctul şef al BOR şi-ar fi dat acordul pentru demolarea catedralei patriarhale, de către Ceauşescu, cînd de fapt PF Teoctist s-a opus şi a şi salvat biserica), că Biserica trebuie să fie transparentă cu banii şi averile sale... Tot felul de pete în soare şi de găselnițe pe lîngă interesul public, dar motivate populist: „poporul vrea să afle“. Mă rog, în atîția ani de slobozenie de expresie, în care BOR este atacată sistematic, ne-am cam obişnuit cu astfel de derapaje. Păpuşarii nu-şi dau seama însă că pe adevărații credincioşi n-o să-i clintească nici o iotă din credința lor cu astfel de manevre. Cît despre ceilalți – dacă îi îngăduie Dumnezeu contra Bisericii, noi n-avem de cît să ne rugăm pen-

Mitropolitul Daniel

tru ei. Mai incitant ni se pare felul în care a început lupta pentru tronul patriarhal. Uzual, prin mass-media. Jurnaliştii noştri lasă impresia că deja totul e stabilit, concurenții ştiuți şi cîştigătorul – clar. Din relatarile de presă rezultă că sînt siguri doi candidați: ÎPS Daniel al Moldovei şi ÎPS Teofan al Olteniei. Se fac speculații pe marginea susținerii de care dispun din partea clericilor şi a mirenilor care alcătuiesc Adunarea Națională Bisericească. Mesajul general este: ÎPS Daniel va fi noul Patriarh. Iacată, IPS Sa deține locotenența patriarhală – deci supervizează organizarea alegerilor –, are de partea sa cutuma istorică (patru din cei cinci patriarhi ai României au venit de pe tronul mitropolitan al Moldovei), este şeful celei mai mari şi bogate Mitropolii, este destul de tînăr ca să putem miza pe o „domnie“ lungă, deci pe continuitate, este sprijinit politic (a fost foarte apropiat de PSD, iar acum, că s-au schimbat vremurile, este prietenul PNL), este sprijinit şi de unii intelectuali cu vizibilitate, are o relație bună cu o parte a presei şi ceva realizări ca mitropolit (de pildă, trustul de presa „Trinitas“, prin care îşi propagă ideile şi opțiunile ecumeniste în aproape toată țara). Contează prea puțin, în ochii unora, faptul că e de un „ecumenism“ care aduce a new-age-ism, drept pentru care îi prigoneşte pe „habotnicii“ tradiționalisti de prin mănăstirile moldave. Nici nu importă că în anumite cercuri se ştie că e mason de grad înalt (păi nu se chinuie unii masoni de prin presă să ne explice că masoneria nu este deloc incompatibilă cu creştinismul, în ciuda a ceea ce spune încă Biserica?). În fine, nu ne-om împiedeca acum de suspiciunile cu parfum de credibilitate privind afacerile sale cu banii Bisericii. Important este că e un „element“ de nădejde, cu porniri reformatoare (doar în ’90 a fost preşedintele Grupului de reflecție pentru înnoirea Bisericii - care şi-a încetat activitatea după ce el a fost făcut mitropolit în regim de urgență). Este candidatul perfect pentru cei care vor ca BOR să devină o biserică „soft“. Adică de una căreia să-i scadă influența în societate şi care îşi va transforma mănăstirile în muzee şi „viața“ în sforării politice. După model occidental. Contracandidatul ÎPS Daniel ar fi învinsul perfect: ÎPS Teofan – crescut de Patriarhul Teoctist, rîvnitor la rugăciune – cum zic cei care îl cunosc bine –, cultivat, blînd ca un miel şi de aceea numai bun de jertfit. Dacă, printr-o minune, ar ajunge Patriarh, ÎPS Teofan n-ar fi decît un prizonier al „aparatului“ de ierarhi, consilieri, inspectori şi băgători de seamă din palatul patri-

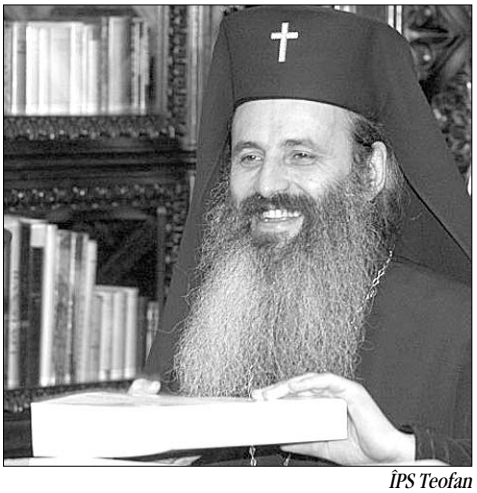

ÎPS Teofan

arhal. Cum este şi în calitate de mitropolit, la Craiova. E prea moale ca să se impună. Dar oricum n-are şanse reale de reuşită. Nu are nici banii, nici susținerea din partea intelighenției, nici experiența, nici influența politică, nici sprijinul în Sinod de care se bucură ÎPS Daniel. Ne îndoim că ÎPS Teofan va fi candidatul „tradiționaliştilor“, cu atît mai mult cu cît imaginea sa de

antiecumenist şi de om al Tradiției este falsă. În realitate, ÎPS Teofan fiind cît se poate de implicat în contactul şi dialogul cu celelalte culte, atît ca vicar patriarhal, cît şi ca mitropolit.

Masonii din presă vor să-şi aleagă Patriarh

„Frații" masoni au intrat în fibrilație, scot capul, aparent haotic, pe unde nu te-aştepți. Vor să pună, cu orice preț, pe scaunul patriarhal al BOR un ierarh mason. Oamenii prestează pe unde apucă: în ziarele care îi găzduiesc, pe blogurile personale, în emisiuni tv. Tămîierea unui Daniel al Moldovei merge în paralel cu atacul abject contra ÎPS Bartolomeu al Clujului. Apartenența la masonerie e minimalizată, cînd nu se spune de-a dreptul: masoneria e bună, iar condamnarea masoneriei de către Biserică, din anii '30, nu mai e de actualitate (în viziunea lor, nici canoanele Sfintelor Sinoade Ecumenice nu mai sînt de actualitate). Ştiți unde am mai auzit noi asta? La ÎPS Daniel, la o întrunire cu preoții din subordine. Pe de altă parte, ÎPS Bartolomeu este numit „fascist", „exponent al extremei-drepte" şi „o ruşine a Bisericii" pe motiv că, pe cînd era adolescent a aderat la organizația de elevi a mişcării legionare, „Frăția de Cruce". Cu alte cuvinte, e mai grav să fi fost, ca elev, într-o organizație care e blamată astăzi, chiar dacă acea organizație ține de istorie, decît să fii membru al altei organizații, care încă trage sfori în politica națională şi internațională, după reguli şi cu metode anticreştine şi antiromâneşti. Logica asta e specifică băieților cu şorțulețe: încearcă să ne prostească pe față. Pînă aici, nimic surprinzător. Cu adevărat mirabil este tupeul unui ins care se vrea vîrf de lance în acest război pentru dărîmarea ÎPS Bartolomeu. Omul nostru îşi zice ziarist, deşi nu a făcut niciodată meseria asta cum se cade, iar în tîrg se ştie de mult că este spion şi mason. Ba, cînd se îmbată – că le trage la măsea grozav – se şi laudă cu „frații" lui. Individul, lipsit de orice urmă de caracter, unsuros şi găunos, tună şi fulgeră împotriva ÎPS Bartolomeu şi a mişcării legionare. Dar nu suflă un cuvințel despre cum, ani în şir, a făcut pe legionarul şi a păpat banii unor legionari din exil, care au văzut în el, naivii, speranța, „un nou Căpitan". L-au purtat, ca pe sfintele moaşte, pe la diverse reuniuni ale lor, i-au dat diverse „misiuni", iar el, estimp, alimenta serviciile secrete cu informații despre „reînvierea mişcării legionare" – în cea mai mare parte inventate, ca să-şi justifice arginții pe care îi primea. Acum, cînd legionarii mai bogați au trecut la cele veşnice şi cînd cei rămaşi, copleşiți de slăbiciunile vîrstei înaintate, au abandonat orice activitate (inclusiv editarea celei mai vechi publicații româneşti din exil), băiatul s-a întors în țară. Lucrează pentru un fost securist, care are trust de presă. Unde altundeva? Şi face spume pe un blog, pe teme care îi sînt familiare (servicii secrete, legionari), dar şi pe unele de care e complet străin (Biserica). Nu-i dăm numele, pentru că nu vrem să-l facem vedetă, nici să-i creştem traficul pe blogul lui mincinos. Însă, dacă va continua cu mizeriile, vom fi nevoiți să povestim cîteva episoade foarte interesante în care a jucat rolul principal. Cu documente pe masă, desigur. Nu de alta, dar s-ar putea să-l creadă cineva pe trăznitul ăsta şi e păcat că murdăria lui să atingă oameni de valoare şi de caracter. Aşa că vom arăta cîtă credibilitate are.

Părintele Teoctist îi încurcă şi mort

„Cotidianul" a comis o gafă de proporții: a dat ca „bombă" de presă un subiect răsuflat, care însă lezează, în perioada de doliu, memoria fericitului întru adormire Patriarh Teoctist. Documentul pe care ziarul pretinde că l-a obținut în exclusivitate de la Arhivele Naționale (probabil via Dorin

Dobrincu (foto), actualul director al acestora) este un raport în care Ioan Cumpănaşu, fost şef al Cultelor în vremea comunismului, colportează, între altele, informații provenind din dosarul de urmărire a Patriarhului Teoctist de la Securitate: că ar fi participat la rebeliunea legionară şi că ar fi fost homosexual. Publicarea acestui document, fără explicarea contextului şi a manierei în care se făceau astfel de rapoarte, precum şi fără ca jurnaliştii să ceară punctul de vedere al Bisericii, miroase a manipulare.
Pare-se că adversarii Bisericii Ortodoxe, în general, şi ai răposatului Patriarh, în special, au con-

siderat că tonul folosit în presă, în ultima vreme, în legătură cu instituţia şi cu omul nu a fost suficient de critic. Şi atunci au aruncat pe piaţă o gogoriţă demontată de mult ca fiind o făcătură. Să reamintim că prin anii 2000-2001, doi tineri istorici, Dorin Dobrincu şi Gabriel Catalan, au publicat nişte delaţiuni scoase din arhivele Securităţii, în care Patriarhul era acuzat de legionarism şi homosexualism. Ulterior s-a dovedit că documentele cu pricina fuseseră prost interpretate, că erau doar declaraţii date sub anchetă, lipsite de orice credibilitate şi mai ales fără legătură cu realitatea. Ştim bine cum Securitatea te putea face să spui că ţi-ai omorît părinţii, deşi ei erau vii. De pildă, într-unul din documente se afirma că Părintele Teoctist participase la vandalizarea unei sinagogi din Bucureşti, în timpul „rebeliunii legionare“, însă „denunţătorul“ pretindea că a fost devastată o sinagogă care nu mai exista de mult în anul 1941. Interesant este că aceste hîrtii au fost văzute şi de alţi istorici, care nu le-au luat în seamă, pentru că nu sînt credibile. La fel a fost văzut şi ignorat de istorici profesionişti şi „dosarul de cadre“ publicat de „Cotidianul“ – dosar alcătuit pe baza informaţiilor false ale Securităţii. De data aceasta, Dobrincu îşi face jocurile cu mîna altuia. Ne întristează să vedem în „Cotidianul“, la care aveam pretenţii, o asemenea manevră. Cu atît mai mult cu cît un ziar fondat de un anticomunist, Ion Raţiu, a ajuns să dea credit unei hîrtii scrise pe colţul mesei de un politruc comunist. Istoricii cunosc faptul că în anii comunismului era folosită ca element de şantaj etichetarea şi că cele mai dure etichetări, care te puteau trimite repede în puşcărie, erau cele de „legionar“ şi „homosexual“. Nu era nevoie de dovezi. O ştiu şi Dobrincu, şi Catalan, dar o practică fără complexe. Poate pentru că în acest caz e vorba de un ierarh ortodox, iar ei sînt de alte confesiuni: primul – evanghelist, iar al doilea – catolic.

Nu ştim să punem mîna pe bani

România a cotizat, în primele şase luni după aderare, la bugetul Uniunii Europene cu 535 de milioane de euro şi a încasat doar 330 de milioane din banii europeni, potrivit datelor Ministerului Economiei şi Finanţelor. Din cele 1,9 miliarde de euro la care ţara noastră avea acces în primul an după aderare, nu au fost absorbiţi decît a şasea parte. Motivul: lipsa de proiecte eligibile. Cu alte cuvinte, sîntem încă incompetenţi la capitolul atragere de finanţare nerambursabilă. Totuşi, banii rămîn la dispoziţia României, alături de cotele aferente anilor 2008, 2009 şi 2010, încă trei ani. Dar tare ne temem că nu ne-om lumina pînă atunci şi că vom fi buni doar de plată.

Cînd va plăti Iliescu pentru mineriada din 13-15 iunie?

La mai bine de 17 ani de la evenimente, în august a.c., a fost făcut public rechizitoriul mineriadei din 13-15 iunie 1990, care îl indică pe Ion Iliescu drept principalul responsabil pentru decizia de reprimare a manifestanţilor. Procurorii i-au trimis în judecată pe generalii Mihai Chiţac (fost ministru de Interne), Gheorghe Andriţa (adjunctul lui Chiţac) şi Dumitru Costea, precum şi pe colonelul Vasile Constantin. Partea din dosar privitoare la Ion Iliescu este încă în lucru la o altă secţie penală. Procurorii consideră ca planul de acţiune a fost elaborat din dispoziţia lui Ion Iliescu, care, în calitate de preşedinte ales, a ordonat intervenţia militară, cu muniţie de război, TAB-uri şi alte forţe, împotriva demonstranţilor, depăşindu-şi atribuţiile legale. Evident, Iliescu neagă acuzaţiile. Credeţi că va fi şi el trimis în judecată?

Antihriştii se iau de „Tatăl nostru“

Asociaţia „Solidaritatea pentru libertatea de conştiinţă“ (SLC) a cerut, printr-o scrisoare deschisă, Societăţii Române de Radiodifuziune (SRR), să nu mai difuzeze rugăciunea „Tatăl nostru“ la începutul şi la sfîrşitul programelor de pe posturile de radio. „Acest lucru încalcă neutralitatea confesională a statului şi acreditează ideea că România este un stat religios, în care nu există o separare dintre stat şi biserică“, precizează SLC. Antihriştii abuzează de bunătatea

Domnului. Pînă într-o zi, cînd i-o trăzni, să fie pildă pentru toți prigonitorii Săi.

Ungurii întind coarda

Reprezentanții Forumului Civic al Românilor (FCR) din Covasna şi Harghita au protestat față de adoptarea de către guvern şi Comisia Națională de Heraldică a noii steme a județului Covasna, aproape identică cu aceea din vremea fostului Imperiu Austro-Ungar. Cu un guvern alcătuit din liberali şi udemerişti, nu e de mirare că se întîmplă astfel de lucruri. După o săptămînă, a mai venit o palmă pe obrazul românilor: autoritățile județului Covasna au instalat la intrarea în localitatea Chichiş, aflată la granița cu județul Braşov, un panou de mari dimensiuni pe care stă scris în mai multe limbi „Ținutul Secuiesc". Panoul vrea să semnalizeze că ai intrat într-o altă țară. Comunitatea românească a județului s-a declarat şocată de această manifestare şovină a UDMR – căci acest partid deține controlul politic al autorităților – şi a

cerut insistent, dar fără efect, intervenția statului român în zonă. Lucrurile pot fi îndreptate, aducînd un partid românesc la putere. Care?

Foamete în Basarabia

Seceta cumplită a lovit şi Basarabia, iar mica şi debusolata republică a lui Voronin se luptă acum cu foametea. Cu ochii deopotrivă spre Rusia şi UE. Seceta a redus la zero recolta de fructe, legume şi grîne. În disperare de cauză, guvernul comunist de la Chişinău promite un sistem de irigații care va intra în funcțiune în anul... 2012. Ajutoarele, care au început să vină din Occident şi din Rusia, vor fi distribuite direct administrațiilor locale, fără intermediari. Autoritățile au calculat necesarul de produse: 350.000 tone de grîu, 89.000 tone de cartofi, 85.000 tone de produse lactate.

Gărzile extremiste maghiare

La Budapesta, moşită de partidul de extrema dreaptă Jobbik şi sprijinită de „conservatorii" de la FIDESZ, s-a născut „Garda Ungară" – formațiune paramilitară, cu scopul declarat de a se

„opune unei eventuale agresiuni din partea României sau a Slovaciei". Mai degrabă, această declarație ar trebui citită aşa: „Garda" va ataca România şi Slovacia, pentru recuperarea teritoriilor pierdute de Ungaria prin pacea de la Versailles. Organizația Magyar Garda, condusă de Gabor Vona, preşedintele partidului Jobbik, a fost înregistrată la tribunal în luna iunie 2007. „Gardiştii" au uniforme negre asemănătoare cu cele ale SS şi vor fi pregătiți militar. Karpat-haza Nemzetorseg (Garda națională a Patriei-Carpați) este o altă organizație, înființată în Ungaria în luna februarie a.c., care are deja peste o mie de membri. Conform preşedintelui acestei organizații, Dr. Lajos Papp, obiectivele sînt „apărarea vieții maghiarilor, a pămîntului, tradițiilor şi culturii din Patria-Carpați". Membrii gărzii naționale poartă ca uniformă veste albe cu o cruce dublă şi susțin că nu folosesc arme.

Călăul studenților din '56, pus sub acuzare?

Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului din România a depus o sesizare la Parchet împotriva colonelului Gheorghe Enoiu, pe care îl acuză de crime împotriva umanității. Cercetătorii care i-au investigat trecutul susțin că „Măcelarul de la Interne", aşa cum era cunoscut Enoiu, e încă protejat de oameni din actuala putere. Dosarul său de cadre este ținut sub cheie în Arhiva Ministerului de Interne. În aceste condiții, e greu de sperat că va fi trimis în judecată. Cu un probatoriu de peste 100 de pagini, ataşat sesizării, cu o listă cu 70 de victime ale lui Enoiu, completată de mărturii, IICCR cere

pedepsirea torţionarului şi decăderea sa din gradele militare. Enoiu primeşte astăzi o pensie de 23 de milioane de lei, în vreme ce victimele sale care au supravieţuit torturilor la care le-a supus şi anilor de puşcărie, îşi duc zilele cu venituri de mizerie. „Anchetele conduse de Gheorghe Enoiu se desfăşurau prin utilizarea celor mai crude şi brutale tratamente: izolarea şi înfometarea, bătaia la tălpi şi pe capre, la testicule, bătaia cu sacul de nisip, precum şi alte metode de tortură specifice perioadei: manejul, cuierul etc.“, precizează reprezentanţii IICCR. Enoiu a condus şi ancheta studenţilor arestaţi în toamna anului 1956, pentru că voiau să se solidarizeze cu revoluţia din Ungaria. Printre ei, scriitorii Paul Goma şi Marcel Petrişor (preşedintele Senatului ROST).

Ziarul Vaticanului critică filmul lui Mungiu

Ziarul oficial al Vaticanului, „Osservatore Romano“, a criticat în termeni duri filmul lui Cristian Mungiu, „4 luni, 3 săptămîni şi 2 zile“, cîştigător al premiului Palme d'Or în acest an, la Cannes, pe care l-a calificat drept o operă „sor-

didă“, care tratează fetuşii „ca pe un obiect aruncat la pubelă“ şi nu ca pe o fiinţă umană. „Filmul, sordid şi redundant, este construit pentru a afişa pe ecran, la capătul a aproape două ore de monotonie, un făt, sau mai bine spus un copil în vîrstă de cinci luni, expus pe pardoseala unei săli de baie“, scrie „Osservatore Romano“ (26 aug. 2007). Filmul lui Cristian Mungiu, lansat şi pe marile ecrane din Italia, prezintă într-o manieră uneori crudă povestea unui avort clandestin în România, în perioada comunistă. „De vreme ce recurgerea excesivă la scene de sex a epuizat potenţialul de atracţie, demnitatea spectatorului primeşte o nouă lovitura sub centură, cu acest film recompensat cu Palme d'Or: Un semnal dramatic al întoarcerii la barbarismul, individual sau colectiv, al conştiinţei noastre“, scrie jurnalul Vaticanului.

Crimele naziştilor ruşi

În Rusia, ultranaţionaliştii au trecut de la faza ameninţărilor la cea a execuţiilor. Pe site-urile lor circulă înregistrări zguduitoare. De pildă, în una doi bărbaţi îngroziţi, legaţi cu sfoară şi bandă adezivă, îngenunchează sub un steag nazist, într-o pădure. „Am fost arestaţi de Partidul Naţional-Socialist“, spun cei doi. La scurt timp, unul este decapitat de către un bărbat mascat care strigă: „Glorie Rusiei!“. Apoi, celălalt este împuşcat în cap. Filmarea execuţiei se încheie cu cei doi călăi, în uniforme militare şi cu cagule negre, imitînd salutul nazist. Nota care însoţeşte filmarea anunţă lupta armată împotriva „coloniştilor negri şi a celor care îi sprijină în guvernul rus“ şi cerea expulzarea din Rusia a tuturor asiaticilor şi a persoanelor din Caucaz.

Un sfînt, despre rănile sufleteşti ale Europei

Tînăra editură bucureşteană „Predania“ (tel. 0747.499.930), condusă de Ionuţ Gurgu, a scos recent pe piaţă o carte care promite să aibă mare impact: Prin fereastra temniţei, de Sf. Nicolae Velimirovici, Episcopul Ohridei şi Jicei. Volumul a fost scris de episcopul sîrb în lagărul Dachau (Germania), unde fusese închis de nazişti. Vlădica Nicolae, om cu trei doctorate obţinute în Apus şi sfînt contemporan, arată unde va ajunge omenirea fără Dumnezeu. Nicolae Velimirovici critică Biserica Romano Catolică, pe ai cărei preoţi îi consideră vinovaţi pentru căderea Occidentului în mrejele diavolului. Vom reveni cu o largă recenzie a acestei cărţi de excepţie.

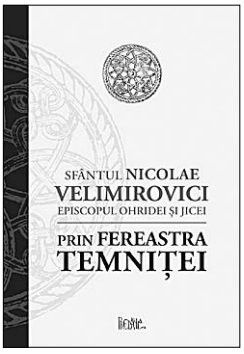

Vara Patriarhului

Mulți oameni se întreabă, mirați, cum de se plasează Biserica fruntașă în topul instituțiilor noastre la capitolul încredere a populației, deși „e lucru dovedit" că preoții sunt corupți, că ierarhii sunt atinși de flagelul simoniei, că, în fine, mulți dintre ei vor fi fost colaboratori ocazionali sau permanenți ai Securității etc. Răspunsul meu e simplu: Biserica se bucură de cea mai mare încredere din partea populației pentru că ea este instituția care are în administrare mântuirea și (poate și mai important!) moartea.

Cristi Pantelimon

Astăzi, când ideea însăși de mântuire este pusă sub semnul întrebării de patosul secularizant al lumii înconjurătoare, rămâne, totuși, un eveniment din viața omului care nu poate fi „atribuit" nici unei alte instituții și, de aceea, nu poate fi prins în nici o categorie bine definită de probleme lumești: este evenimentul morții. Teama de moarte, teama de necunoscutul ei, teama filosofică de moarte, dacă se preferă, teama omului simplu, dar și teama celui mai complicat reprezentant al elitei culturale trec cu necesitate prin Biserică. România încă nu a născut acea categorie de indiferență umană totală (care, din păcate, este prezentă în Occident) față de moarte. Încă nu suntem atât de departe de cele sfinte încât să nu ne aducem aminte că moartea nu e de la noi și că, dacă în viață „facem ce vrem", moartea ne este trimisă de undeva, pasă-mi-te de la Dumnezeu.

Indiferentismul religios încă nu e aici, la noi, vecin cu nepăsarea de moarte, ca la alte popoare mai „civilizate". Probabil vom ajunge și noi, dacă lucrurile nu vor fi stopate, să ne tratăm morții cu instrumentar medical și-atât, să îi îngropăm prin intermediul firmelor de pompe funebre, să nu ne mai amintim de ei imediat ce se duc (cum se întâmplă acum în Occident, când, după dispariția fizică a cuiva, cei rămași în viață nu mai pomenesc nimic de defunct, ca și cum acesta nu ar fi trăit niciodată!).

Iată cum descrie celebrul etolog Konrad Lorenz comportamentul omului modern, dornic de a evita neplăcerile pricinuite de imaginea morții: „Strădania anumitor grupuri culturale de a evita cu orice preț orice doliu și jelire duce la consecințe bizare și stranii în privința modului de a reacționa la moartea celor dragi. La mari părți ale populației nord-americane, moartea e refulată în sens freudian, nemaivorbindu-se de cel răposat, care dispare astfel deodată, fără să mai fie pomenit, ceea ce ar fi considerat ca o lipsă de tact, iar toată lumea se comportă ca și când el nu ar fi existat niciodată"[1].

Dacă Occidentul refulează moartea ca pe un eveniment deranjant și fără sens, la noi moartea este încă teritoriul viu în care se joacă vanitățile momentului. Cea mai tristă moarte, de dată recentă, din Biserica noastră ortodoxă, moartea Patriarhului Teoctist, a fost un prilej de a arăta lumii ce jalnic stă elita românească la capitolul smerenie sufletească. Și a mai fost un prilej de a verifica forța Bisericii de a sta dreaptă și cumpănită, frumoasă aș spune (întocmai ca înfățișarea albă a fostului Patriarh) în fața aceluiași eveniment trist.

Întocmai ca acei dintre compatrioții noștri care folosesc durerea altora pentru a-și croi un avantaj, când, bunăoară, o mașină a Salvării își croiește drum prin intersecțiile aglomerate și

[1] *Cele opt păcate capitale ale omenirii civilizate*, Humanitas, București, 2006, p. 48.

este imediat „vânată“ de un şir de „corbi“ ai traficului, la fel, evenimentul acesta trist, când bătrânul Patriarh al țării a închis ochii pentru totdeauna, este folosit de unii şi de alții pentru a vitriola, pentru a face bilanțuri contabile, pentru a acuza, pentru a se proiecta pe sine în lumina grea a doliului național, pentru a nu tăcea pur şi simplu. Sufletelor măcinate de orgolii le este greu să tacă atunci când pleacă un suflet mare din lume. Acesta din urmă, măsură a micimii lor, face ca etalonul dumnezeiesc al binelui şi răului să fie plasat mai sus. Căci cerul se îmbogățeşte atunci când un sfânt sau un om drept pleacă de aici acolo. Aşa ceva nu poate fi îndurat de micimile sufleteşti de aici. Şi-atunci, traficanții de diplome şi de calificative morale scot capul şi scuipă în dreapta şi-n stânga, întind rulete, trasează linii directoare, joacă piesa enoriaşului interesat de vlădică, se indignează de slabele calități culturale ale prelaților şi, vai, de colaborarea acestora din urmă cu Securitatea şi cu „organele“, proslăvesc catolicismul pur şi militant, fără a uita să-şi decline originile moldave blânde, molcome, chezăşie, vezi-bine, a unui ortodoxism pur-sânge.

Moartea Patriarhului a fost speculată, cum era de aşteptat, de mijloacele de comunicare în masă. Astfel, din motiv de doliu, ea s-a transformat în *eveniment* mediatic (să ne amintim că la moartea Papei Ioan Paul al II-lea apăruseră suveniruri cu chipul marelui defunct, semn de metamorfozare turistică a trecerii la cele veşnice). În acelaşi timp, apropiatele alegeri ale noului Patriarh au devenit prilej de a regândi, strategic, traseul Bisericii noastre. Încotro va merge Ortodoxia noastră? E nevoie de reformă în Biserică? Ce facem cu „tradiționalismul“ apăsat al Ortodoxiei, nu cumva trebuie el lăsat în urmă, pentru un binevenit *agiornamento* în contextul schimbării de la vârf?

Toate aceste întrebări riscă să aducă viața Bisericii sub spectrul unei campanii electorale oarecare, cu partide, grupuri de presiune şi interese, moderniști şi tradiționaliști aruncând argumente „ideologice“ unii împotriva celorlalți. În realitate, Biserica NU este în campanie electorală şi nu poate fi, pentru că nu este partid politic. Ea nu poate fi nici tradiționalistă, nici modernistă, sau, mai precis, dacă e să fie într-o poziție față de dinamica lumii, aceea nu poate fi decât un tradiționalism bine întemeiat, căci Biserica este Tradiție, propria ei tradiție, dar şi tradiția bună a lumii vechi. Biserica nu are a asculta aici glasul aşa-zisei opinii publice, care cere schimbări sau reforme în sânul ei, pentru că Biserica nu ascultă de opinia publică, ci de Scripturi. Nu numai că nu trebuie să caute grațiile opiniei publice, ci, dimpotrivă, ea ar fi chemată să *conducă* această opinie publică – şi abia aici se poate vădi forța sau, dimpotrivă, slăbiciunea ei de moment. Credem că Biserica noastră este astăzi mai tare decât la începutul anilor ’90, mai matură, mai sigură de menirea ei şi nu va ceda tentațiilor de a se aşeza, comod, în grațiile aşa-zisei opinii publice.

Replica Bisericii la moartea Patriarhului a fost de o înălțime celestă. Glasul prelaților, trist, anunța că acuzele la adresa medicilor care au riscat intervenția chirurgicală nu intră în atribuțiile Bisericii şi că aceasta va fi de acord cu concluzi-

Prea Fericitul Patriarh Teoctist

ile Colegiului Național al Medicilor. Ar fi o prea slabă consolare ca acum, după deces, să se constate că medicii sunt cei vinovați şi să fie trași la răspundere. Şi ar fi o dovadă de trufie să nu admitem că Dumnezeu însuşi a vrut ca această vară incendiară, blestemată aproape, în care canicula a ucis zeci de bătrâni, să-l ia la el, ca semn de maximă pedeapsă la adresa noastră, pe bătrânul din fruntea Bisericii Ortodoxe Române.

Doamne, iartă-i pe români!

Cine, cum şi de ce ne-a furat Biserica?

Dincolo de fastul ceremonial impresionant ce a umplut micile ecrane în ultimele zile, trecerea la cele veşnice a Părintelui Patriarh Teoctist s-a dovedit a fi încă un prilej de manifestare a şubrezimii interne a Bisericii noastre, doborâtă încă odată la pământ de loviturile presei. Un colos cu picioare de lut, cum spunea cineva, splendoare liturgică şi haos administrativ, o puternică prezență în inimile oamenilor şi un real ataşament popular suprapuse pe o manieră nefericită de a se situa în cetate.

Alexandru Racu

Diletantismele de presă cu pretenții reformatoare – ce vin din partea unor formatori de opinie care se văd pe ei înşişi, chipurile, drept adevăratele elite bisericeşti laice, autorizați să-i ia pe ierarhi de urechi în numele credincioşilor –, nu-mi produc decât un sentiment de compasiune amestecată cu dezgust. În mod evident nu împărtăşesc idealurile republicano-protestante ale lui Cristian Tudor Popescu, care afirmă sus şi tare că Patriarhul este al tuturor românilor, deci şi al lui inclusiv, cu toate că în mod normal unele din scrierile sale sunt pasibile de anatemizare pe motiv de blasfemie. Posed însă capacitatea de a recunoaşte calitățile unei persoane căreia nu-i împărtăşesc ideile. În consecință l-am respectat şi-l respect pe C.T. Popescu pentru onestitatea sa intelectuală şi mai ales pentru coerența logică de care dă dovadă de fiecare dată, admirabilă de altfel în brutalitatea ei. Se ştie că CTP-ul când te prinde te sfâşie, şi pe bună dreptate, în seara de 2 august, la Realitatea TV, victimă i-a căzut şi reprezentantul biroului de presă al Patriarhiei, părintele Constantin Stoica. Solicitându-i-se, într-un mod întru totul legitim, să justifice decizia Sfântului Sinod de a nu comunica opiniei publice numele reprezentanților laicatului în Colegiul Electoral Bisericesc, decât cu acordul acestora din urmă, decizie comunicată Clubului Român de Presă prin fax de la Patriarhie cu câteva ore înainte, părintele Stoica s-a împleticit în explicații, repetând obsesiv formula „lăsați-ne să ne înmormântăm Patriarhul". CTP a insistat şi a întrebat fățiş: „De ce se ascund electorii?". Părintele a răspuns că Sinodul nu ascunde nimic şi că lista numelor va fi comunicată după înmormântare. Însă CTP a pus degetul pe rană indicând faptul că în comunicatul Sfântului Sinod scrie, îl citez pe CTP, „că informațiile nu se vor afla decât la apocalipsă", demonstrându-i astfel părintelui că se află în contradicție cu Sfântul Sinod, sub a cărui autoritate se află. În plus, CTP a subliniat şi aspectul conform căruia în nici unul din cele două comunicate Sinodul n-a cerut un răgaz pentru a se ocupa de înmormântare, formula fiind utilizată în mod politicianist de către părintele Stoica abia atunci când s-a văzut încolțit.

În consecință, soluția părintelui pentru a ieşi din încurcătură era una singură: să recunoască trimiterea comunicatului cu pricina ca fiind o eroare, asta în cazul în care nu venea de la bun început cu un motiv valid pentru a nu comunica numele electorilor. Bineînțeles, îmi pot imagina cât de greu e să fii în situația părintelui Stoica, anume să fii scos la înaintare cu scopul de a argumenta ceva imposibil de argumentat. Însă părintele a mai avut în plus şi marea inspirație ca în final să sară la gâtul presei acuzând-o de neprofesionalism, rea voință etc., într-un moment când întâmplător presa chiar îşi făcea datoria în mod cinstit. Asta în condițiile în care acelaşi birou de

presă n-a suflat o vorbă atunci când mass-media arunca în Biserică cu lături la modul cel mai execrabil şi mai lipsit de profesionalism cu putință (a se vedea cazul Tanacu).

De ce se ascund electorii

Dincolo de prestația penibilă si cu totul dăunătoare imaginii Bisericii, întrebarea legitimă pe care ne-o punem şi noi este pentru ce se ascund electorii !? Sunt agenți KGB sub acoperire, sunt mame silite să se prostitueze în ascuns pentru a-şi hrăni copiii, ce, Doamne iartă-mă, sunt !? Hristos a zis : „Eu am vorbit lumii pe față. Întotdeauna am învățat în sinagogă şi în templu şi nimic n-am vorbit în ascuns“ (Ioan – 18, 20), iar noi ne trezim acum cu un fel de cabală, de masonerie! În mod normal, o asemenea funcție şi responsabilitate, aceea de membru în Colegiul Electoral Bisericesc nu poate reprezenta decât o onoare, eventual o sminteală ca prilej de mândrie, nicidecum un motiv de tăinuire, de parcă electorii n-ar participa la alegerea Patriarhului BOR, ci s-ar înhăita mai degrabă la nu ştiu ce îmbârligătură şobolănească. Cine ştie, poate că din prea multă smerenie se ascund electorii ! E drept că am auzit din surse neoficiale şi varianta potrivit căreia lista completă nu a fost comunicată cu scopul de a-i feri pe unii electori de presiuni politice pe linie de partid, argument nefolosit însă de părintele Stoica. Utilizarea lui ar fi indicat clar că pe listele colegiului au ajuns nişte indivizi dubioşi prin însăşi labilitatea lor. Şi tind totuşi să nu cred în scenarii fantastice, de gen amenințări cu moartea ş.a.m.d.

Văzând însă unele dintre numele care au ajuns la presă, înclin să cred că nu identitatea acestora se vrea a fi protejată, ci mai degrabă reputația celor care i-au pus în funcție. Ca simplu credincios de rând al Bisericii, care consider că nu sunt totuşi chiar paralel cu subiectul, am făcut ochii cât cepele atunci când am citit o parte din lista cu numele electorilor, lista abundând în nume de tot felul de actuali şi foşti primari, prefecți ş.a.m.d. de pe la PSD, PNL, PD etc. Şi m-am întrebat: unde sunt laicii Bisericii ? Pe mulți dintre oamenii prezenți pe listă nu-i cunosc, deci nu e cazul să-i judec. Însă faptul că nu-i cunosc, sau dacă-i cunosc, îi cunosc pe cei mai mulți dintre ei, cu câteva mici excepții, din circumstanțe pur

politice, spune deja multe. Şi mă întreb unde este pe lista aceea domnul Bogdan Tătaru-Cazaban pe care îl văd aproape în fiecare duminică la Liturghie la Mănăstirea Radu Vodă, unde este maestrul Sorin Dumitrescu, care s-a implicat atât de mult în viaţa Bisericii mai ales în anii '90, unde este Dan Puric despre care am auzit ca predică în biserici cu binecuvântare de la episcop, unde sunt Teodor Baconsky, Răzvan Codrescu, Adrian Lemeni, Dan Ciachir, sau poate chiar persoane ceva mai tinere cum ar fi spre exemplu Danion Vasile, care cu binecuvântare arhierească a publicat până acum numeroase volume la editura Sophia şi, de ce nu?, chiar directorul acestei reviste la care scriu, revistă care de ceva timp a devenit un reper în dezbaterea publică ce are ca temă Biserica. Am dat doar câteva nume care mi-au venit rapid în minte, de oameni care poate că n-or fi cu toţii icoane vii şi faţă de care se vor găsi probabil unele obiecţii, dar care cu siguranţă sunt mult mai avizaţi să participe la alegerea Patriarhului decât sunt varietăţile de baroni locali de varii coloraturi politice. În plus aceşti oameni sunt elita laică legitimată a Bisericii, prin faptul că sunt oameni din mijlocul nostru, îi vedem la slujbe în mijlocul mulţimii, şi în ciuda unor funcţii înalte pe care le deţin unii dintre ei, sunt oameni care nu vin cu girofarul după ei la Biserică, de Sfânta Marie, de Înviere, nunţi, botezuri şi înmormântări, nu ne înghesuie cu SPP-işti, şi nu ne umilesc băgându-se în faţă să sărute mâna regretatului Patriarh atunci când noi stăm ore în şir cu capul în soare. Sunt oameni de-ai noştri, cu alte cuvinte.

Disputa dintre elite

În zilele înmormântării Întîistătătorului BOR, în timp ce masa de credincioşi, cea care reprezintă cu adevărat Biserica vie, se îngrămădea pe Dealul Patriarhiei aşteptând ore în şir cu stoicism să-i sărute pentru ultima oară mâna Patriarhului, pe micile ecrane, fel de fel de formatori de opinie, care mai de care mai urechişti se erijau în postura de avocaţi ai credincioşilor. Potrivit formatorilor de opinie cu pricina, sinodalii le-ar fi furat Biserica credincioşilor amanetând-o unor potentaţi politici. Şi cu mici excepţii aveau dreptate, atunci când subliniau situaţia aberantă în care frâiele decizionale în Biserică revin unor oameni care nu prea participă la viaţa ei, mai mult se mai şi ascund unii dintre ei. Însă nu văd cu ce drept se erijează în postura de avocaţi ai credincioşilor formatorii de opinie cu pricina, nişte indivizi care au treabă cu Biserica tot la fel de mult ca politicienii, dacă nu chiar mai puţin. Două elite laice îşi dispută legitimitatea intervenţiei în Biserică, din dispută lipsind paradoxal tocmai elita laică a Bisericii, aşa numitul laicat. Cristian Tudor Popescu, pentru care Biserica este un departament de moralitate publică menit să intervină cu frica de focul cel veşnic acolo unde frica de

Biserica din Dealul Mitropoliei

închisoare nu reuşeşte de una singură să pună stavilă furturilor, tâlhăriilor şi violurilor, declară sus şi tare, alături de maestrul de ceremonii Tatulici, că Patriarhul este Patriarhul tuturor românilor, inclusiv al lor, este deci „Patriarhul României".

Să precizăm aşadar că Statul România nu are Patriarh, are doar şef de stat ales în mod democratic. Patriarhul nu este Patriarhul României, ci Patriarhul Bisericii Ortodoxe Autocefale din România, adică nu este Patriarhul tuturor românilor – aşa cum preşedintele Băsescu se declară în mod ritos preşedintele tuturor românilor –, ci Patriarhul tuturor ortodocşilor din România. Iar canoanele Bisericii ne învaţă că învrednicirea de statutul de ortodox, ba mai mult de cel de laic activ în viaţa Bisericii, presupune ceva mai mult decât simpla apartenenţă dată de botez. Biserica nu este o instituţie a statului român. Ea a făcut parte cândva, în vremuri bizantine, din constructul teologico-politic stat-biserică, în condiţiile în care statul era reprezentat de un monarh creştin care domnea „din mila lui Dumnezeu", nu ca urmare a votului popular.

De unde deci i se trage Bisericii această problemă, anume faptul că e sustrasă credincioşilor şi clerului, mic şi înalt, de către tot felul de liber cugetători, mai mult sau mai puţin declaraţi ? Fără să vreau să umbresc amintirea Patriarhului trecut la cele veşnice, susţin că i se trage de la „mântuirea neamului" şi de la „catedrala mântuirii neamului", edificiu pe care altminteri îl consider şi eu necesar. Dar dacă vrem să subliniem axa creştin-ortodoxă a evoluţiei istorice a poporului român, îi putem spune foarte bine catedrala Sfântul Apostol Andrei, nu e cazul să umblăm cu concepte teologice dubioase. Şi trebuie repetat încă odată că neamul nu se mântuieşte, se mântuiesc persoanele, nu de capul lor ca protestanţii, ci în comuniunea Bisericii. Însă din neamul românesc, din care facem parte cu toţi, CTP, Teoctist, Adrian Mutu, Tatulici, Laura Andreşan, Băsescu, Becali, Vadim, părintele Galeriu etc., „unii vor merge la viaţa veşnică, iar alţii la osânda veşnică" (Matei – 25, 46). Consecinţa negativă practică a conceptului de mântuire a neamului, este faptul că nu mai putem evita democraţia în Biserică. Democraţia proastă, care în mod paradoxal subminează adevărata natură democratică a Bisericii. Mai exact neamul, prin reprezentanţii săi, fie aleşi, fie autoproclamaţi, ca în cazul formatorilor de opinie, găseşte şi el cu cuviinţă să se ocupe de „mântuirea Bisericii".

În esenţă avem de-a face cu incapacitatea Bisericii de-a face faţă provocărilor unei societăţi secularizate, în care creştinii sunt obligaţi să-şi asume statutul dificil de minoritari, iar Biserica trebuie să părăsească ceremoniile oficiale şi limba de lemn pentru a se anagaja într-o pastoraţie dificilă dar autentică. Biserica preferă însă să defileze ţanţoş sub sloganul: „noi toţi ne-am născut creştini acum 2000 de ani", dându-le astfel apă la moară atât politicienilor cât şi reprezentaţilor mass-media, să vină să se ocupe de problemele ei, ale Bisericii neamului, atunci când aceasta din urmă se împleteceşte în mod jenant. Un paseism falimentar, la umbra căruia secularismul pătrunde tot mai adânc în societatea românească, mutilând-o. O mână moartă, iresponsabilă, pe care nu se poate merge la nesfârşit. Mai devreme sau mai târziu trezirea trebuie să vină, iar Biserica va fi nevoită să recunoască că în realitate ea nu stă la aceeaşi masă cu politicienii şi presa, aceştia din urmă necunoscând-o şi disprețuind-o deopotrivă. Bineînţeles că legătura Bisericii cu poporul român reprezintă o realitate incontestabilă pentru care nu putem decât să-i mulţumim lui Dumnezeu, dar ea nu trebuie filtrată prin intermediul instituţiilor unui stat laic şi nepocăit, cu atât mai puţin prin intermediul unor ziarişti la fel de nepocăiţi şi pe deasupra şi completamente inculţi în materie de Ortodoxie. În plus e cazul să ne păstrăm realismul vizavi de gradul real de încreştinare a societăţii româneşti. Nu propun modelul francez, nici nu ştiu ce segregare gnosticomilenaristă. Dar trebuie să fim conştienţi de faptul că „Duhul adevărului lumea nu-l poate primi, pentru că nu-l vede şi nu-l cunoaşte" (Ioan – 14,17), iar în esenţă Biserica s-a ascuns şi va continua să se ascundă în catacomba din inima Babilonului, chiar dacă aparent acesta este în proporţie de 90 şi nu ştiu cât la sută „creştin". Însă în mod paradoxal, de acolo şi numai de acolo ea îşi poate pune în act lucrarea sfinţitoare şi transfiguratoare atât a omului cât şi a istoriei. Nu ne rămâne decât să sperăm că odată cu noul Patriarh, această abordare deopotrivă realistă şi demnă va avea câştig de cauză.

ALEXANDRU MIRONESCU
(1903-1973)

Motto: „Generaţiile dinaintea noastră [...] parcă au ştiut să ducă mai bine barca şi, mai tîrziu, au ştiut să avizeze la soluţiile, omeneşte vorbind, cele mai realiste, mai onorabile. Noi ne-am descumpănit, pierzînd pînă şi simţul conservării. [...] Nu putem izbuti imitînd, maimuţărind Occidentul, chiar dacă investim operaţia cu atribute superioare. Pe linia aceasta nu vom face decât lucruri de mîna a doua. [...] Rădăcinile şi izvorul unei expresii autentice, originale, puternice, majore, universale se află numai în configuraţia noastră creştină, în fructificarea acestei dimensiuni a Omului din noi. [...] Nu există cultură decît înlăuntrul unei viziuni religioase a lumii". (Alexandru Mironescu)

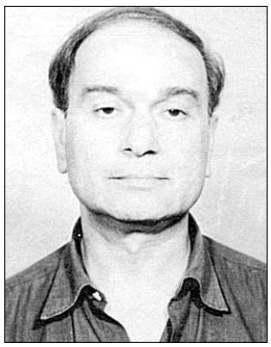

Repere biografice

1903: Se naşte la Tecuci, în 10 iulie, Alexandru, primul dintre cei patru fii ai colonelului Victor Mironescu şi ai Elenei Mironescu (n. Budişteanu).

1922-26: Alexandru Mironescu urmează cursurile de Fizică şi Chimie ale Facultăţii de Ştiinţe a Universităţii Bucureşti, obţinînd licenţa, apoi doctoratul în Filosofie.

1926-29: Studii ştiinţifice aprofundate la Paris. În 1929 susţine, la Sorbona, teza *Sur l'action des organomagnésiens sur le furfurol et l'éther pyromucidique* şi obţine titlul de „Docteur ès Sciences Physiques". Întors în ţară, devine asistent universitar la Catedra de Chimie organică a Facultăţii de Ştiinţe de la Universitatea Bucureşti.

1931: se căsătoreşte, la 15 aprilie, cu Maria Constantin, cu care va avea doi copii: Ileana şi Şerban.

1934: Îi apare studiul *Spiritul ştiinţific* (ed. a II-a: 1938).

1935: Îi apare romanul *Oamenii nimănui*, prefaţat de Panait Istrati. Spre sfîrşitul anului, este ales membru corespondent al Academiei de Ştiinţe din Bucureşti.

1939: Îi apare romanul *Destrămare* (menţionat de G. Călinescu, doi ani mai tîrziu, în *Istoria literaturii române...*). Colaborează la *Revista Fundaţiilor Regale*.

1941-42: Conferinţe pe teme filosofice la Radio Bucureşti şi Fundaţia Culturală „Regele Carol".

1943: Participă, alături de Sandu Tudor, Paul Sterian, Benedict Ghiuş ş. a., la întrunirea spirituală organizată la Cernăuţi de Mitropolitul Tit Simedrea (şi considerată astăzi nucleul originar al „Rugului Aprins").

1945: Îi apare studiul *Limitele cunoaşterii ştiinţifice*.

1946: Îi apare monografia *Claude Bernard*.

1947: Îi apare eseul filosofic *Certitudine şi adevăr*.

1948: Cel mai bun prieten al său, poetul Sandu Tudor, se călugăreşte la Mănăstirea Antim, sub numele de Agaton.

1949: Este înlăturat, din motive politice, de la Universitate, devenind simplu profesor de liceu. Ia parte cu regularitate la activităţile grupării spirituale a „Rugului Aprins" şi se retrage adesea la Cernica.

1958-63: Este arestat, la 14 iulie 1958, împreună cu fiul său, cu Sandu Tudor (devenit între timp ieroschimonahul Daniil de la Rarău) şi cu alţi membri ai „Rugului Aprins". Sub acuzaţia de activitate subversivă, este condamnat la 20 de ani de închisoare, din care va face peste 5 ani, fiind eliberat, cu sănătatea zdruncinată, în noiembrie 1963.

1964: Încheie romanul *Ziduri între vii* şi volumul de meditaţii spirituale *Floarea de foc*, dar nu va mai putea publica nimic până la moarte.

1966: Încheie şi romanul *Serile singurătăţii*, iar în perioada următoare îşi va definitiva şi eseul

de teologie a istoriei (*Kairós*), precum şi *Poemele filocalice*, pe care le considera culminaţia scrisului său (Ştefan Todiraşcu, prieten apropiat, le va însoţi cu cîteva comentarii încă inedite). Continuă să-şi ţină *Jurnalul* şi să-şi cultive vechile prietenii (Nichifor Crainic, Radu Gyr, Benedict Ghiuş, Petre Manoliu etc.), dar contractînd şi cîteva noi (Ioan Alexandru, Spiru Vergulescu, Andrei Paleolog ş. a.).

1973: Moare de cancer, la 20 ianuarie. Slujba de înmormîntare a fost ţinută de Părintele Benedict Ghiuş şi a fost urmată de o memorabilă cuvîntare (*cf.* volumul omagial *Alexandru Mironescu. Centenarul naşterii: 1903-2003. Mărturii despre gînditor şi operă adunate şi publicate de Ileana Mironescu Sandu*, Editura Enciclopedică, Bucureşti, 2003, pp. 92-93), din care citäm ca încheiere: *„Omul de ştiinţă, profesorul fascinant, gînditorul cu vast orizont de cultură, de fineţe, de informaţie, scriitorul consacrat care a fost Al. Mironescu, a fost totodată şi un profund credincios, un credincios practicant şi un mărturisitor puternic – şi întotdeauna substanţial – al credinţei noastre. [...] Al. Mironescu a iubit credinţa autentică, a cunoscut-o, a trăit-o şi a mărturisit-o fără emfază, dimpotrivă, „cu simplitate şi cu normalitate“, cum îi plăcea lui să spună, aşa cum vorbim despre lucrurile dragi şi de maximă seriozitate ale vieţii noastre de oameni. [...] Despre toată credinţa aceasta a lui vor mărturisi, la vremea lor, manuscrisele care au rămas de la el“.*

Repere bibliografice

■ *Spiritul ştiinţific*, Editura Casei Şcoalelor, f. l. [Bucureşti], 1934 (ed. a II-a: 1938).

■ *Oamenii nimănui* [roman, cu o prefaţă de Panait Istrati], Bucureşti, f. a. [1935].

■ *Destrămare. Roman,* Editura Fundaţiei pentru Literatură şi Artă „Regele Carol II“, Bucureşti, 1939.

■ *Limitele cunoaşterii ştiinţifice. Contribuţia ştiinţelor experimentale la problema epistemologică*, Editura Fundaţiilor Regale, Bucureşti, 1945 (reed. în 1992 şi 1994, la Editura Harisma din Bucureşti, ediţie îngrijită de Rodica Galeriu, cu o prefaţă de Părintele Galeriu şi Ion Andrei Dorobanţu).

■ *Claude Bernard* [monografie], Fundaţia Regele Mihai I, Bucureşti, 1946.

■ *Certitudine şi adevăr*, Editura Casa Şcoalelor, Bucureşti, f. a. [1947] (reed. în 1994, la Editura Harisma din Bucureşti, ediţie îngrijită de Rodica Galeriu, cu o prefaţă de Părintele Galeriu şi Ion Andrei Dorobanţu).

■ *Ziduri între vii. O poveste care nu e un roman, un roman care nu e o poveste*, Editura R.A.I., Bucureşti, 1995.

■ *Serile singurătăţii* [roman], cu o prefaţă de Zoe Dumitrescu-Buşulenga, Editura C.B.C., Bucureşti, 1996.

■ *Kairós. Eseu despre teologia istoriei*, Editura Anastasia, Bucureşti, 1996.

■ *Calea inimii. Eseuri în duhul Rugului Aprins*, cu un cuvînt înainte de Virgil Cândea, ediţie îngrijită de Răzvan Codrescu, Editura Anastasia, Bucureşti, 1998.

■ *Docendo discitur. Învеţi, învăţînd pe alţii* [eseuri], Editura Ex Ponto, Constanţa, 1999.

■ *Poeme filocalice*, cu un cuvînt înainte de Î. P. S. Bartolomeu Valeriu Anania, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului şi Clujului, şi cu un cuvînt editorial de P. S. Nifon Mihăiţă, Episcopul Sloboziei şi Călăraşilor, Editura Episcopiei Sloboziei şi Călăraşilor, 1999.

■ „Întîlnirea cu Părintele Ioan [Kulîghin]“, în vol. *Cuviosul Ioan cel Străin (Din arhiva Rugului Aprins)*, ed. Gh. Vasilescu, Editura Anastasia, Bucureşti, 1999, pp. 105-114.

■ *Floarea de foc (Mărturisiri)*, cu un cuvînt înainte de Mihai Şora, ed. îngrijită de Lis Karian, Editura Elion, Bucureşti, 2001.

■ *Valea lui Iosafat*, cu o prefaţă de Ileana Mironescu, cu „Rîndurile evocatoare“ ale lui Mihail Constantineanu şi cu desene de Mircea Mironescu şi Dragoş Morărescu, Editura Eminescu, Bucureşti, 2001.

■ *Ruth. Coborâţi la prima? (Teatru)*, cu o prefaţă de Valeriu Râpeanu, Editura Elion, Bucureşti, 2003.

Notă: N-am reţinut aici lucrările de ştiinţă aplicată, manualele ştiinţifice, broşurile, traducerile sau titlurile din periodice (care sînt destul de numeroase). Au rămas deocamdată nepublicate doar paginile de *Jurnal*, studiul nedefinitivat *Structura atomului.* Experienţe şi revelaţii şi – cu cîteva excepţii – paginile de publicistică din perioada interbelică. **(R. C.)**

Cuvînt la moartea lui Al. Mironescu

Arhim. Benedict Ghiuş

Biserica noastră strămoşească ţine să aducă un cald şi îndurerat omagiu de rugăciune şi de înaltă stimă pentru Al. Mironescu, la ceasul acesta al plecării lui dintre noi.

Omul de ştiinţă, profesorul fascinant, gînditorul cu vast orizont de cultură, de finețe, de informaţie, scriitorul consacrat carea a fost Al. Mironescu a fost totodată şi un profund credincios, un credincios practicant şi un mărturisitor puternic şi întotdeauna substanţial al credinţei noastre.

Şi a fost un paradox al vieţi lui că acest gînditor veşnic atît de independent, atît de nou şi de imprevizibil, a ţinut dinadins în materie de credinţă să se ştie, necontenit, pe cele mai exacte, pe cele mai autentice, pe cele mai riguroase poziţii ale credinţei dintotdeauna.

Al. Mironescu a iubit credinţa autentică, a cunoscut-o, a trăit-o şi a mărturisit-o fără emfază, dimpotrivă „cu simplitate şi cu normalitate“ cum îi plăcea lui să spună, aşa cum vorbim despre lucrurile dragi şi de maximă seriozitate ale vieţii noastre de oameni. Nu mai spunem că Al. Mironescu era şi un ecumenist lucid şi convins.

Despre toată credinţa aceasta a lui vor mărturisi, la vremea lor, manuscrisele rămase de la el.

Credinţa aceasta îl făcea să spună că omul e ca un Dumnezeu, creat în mijlocul lumii, un transfigurator şi deschizător de drum, către Deplina Plenitudine a Vieţii.

Credinţa lui iarăşi îl sfătuia să facă apel la serviciile Bisericii, de-atîtea ori în viaţa lui şi mai ales de-a lungul cancerului acesta cumplit, suferinţă care s-a încheiat totuşi atît de lin.

Şi tot credinţa lui de asemenea era aceea care dădea cuvintelor lui din ultimul timp aceste acente de Socrate creştin cînd spunea: „Cînd va veni sfîrşitul, eu nu voi dispărea. Voi avea alte relaţii cu voi, cu copiii, cu lucrurile acestea, cu oamenii, dar nu voi dispărea, voi dăinui“.

Pentru el, ca pentru toţi creştinii, moartea nu e o stingere în nefinţă, moartea e o naştere pentru o altă ordine de existenţă, pentru viaţa în toată pelnitudinea ei, unde drepţii strălucesc ca soarele, după cuvîntul Mîntuitorului.

Din această perspectivă, în numele Sfintei noastre Biserici, rugăm pe tatăl nostru să dea putere familiei să facă faţă creştineşte unui ceas greu.

Personal, mulţumesc bunului Dumnezeu că mi-a fost dat să cunosc în viaţa mea un om de o esenţă atît de rară pe suprafaţa pămîntului ca el!

Cei ce l-am preţuit să ne rugăm pentru el, Dumnezeu să îl ierte şi să-l odihnească în lumea drepţilor.

2 ianuarie 1973

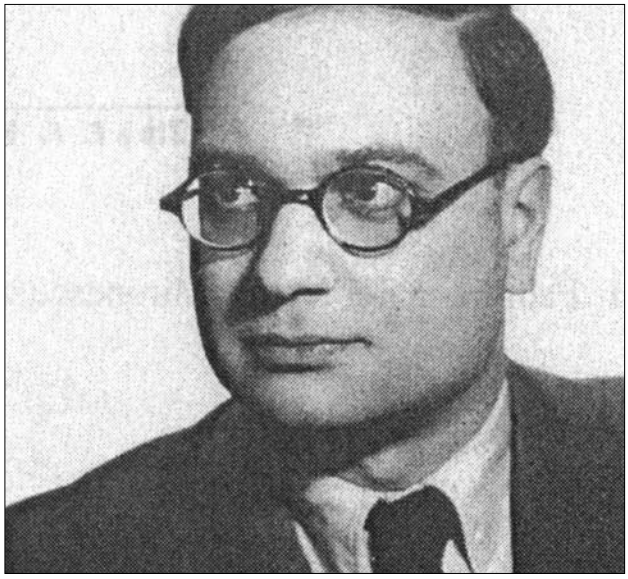

Alexandru Mironescu în 1929, la susţinerea doctoratului

Cuvînt înainte la „Poeme filocalice“*

Bartolomeu Valeriu Anania

Într-o carte de amintiri literare îmi exprimam părerea că V. Voiculescu a fost, pînă la urmă, singurul beneficiar al începutului de inițiere isihastă pe care l-a reprezentat, în anii ’50, mișcarea duhovnicească a *Rugului Aprins*[1]. Mă refeream, desigur, la profunda sa trăire lăuntrică, al cărei rod s-a vădit în marea lui poezie din ultimul deceniu de viață. Părerea a rămas oarecum aceeaşi şi în contextul unui „Cuvînt înainte“ la opera poetică a lui Daniil Sandu Tudor[2], operă căreia nu întotdeauna sau în mod necesar i-am găsit corespondențe intime cu substratul isihast.

Iată însă că, mai nou, sînt obligat să mă corectez (şi o fac cu imensă bucurie); am în față un voluminos manuscris dactilografiat: Alexandru Mironescu, *Poeme filocalice*, trimis în țară, separat, de către cei doi copii ai săi, Ileana şi Şerban Mironescu, stabiliți de multă vreme în Elveția.

Pe Alexandru Mironescu (căruia prietenii apropiați îi spuneau Codin) l-am pomenit de mai multe ori în memoriile şi notările mele, dar făptura sa mi se descoperă, năpraznic, şi într-o altă lumină.

Profesor universitar de chimie, el ne era cunoscut – nouă, celor din generația pe atunci tînără – ca autor al unei cărți de mare ținută intelectuală şi, în subliminal, duhovnicească. *Limitele cunoaşterii ştiințifice*, o adevărată prolegomenă la implicațiile lui spirituale de mai tîrziu. De asemenea, se ştia că publicase şi două romane, *Oamenii nimănui*, Bucureşti, 1937, şi *Destrămare*, Bucureşti, 1939. În „rest“, omul rugăciunii cu candelă şi lumînare, cărturarul admirabil, interlocutorul delicat şi ferm, îndrăgostitul de muzică şi poezie (l-am evocat oareunde recitînd din

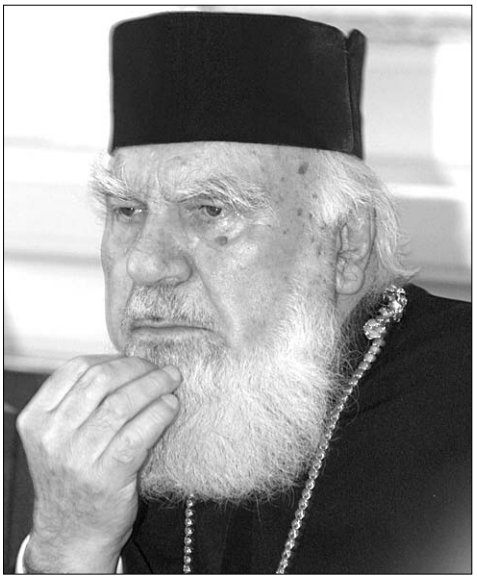

Eminescu şi Baudelaire), observatorul fin şi nu lipsit de umor, colegul generos şi prietenul total (îmi amintesc că, la Aiud, intersectîndu-ne pentru numai cîteva secunde într-o pauză de muncă brută, a izbutit să-mi şoptească, cu ochii înecați de bucurie, că Voiculescu părăsise puşcăria, grațiat printr-un decret special), amfitrionul care, alături de soția sa, îşi adumbrea locuința sub lumina stejarului din Mamvri.

N-am ştiut şi n-am bănuit niciodată că Alexandru Mironescu scria şi poezii. Nu-mi amintesc să fi auzit aşa ceva de la un Vasile Voiculescu sau Daniil Sandu Tudor. Nici André Scrima – care oricum îi era foarte apropiat – nu pomeneşte nimic despre un Mironescu poet. Se pare că aceasta era o taină a lui, pe care, probabil, nu i-o cunoşteau decît intimii casnici.

Fața-n față cu manuscrisul, tulburător mi se pare citatul care precede titlul însuşi al cărții: „Ție

* Alexandru Mironescu, *Poeme filocalice*, Ed. Episcopiei Sloboziei şi Călăraşilor, 1999, p. 5-8.

1 *Rotonda plopilor aprinşi*, ed. I, Bucureşti, Ed. Cartea Românească, 1983, p. 241; ed. a II-a; Bucureşti, Ed. Florile Dalbe, 1995, p. 217.

2 Monahul Daniil (Sandu Tudor), *Acatiste*, Bucureşti, Ed. Anastasia, 1997.

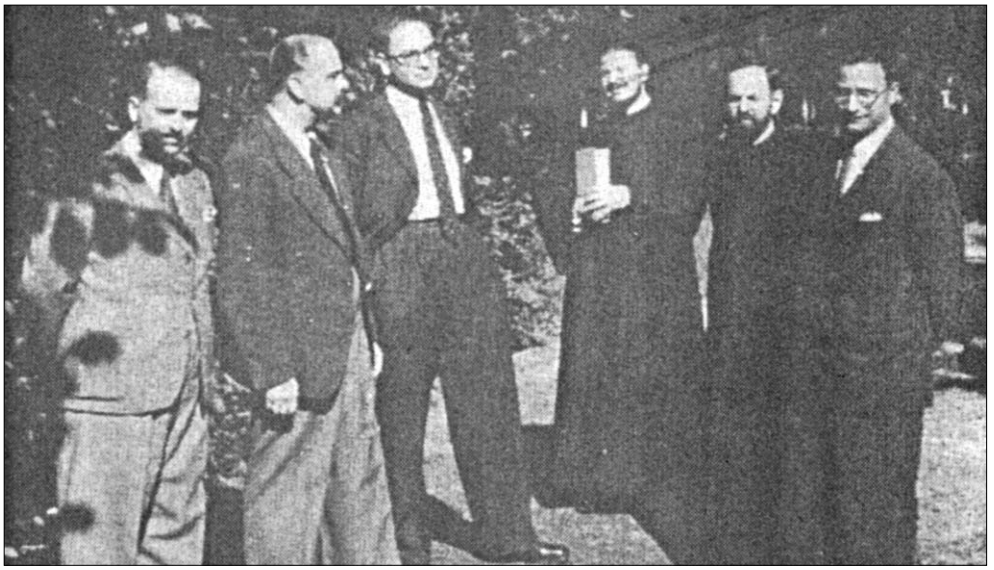

Alexandru Mironescu împreună cu Sandu Tudor (stânga) şi Părintele Ghiuş la întâlnirea duhovnicească de la Cernăuţi (1943)

aducem de toate", cuvinte liturgice care se cuprind în rostirea preotului la poaducere (ridicînd, cu mîinile încrucişate, Discul şi Potirul, îi aduce lui Dumnezeu Jertfa cea fără de sînge, euharistică). Aşadar, Mironescu îşi pune poemele sub semnul Cinei celei de Taină, în universul lăntric al celui ce-şi rînduieşte cuvintele în slujba Cuvîntului. Dacă, într-adevăr, Mironescu a făcut din lucrarea sa poetică o taină, faptul, acum, se explică.

Explicaţia vine însă şi din altă parte. Există motive să cred că în perioada activităţii *Rugului Aprins* (deci şi a amintirilor mele), adică înainte de 1958, anul în care a fost arestat, Mironescu nu scria poezie. După 1964, cînd s-a eliberat din închisoare, Părintele Daniil murise, Voiculescu murise, Scrima era de mult în străinătate, iar eu l-am văzut, mai mult în treacăt, o singură dată. Poemele din manuscris sînt rînduite în ordine cronologică (ceea ce nu a împiedecat şi gruparea lor în mai multe cicluri). Ca şi prietenul său Voiculescu, autorul nostru obişnuia să-şi dateze poeziile, deseori indicînd şi locul sau împrejurarea în care le-a scris. E de observat că prima poeziei datată este „Libertate", Aiud 1962 (într-o vreme de restrişte), precedată de alte şaisprezece care nu poartă sub ele nici un fel de indicaţie asupra timpului sau locului. E mai mult decît probabil că aceste prime şaptesprezece poeme au fost „scrise" (desigur, pe creier) şi memorate în închisoare, unde Mironescu îşi va fi descoperit şi vocaţia lirică, o vocaţie care îl va năpădi şi poseda, după aceea, vreme de şapte ani şi jumătate.

Manunscrisul sugerează o pauză de vreo trei ani. Prima poezie de după cea datată 1962 poartă data de 8 iunie 1965, deci la vremea cînd autorul era liber. Din clipa aceea el a intrat într-o teribilă fervoare lirică, scriind cîte trei-patru poezii pe săptămînă, şi chiar două într-o singură zi, aşa cum făcuse (şi iarăşi trebuie să mă întorc la prietenul – şi, poate, modelul său – Voiculescu, cel de la vremea *Sonetelor închipuite...*). La capătul acestei vaste experienţe – de-o potrivă duhovniceşti şi literare – se iveşte, iată, o operă autentică în întreaga ei superbă desfăşurare.

Fireşte, ediţia de faţă e doar un început. Postumitatea lui Codin va avea nevoie de o ediţie critică a *Poemelor filocalice*, care să-i ofere cititorului lecturi negreşelnice şi exegetului texte compacte. E limpede că, încă de acum, nume ca V. Voiculescu, Daniil Sandu Tudor, Paul Sterian şi Al. Mironescu alcătuiesc nucleul a ceea ce se va numi, sînt sigur, Poezia *Rugului Aprins*, o poezie din care vor putea fi reţinute versuri ca acestea: „ De-atuncea somn n-am mai avut,/ Iar geana nu s-a mai lipit de geană, / Omule în drum spre Om!/ De-atunci un dor nebun de zbor spre înălţimi,/ Spre crestele scăldate în lumină/ Mă-ncearcă, zi şi noapte, ne-ntrerupt..."

Dorul poetului se va fi împlinit, acolo, sus, în cearcănul lui Dumnezeu.

Savanți și mărturisitori creștini

În predania Părintelui Galeriu

Răzvan Codrescu

I. Religie și știință

Raportul dintre *religie şi ştiință*, cu înțelegerea lui corectă şi cu consecințele lui multiple, a fost unul dintre leit-motivele predaniei Părintelui Galeriu. Chiar dacă la 80 de ani mai visa să învețe... chimie, nu era la sfinția sa, cum poate unii ar fi tentați să creadă, reflexul unei deosebite curiozități sau al vreunei neliniști gnoseologice (căci adevărata credință – pe care părintele o respira plenar – hrăneşte şi echilibrează spiritul dincolo de meandrele cunoaşterii omeneşti), ci *o necesitate catehetică* realist conştientizată şi asumată, atît în contextul mai general al pozitivismului mentalității moderne, cît şi în cel particular al „terorismului ideologic“ impus la noi (şi în tot lagărul comunist) de ateismul şi materialismul radical al marxism-leninismului. Mai aderent sufleteşte, prin însuşi tipul de sensibilitate pe care-l reprezenta prin formație şi profesie, era părintele la relația complexă a religiei cu universul literaturii şi artelor, dar şi în acest caz prima tot imperativul catehetic, iar nu problema estetică în sine.

Preot de parohie urbană (întîi la „Sf. Vasile“ din Ploieşti, apoi – din 1973 – la „Sf. Silvestru“ din Bucureşti, biserică destul de centrală şi frecventată de multă „lume bună“), dar şi profesor de teologie cu mare aplecare spre apologetică (domeniu aflat, din păcate, în mare suferință în învățămîntul teologic românesc de după al doilea război mondial), Părintele Galeriu a fost pus în situația de a predica unei asistențe adeseori de o exigență superioară, cu pregătire şi preocupări (sau măcar pretenții) intelectuale, în sînul căreia tinerii (elevi, studenți, oameni la început de carieră) au constituit un segment important, pe care părintele l-a avut atent în vedere, ca temei al unui viitor mai bun, în care n-a încetat nici o clipă să creadă, în pofida tuturor vitregiilor istoriei. Predica sa s-a conformat în mare măsură acestui public preponderent tînăr şi preponderent intelectual, prins adeseori, cu sau fără voie, în capcana divergențelor moderne dintre cultura laică şi cea religioasă, dintre cunoaştere şi credință, dintre adevărul „oficial“ şi trăirea „intimă“, dintre pragmatismul civilizației tehnico-ştiințifice şi reperele moral-spirituale ale tradiției.

Meritul părintelui este nu numai acela de a fi pus decenii de-a rîndul (şi în momente cînd cei mai mulți evitau să o facă) problema principială a raportului dintre religie şi ştiință, sau dintre creativitatea omului (făcut „după chipul şi asemănarea“ Creatorului) şi creația divină, eliminînd sistematic prejudecățile de incompatibilitate sau antagonism, ci şi acela de a fi convocat efectiv ştiințele şi artele să se reveleze conştiinței contemporane ca nişte co-mărturisitoare ale Adevărului suprem, răsfrînt specific în adevărurile lor particulare. Pentru a izbuti în acest îndrăzneț demers, părintele, apelînd deopotrivă la bibliografia ortodoxă şi occidentală, a desfăşurat un amplu efort de informare la zi, şi-a însuşit cu răbdare şi răspundere esența limbajului propriu diferitelor ştiințe sau arte, încît adeseori ascultătorul era surprins de precizia unei referințe sau de subtilitatea unui detaliu, mai ales că din gura popilor noştri rar se întîmplă să auzi altceva decît litera bătătorită a predaniei. Transfigurate de harul şi autoritatea morală a părintelui, nu numai simplele aluzii, dar şi dezvoltările mai ample se integrau

organic în predică, se subsumau firesc priorităților duhului, nu păreau niciodată pretenționse sau distonante (cum se întîmplă în cazul altora): ele creşteau parcă de la sine pe vrejul credinței, se hrăneau din sevele ei, se îmbrăcau în aceeaşi lumină de sus, se smereau aceleiaşi Raționi Supreme. Luînd cazul excursului ştiințific, nu ți se părea deloc nepotrivit să auzi consecutiv din gura părintelui un citat din Sf. Ioan Gură de Aur şi unul din Jacques Monod, sau să măsori proprietatea unui termen teologic cu cea a unui termen ştiințific (entropie-deşertăciune, finalism-ordine divină etc.). În felul acesta, ştiințele deveneau, fără a li se forța statutul, vehicule convergente spre Absolut, depăşindu-şi relativitatea în Duhul Adevărului, imanența formală în esențialitatea transcendentă, orgoliul luciferic în jubilație cuminecătoare. Ceea ce părintele ținea să demonstreze cu predilecție, ocolind abil detaliile futile, era că între ştiința omenească şi revelația divină nu există conflict real sau raport de excluziune, ci că totul se subsumează spiritului şi se străluminează în Dumnezeu, a Cărui taină este însă omeneşte inepuizabilă[1].

Plecat în căutarea lămuririi, omul nu face decît să-şi folosească talantul conştiinței şi să dea curs la elanul „chipului" spre „asemănare", smintindu-se numai dacă – şi atunci cînd – îşi pierde farul originar al credinței şi predispoziția genuină a iubirii, ajungînd să confunde duhurile, sau cele trei lumini despre care părintelui îi plăcea atît de des să vorbească (astrală, intelectuală, divină). Altfel spus, numai atunci cînd ia adevărul ca pe o afacere pe cont propriu, uitînd – sau ignorînd deliberat – „nodul divin care leagă lucrurile".

Părintele avea o mare pricepere de a şi-i lua martori (cîteodată nesperați) chiar pe cei mai iluştri dintre înşişi oamenii de ştiință mai vechi sau mai noi (începînd cu un R. Bacon sau cu un Newton), iar aceasta îi sporea conjunctural persuasivitatea, mai ales în ochii celor mai puțin

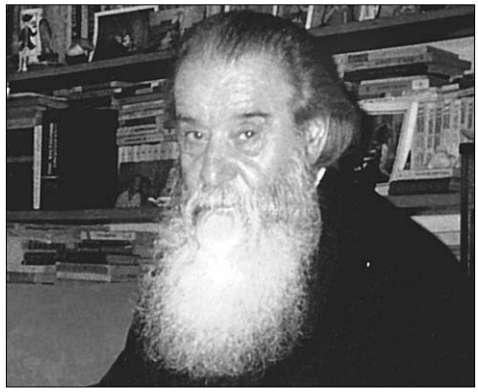

Părintele Galeriu

dedați cu teologia, dar crescuți în cultul intelectual al savanților moderni. Şi era mîndru şi bucuros ca un copil că printre astfel de savanți referențiali (Planck, Cl. Bernard, Einstein, Heisenberg, H. Poincaré, Frankl etc.), exemplari şi prin ştiință, şi prin credință, se numără şi o seamă de români, circumscrişi bisericeşte Ortodoxiei şi nu prea îndepărtați în timp (deci încă perfect concordanți cu problemele şi provocările actualității).

Asupra a două personalități cultural-ştiințifice româneşti obişnuia să revină cu predilecție, mai ales după 1990 (cînd – şi prin contribuția sfinției sale – acestea reîncepuseră să ocupe locul ce li se cuvine în conştiința noastră publică): **Nicolae C. Paulescu** (1869-1931) şi **Alexandru Mironescu** (1903-1973).

II. Cazul Nicolae C. Paulescu

L-am întîlnit şi l-am auzit vorbind cu patos despre doctorul Paulescu, în fața unei asistențe pestrițe (de oameni nu întotdeauna „duşi la biserică"), dar reuşind să cucerească la fel ca de la amvon, la A XIV-a Conferință Națională de Fiziologie (Bucureşti, 29-31 mai 1997)[2], dar o făcuse şi a mai făcut-o în nenumărate rînduri (cam pînă prin 2001, cînd boala l-a răpus înainte de a-l omorî[3]), iar o parte din considerațiile sale au fost

[1] Pentru aspectele generale ale „Dialogului Ştiință-Religie la Părintele Galeriu", cf. eseul d-lui ing. Costea Munteanu din broşura omagială *Părintele Galeriu astăzi. Conştiințe în slujirea cu iubire a Adevărului*, Editura Harisma, Bucureşti, 2006, pp. 9-18.

[2] Organizată sub egida Societății Române de Ştiințe Fiziologice şi a Catedrei de Fiziologie „Nicolae C. Paulescu" de la Universitatea de Medicină şi Farmacie „Carol Davila" din București, comitetul de organizare avîndu-l în frunte pe regretatul prof. dr. Radu Cârmaciu, şeful catedrei respective. La Editura Universitară „Carol Davila" a apărut pe atunci şi o broşură cu programul şi rezumatele conferințelor.

[3] Mi s-a relatat că în 2003, pe patul de spital, cu puțin înaintea morții, mai avea totuşi puterea şi disponibilitatea să vorbească avîntat, cu medicul care-l îngrijea, despre „marele Paulescu"...

puse şi pe hîrtie, văzînd lumina tiparului, pe 8 septembrie 2001, în pagina creştină săptămînală – „Calea, Adevărul şi Viaţa“ – a cotidianului *Ziua*[4] (ce apărea sub egida Fundaţiei Anastasia[5]).

Pe Paulescu îl preţuia şi-l dădea drept pildă nu doar pentru opera în sine (tratatele medicale, articolele de specialitate, cursurile universitare şi performanţele de laborator), ci şi pentru exemplaritatea vieţii lui creştine (îl impresiona, bunăoară, faptul că, deşi ocupat pînă peste cap, acceptase să fie epitrop al parohiei de care aparţinea – Sf. Mina din Bucureşti – şi-şi onorase funcţia cu toată seriozitatea care-l caracteriza). Alţii doar afirmă un ideal: Paulescu l-a şi întruchipat „în viul vieţii“. Trăise în castitate şi arsese numai pentru adevăr, iar dragostea de Dumnezeu se împletise constant în viaţa lui cu dragostea faţă de semeni. De altfel, iubirea era pentru el alfa şi omega existenţei, iar admirabila armonie a întregii creaţii, analizată cu minuţie la toate nivelele, o vedea în principiul dumnezeiesc al iubirii: „Prin urmare, *legea supremă* care conduce societăţile naturale, la oameni şi la animale, este *Iubirea*“. Părintele Galeriu comentează, speculînd în registru simbolic: „Cu certitudine, atunci trebuie spus ca în această viziune a iubirii, a înţelegerii vieţii, însăşi marea lui descoperire în slujirea cu iubire a omului – descoperirea insulinei (1921) – a fost rod al concepţiei şi muncii lui în universul iubirii, întrucît acest hormon «reglează metabolismul glucidelor, ca şi al lipidelor, protidelor şi mineralelor din organism», deci restaurează ordinea, armonia în structurile vieţii, astfel că în întregime existenţa noastră se conduce, din adînc, de lumina iubirii“.

Pornind atît de la ideile şi faptele savantului, cît şi de la memorabila caracterizare pe care i-o făcuse Nicolae Iorga în iunie 1931, în necrologul din *Neamul Românesc* („Un învăţat: D-rul Paulescu“ – text inclus, cîţiva ani mai tîrziu, în volumul al treilea din *Oameni cari au fost*)[6], Părintele Galeriu nu ezită să vadă în viaţa şi activitatea doctorului Paulescu o întruchipare *sui generis* a paradigmei marianice: „Paulescu a trăit în lumina de taină a Preacuratei, menită a fi, deopotrivă, Fecioară şi Mamă; astfel spus, menită a uni, în simbioză de har, castitatea şi maternitatea. În castitatea pură a spiritului vezi adevărul, iar în iubirea maternă iubeşti lucrarea şi rodul adevărului, cum iubeşte mama jertfelnic pruncul. În acest sens, revelaţia divină pune în lumină paradigma tainică a Preacuratei în opera mîntuirii. Fiul lui Dumnezeu S-a întrupat de la Duhul Sfînt, «Duhul Adevărului», şi din Fecioara. Ea a fost pregătită ca «vas ales». Patriarhul Filotei al Constantinopolului tîlcuind cuvîntul *Pildelor lui Solomon*: «înţelepciunea şi-a zidit casa...» (9, 1), arată pe Maica Domnului drept «casă a înţelepciunii lui Dumnezeu»...“. Şi, oarecum surprinzător (dar relevant pentru erudiţia sa diversă şi generoasă), părintele îşi ia drept sprijin livresc „inspiratul cuget“ al lui... Ion Heliade-Rădulescu: „Mesia, sau Logosul, prin natura Sa, avea să fie rodul Sfîntului Duh, care, peste tot în Evanghelii, în Epistolele Apostolilor, în cărţile Părinţilor Bisericii, e slăvit şi înţeles ca Duhul Adevărului... Deci raţiunea este rodul Duhului Adevărului. Dar unde e conceput Logosul de către Duhul Adevărului? În sînul unei Fecioare...“ (cit. din *Souvenirs et impréssions d'un proscrit*, Paris, 1850, p. 23; indicaţia aparţine chiar părintelui). Şi conchide: „De aceea, în înţelesul adînc al descoperirii dumnezeieşti, nu te poţi realiza, împlini ca om de ştiinţă, ca filosof, deci iubitor de înţelepciune, ca artist şi în

4 „Paulescu – «cel mai mare interpret ştiinţific al Divinităţii»“ (formula din titlu este a vrednicului de pomenire arhiereu Nicolae Mladin, la rîndul său un mare admirator al savantului).

5 La Editura Anastasia (întemeiată de maestrul Sorin Dumitrescu şi condusă pe atunci de teologul Teodor Baconsky), apăruse, spre sfîrşitul lui 1995, şi prima reeditare postdecembristă a unei cărţi a profesorului Paulescu: *Instincte sociale. Patimi şi conflicte. Remedii morale* (text îngrijit, introducere, repere bio-bibliografice, note şi comentarii de Răzvan Codrescu), urmată în 1999 de *Noţiunile de „Suflet“ şi „Dumnezeu“ în fiziologie* (sub aceeaşi îngrijire) – ambele din ciclul „Fiziologie filosofică“. Pentru viaţa şi opera adevăratului descoperitor al insulinei, *cf.* şi crestomaţia *Doctorul Nicolae C. Paulescu sau Ştiinţa mărturisitoare*, pe care am alcătuit-o şi publicat-o în 2002 la Editura Christiana.

6 Cîteva spicuiri: “... a trăit ca un mucenic şi a murit ca un sfînt“ ; “Cine l-ar fi văzut, discret, rece, tăcut, nu şi-ar fi dat seama de opera pe care acest om o avea în urma sa. A trebuit ca moartea să dezlege pe prietenii cei mai de aproape, pe ucenicii cei mai credincioşi, ca revelaţia să se producă şi să se cunoască numărul şi însemnătatea descoperirilor lui“; “Într-o vreme cînd faima precede munca şi valorile adevărate sînt respinse de obrăznicia care se îndeasă, viaţa şi moartea acestui om de merit sînt un îndemn şi o învăţătură pentru tineretul care trebuie să reziste gloriei repede făcute“.

orice alt act creator decît în duhul acesta al Preacuratei, hărăzită a fi, cum s-a rostit mai sus, deopotrivă Fecioară şi Maică. Nicolae C. Paulescu, nu numai că aduce, prin gîndirea şi opera lui, un omagiu Maicii Domnului, ci însăşi viaţa lui, în întregul ei, a fost un omagiu adus Maicii Domnului, prin care se revelează, în simbioză pilduitoare, *castitatea şi maternitatea*".

Din opera teoretică a celui ce năzuise să prefacă „medicina în sacerdoţiu", Părintele Galeriu accentuează, cum era de aşteptat, asupra celor trei cursuri universitare adunate în 1905, la apogeul polemicilor sale antidarwiniste, în volumul *Noţiunile de „Suflet" şi „Dumnezeu" în fiziologie*. Dumnezeu este „Cauza primă" a tot ce există, iar sufletul – care este tot de la Dumnezeu – acţionează drept „cauză secundă", conformînd şi ghidînd lăuntric fiinţa creată (este, zice autorul, „agent al finalităţii vitale"). Paulescu nu se mulţumeşte să combată evoluţionismul darwinist (lesne atacabil chiar şi pe teren strict ştiinţific), ci construieşte, cu raţionamente de o logică strînsă, un model *creaţionist şi finalist* coherent, convenabil deopotrivă ştiinţei şi religiei. „Tema fundamentală a gîndirii lui, ca profesor de fiziologie, a fost finalitatea", iar prin aceasta apare ca un demn contemporan mai tînăr al lui Claude Bernard şi ca un îndrăzneţ precursor al unei întregi linii de gîndire din secolul XX (sînt citaţi Merleau-Ponty, Jean Lacroix, Jacques Monod, John C. Eccless – părintele avînd grijă, strategic, să-şi aleagă cu precădere în sprijin laureaţi ai Premiului Nobel, distincţie de care doctorul Paulescu fusese atît de pe nedrept văduvit). *Le hazard et la nécesité* îi este o sursă îndeosebi familiară (văzînd în gîndirea lui Monod dezvoltarea ulterioară a intuiţiilor paulesciene): „mesajul esenţial al ştiintei moderne" decelează, în ontologia viului, „trei priorităţi care conferă identitate acestei ordini a realului şi o deosebesc de restul universului: a) *teleonomie* (fiinţele vii sînt înzestrate cu un proiect pe care îl reprezintă în structurile [...] şi îl realizează prin performanţele lor); b) *morfogeneză autonomă* (fiinţele vii sînt maşini chimice care se construiesc pe ele însele potrivit unui determinism autonom, riguros, implicînd o «libertate» cvasitotală faţă de agenţi sau condiţii exterioare); c) *reproducere invariantă* (fiinţele vii sînt maşini care se reproduc în mod invariant)". Va să zică, „aşa cum spusese Paulescu, stejarul rămîne stejar, bobul de grîu rămîne bob de grîu, mieluşelul rămîne mieluşel. Încă şi mai profund exclamase Psalmistul: «Hotar ai pus pe care nu-l vor trece...» (*Psalm* 103, 10)".

Apologetic şi catehetic, punctul nodal e acesta: „Iar în final, pe această cale *ştiinţifică*, Nicolae Paulescu ajunge la *mărturia lui Dumnezeu*. [...] «Demonstraţia existenţei unei cauze primare a vieţii, nematerială, unică şi înţeleaptă, acesta este termenul sublim la care ne conduce fiziologia. Această cauză primară este Dumnezeu», proclama Paulescu în faţa studenţilor săi uimiţi şi fermecaţi..." (cum uimiţi şi fermecaţi erau şi auditorii părintelui, urmărindu-l în harismaticele sale excursuri culturale, însoţite de gesturi largi şi modulaţii retorice ale vocii, pentru mulţi rămase unice şi de neiutat).

III. Cazul Alexandru Mironescu

Chiar dacă nu la fel de aureolat ca descoperitorul insulinei, profesorul Alexandru „Codin" Mironescu[7] rămîne un reper în filosofia ştiinţei la români, ca şi în posibila bună întîlnire între spiritul ştiinţific, spiritul artistic şi spiritul religios. Savant şi scriitor, figură proeminentă a grupării spirituale a „Rugului Aprins" de la Mănăstirea Antim din Bucureşti, om de cultură, dar şi de discretă şi profundă duhovnicitate, el a îmbinat cercetarea cu credinţa şi scrisul cu rugăciunea, impunîndu-se încă din perioada interbelică, atît ca teoretician al cunoaşterii ştiinţifice[8], cît şi ca romancier[9]. Părintele Andrei Scrima îl caracterizează la rîndul său cu căldură în *Timpul Rugului Aprins. Maestrul spiritual în tradiţia răsăriteană*

[7] Licenţiat al Facultăţii de Ştiinţe din Bucureşti (1926), doctor în Ştiinţe Fizice la Paris (1929), apoi profesor universitar de chimie organică.

[8] *Spiritul ştiinţific* (1938), *Limitele cunoaşterii ştiinţifice* (1945 – cartea sa cea mai solidă), *Claude Bernard* (1946), *Certitudine şi adevăr* (1947). Mai tîrziu a scris *Structura atomului. Experienţe şi revelaţii* (lucrare, din cîte ştiu, rămasă pînă astăzi în manuscris).

[9] *Oamenii nimănui* (1935, roman prefaţat de Panait Istrati), *Destrămare* (1939, roman consemnat de G. Călinescu în *Istoria*... sa din 1941: "... un volum de agreabile amintiri din copilărie, scrise cu uşurinţă şi spirit...").

(Editura Humanitas, Bucureşti, 1996, mai ales pp. 142-143); profesorul Mironescu a ars în flacăra vie a spiritualităţii de la Antim, dar a împărtăşit şi mucenicia multora dintre cei trecuţi pe acolo (în timpul războiului, dar şi cîţiva ani buni după aceea)[10]; refuzînd orice compromis cu regimul comunist, a fost condamnat, în 1958, la 20 de ani de închisoare, din care a efectuat 5, eliberîndu-se cu sănătatea grav şubrezită. Zece ani mai tîrziu, la înmormîntarea sa, Părintele Benedict Ghiuş (unul dintre prietenii cei mai apropiaţi ai răposatului) spunea: „Al. Mironescu a iubit credinţa autentică, a cunoscut-o, a trăit-o şi a mărturisit-o fără emfază, «cu simplitate şi normalitate», cum îi plăcea lui însuşi să spună [...]. Despre toată credinţa aceasta a lui vor mărturisi, la vremea lor, manuscrisele care au rămas de la el". Şi într-adevăr, de la Alexandru Mironescu a rămas o însemnată operă postumă[11], însumînd eseuri, dialoguri, mărturisiri şi scrieri literare (de valoare mai mult mistică decît estetică, un loc aparte îl ocupă *Poemele filocalice*, considerate de autorul însuşi

[10] Principalul animator al grupării, poetul Sandu Tudor (Alexandru Teodorescu), devenit ieroschimonahul Daniil de la Rarău, a şi murit în închisoare, la Aiud, prin noiembrie 1962.

[11] Esenţialul se găseşte în volumele (înşirate aici după cronologia apariţiei): *Ziduri între vii. O poveste care nu e un roman, un roman care nu e o poveste* (Editura R.A.I., Bucureşti, 1995), *Serile singurătăţii* (Editura C.B.C., Bucureşti, 1996, cu prefaţă de acad. Zoe Dumitrescu-Buşulenga – viitoarea monahie Benedicta), *Kairós. Eseu despre teologia istoriei* (Editura Anastasia, Bucureşti, 1996), *Calea inimii. Eseuri în duhul Rugului Aprins* (Editura Anastasia, Bucureşti, 1998, cu un cuvînt înainte de acad. Virgil Cândea – volum pe care am avut şansa şi bucuria să-l îngrijesc şi să-l „botez" editorial), *Poeme filocalice* (Editura Episcopiei Sloboziei şi Călăraşilor, 1999, cu un cuvînt înainte de Î. P. S. Bartolomeu Valeriu Anania, la rîndul său remarcabil poet), *Floarea de foc* (Editura Elion, Bucureşti, 2001, cu un cuvînt înainte de Mihai Şora) – toate editate mai cu seamă prin eforturile d-nei Ileana Mironescu Sandu, fiica autorului, stabilită în Elveţia. În manuscris îşi aşteaptă încă editarea (fie şi selectivă) 19 caiete de *Jurnal* (de o mare importanţă documentară pentru cine va scrie cîndva o istorie a „Rugului Aprins"). Pentru mai multe informaţii despre viaţa şi opera profesorului Mironescu, cf. volumul colectiv omagial *Alexandru Mironescu. Centenarul naşterii: 1903-2003* (Editura Enciclopedică, Bucureşti, 2003, incluzînd şi material fotografic), pentru care s-au zbătut mult regretatul Virgil Cândea şi Fănuş Băileşteanu.

a fi lamura creației sale şi pe care am avut prilejul să constat că Părintele Galeriu nu le ignora, deşi pe atunci încă nu se editaseră).

Părintele Galeriu nu numai că-l prețuia pe Alexandru Mironescu (ca om de ştiință creştin şi ca fost deținut politic anticomunist[12]), dar a înțeles să pună umărul, la începutul anilor '90, la relansarea sa publică; sub egida Editurii Harisma au fost reeditate – în premieră după 1989 – două dintre cărțile profesorului, pe care părintele a găsit şi vremea să le prefațeze (în colaborare cu Ion Andrei Dorobanțu): *Certitudine şi adevăr* (1992) şi *Limitele cunoaşterii ştiințifice. Contribuția ştiințelor experimentale la problema epistemologică* (1994). Intenția – care, din păcate, nu s-a putut realiza ca atare – fusese aceea de a se (re)edita la Harisma întreaga operă mironesciană. Rămîne însă semnificativ faptul că atenția părintelui a mers prioritar spre sintezele de filosofia ştiinței.

Ceea ce părintele a ținut să pună în evidență cu precădere (cum obişnuia, cînd venea vorba, şi în predicile sale) a fost, înainte de orice alte detalii, *atitudinea* față de cunoaştere şi creație a unui adevărat savant creştin, chemat să reprezinte o pildă şi un model pentru noile generații. „Cunoaşterea omului nu e o socoteală de ici pînă colo şi de azi pînă mîine. Ea implică angajamente puternice şi răspunderi înfricoşătoare", afirma Mironescu. Şi părintele glosează: „Cunoaşterea aceasta a lumii înconjurătoare, cît şi a noastră înşine, este chiar mai mult decît o simplă «şansă» oferită nouă de a lua parte la un grandios proiect cosmic, este *o rațiune de a fi*, a omului ca o con-

[12] Oare cîți mai ştiu astăzi că şi Părintele Galeriu a făcut mai bine de un an de temniță sub comunişti?

ştiinţă a lumii". Mironescu era de părere că „în nici un alt domeniu al activităţii, mai mult decît în acela al ştiinţei, omul, lucrînd, nu s-a simţit mai aproape de puterea de creaţie a lui Dumnezeu", dar părintele ştie bine că e loc şi de multă sminteală, slăbiciunea putîndu-l rătăci pe cel neaşezat spiritual: „Căci el poate să cadă în păcatul trufiei şi, neîngăduit, ca un intrus luciferic, să considere că el la rîndul său se poate substitui Creatorului". Pentru a lămuri deplin lucrurile din punct de vedere creştin, se face un mic excurs biblic (*Facerea* 2, 16-17; *Ioan* 17, 3) şi patristic (Sf. Ioan Damaschin), arătîndu-se că avertizarea originară de a nu mînca din „pomul cunoştinţei binelui şi răului" nu viza interzicerea sau îngrădirea cunoaşterii, ci doar prevenea asupra posibilelor ei sminteli („Dumnezeu a vrut tocmai să-l prevină pe om de sfîşierea lăuntrică între bine şi rău, de fructul otrăvit al răului care înseamnă păcat, adică despărţire de Dumnezeu, stricăciune, moarte"). Cum observa şi Mironescu, laicizarea ştiinţei este o tendinţă stupidă şi un corolar al smintelilor potenţiale ale spiritului cunoscător. Poziţia cu adevărat creştină a fost surprinsă şi formulată memorabil de Shakespeare în *Hamlet: There are more things in heaven and earth, Horatio, than are dreams of in your philosophy* („Tainele cerului şi-ale pămîntului, Horatio, sînt mult mai multe decît închipuie filosofia ta"), sau de un Leonardo da Vinci („Iată că din marea cunoaştere se naşte marea smerenie"), ca să rămînem în sistemul de referinţă cultural. Mironescu nu numai că neagă argumentat presupusa incompatibilitate între credinţă şi cunoaştere (inclusiv ştiinţifică), dar îşi exprimă admirabil convingerea că fără o credinţă în genere, pe deplin definită şi asumată, orice cunoaştere este oarbă sau inconsistentă[13]; creştineşte vorbind, „dacă nu suflă peste ele darurile Duhului", toate ştiinţele „rămîn semne moarte" (sau, cum spunea Kepler, ne tot jucăm cu simboluri, uitînd pînă la urmă că nu este vorba decît de un joc...).

În prefaţa mai amplă la *Limitele cunoaşterii ştiinţifice*, părintele consideră că, după lunga modă pustiitoare a pozitivismului, două sînt realităţile pe care trebuie să le reafirmăm astăzi cu precădere: că „spiritul se află dincolo de materie şi stă la baza ei" şi că „dincolo de spirit este cealaltă lume, lumea divină, a originilor, a informaţiei, a proiectelor" (*Sophía* divină necreată, în termeni mai teologizanţi). Gîndirea lui Alexandru Mironescu (ca şi cea a lui Nicolae C. Paulescu odinioară, dar cu mai mult aparat teoretic şi într-un limbaj mai apropiat de cel al momentului actual) a fost conformată de aceste două adevăruri fundamentale, iar pertinenţa şi actualitatea ei se văd şi din aceea că foarte mulţi filosofi şi oameni de ştiinţă de după el au îmbrăţişat şi adîncit concepţii asemănătoare (de data aceasta sînt invocaţi, între alţii, Roger Sperry, Lyall Watson, Heinz Pagels, Niels Bohr şi Victor Weisskopf – care, prin 1975, a conferenţiat şi la Bucureşti despre „Limitele şi frontierele ştiinţei").

„Cartea lui Alexandru Mironescu – conchide părintele – este o formidabilă pledoarie nu doar pentru *utilitatea* efortului de a gîndi, ci şi pentru *bucuria* pe care o poate aduce în minte şi suflet acest act care este indispensabil în apropierea noastră de înţelegerea actului Creaţiei şi, implicit, a rostului şi rolului fiinţării noastre pe faţa Pămîntului. [...] Într-un secol în care fie s-a vorbit despre incompatibilitatea ştiinţă-religie (extinzînd-o pînă la incompatibilitatea cu credinţa chiar), fie s-au produs scrieri (semi)docte în intenţia de a descoperi sursele «ştiinţifice» ale textului biblic, în *Limitele cunoaşterii...* întîlnim o adevărată comuniune ştiinţă-religie, în care credinţa (prin intermediul Revelaţiei) vine să *lumineze* cunoaşterea noastră, care în fond este una singură, după cum unul singur este Dumnezeu, indiferent de numele pe care I-l dăm".

Poate că niciodată Ortodoxia nu s-a rostit mai clar asupra acestor raporturi delicate, iar dacă într-un viitor indefinit ştiinţa se va apropia tot mai mult de credinţă, atunci poate vom fi mai recunoscători decît sîntem astăzi faţă de cei care nu s-au îndoit nici o clipă că marile adevăruri au loc deplin în limba şi în duhul nostru, ca un dar profetic şi răscumpărător de vremuri, care s-ar cuveni să ne înduplece la îndrăzneala de a fi mai mult decît sîntem...

[13] „... nu e posibil a gîndi [corect] şi deci a descoperi adevărul dacă nu avem o credinţă. Viziunea aceea organică, unitară, articulată, nu este de fapt decît universul unei credinţe. Nu putem pune în mişcare resorturile noastre spirituale dacă nu avem o credinţă; nu o obsesie care e o sclavie, ci o credinţă care e prilejul unei fertilizări".

Dialog cu filosoful PETRE ȚUȚEA:

„Istoria e făcută de Aleși“

La începutul anilor ‘70, când l-am cunoscut pe filosoful Petre Țuțea, eram student la Politehnica bucureşteană şi frecventam, ca proaspăt aspirant la gloria literară, restaurantul Uniunii Scriitorilor din casa lui Sadoveanu, de pe Calea Victoriei. Aici, în una din după-amieze, un bătrân înalt şi falnic, cu, încă de pe atunci, o chelie glorioasă, a intrat perorând despre Sofocle şi încercarea rudelor lui de a-l lua sub tutelă, pe motiv că-i iresponsabil, senil şi trebuie îngrijit ca atare; drept răspuns la intențiile rudelor, Poetul a participat la concursul dramatic din Atena acelui timp cu piesa „Antigona“.
Astfel, cum spunea Țuțea (v-ați dat seama că el era): „La 90 de ani le-a tras o «Antigona»!“, râzând încântat şi aşteptând, cum îi era obiceiul, susținerea şi aprobarea auditoriului.

Cassian Maria Spiridon

Am mai avut şansa, de câteva ori, să-i stau în preajmă. E drept, pe atunci nu realizam dimensiunile reale ale gânditorului, şi aceasta mai ales din lipsa posibilităților de cunoaştere a vieții, operei şi poziției sale în cadrul glorioasei generații din care a făcut parte, a lui Mircea Eliade, Emil Cioran, Eugen Ionescu, Mircea Vulcănescu, Constantin Noica... Repartiția de la terminarea facultății, undeva în nordul Moldovei, a întrerupt, practic total, legătura cu filosoful creştin Petre Țuțea.

A venit decembrie 1989, odată cu el libertatea atât aşteptată şi sperată, şi iată, visul din adolescență, de a scoate o revistă, s-a materializat.

La începutul lui ianuarie 1990, lansam la Iaşi săptămânalul „Timpul“, ce-şi propunea a continua linia „Timpului“ eminescian. Din al treilea număr, apărut tot în ianuarie ’90, am început publicarea în serial al primului volum *Problemele sau cartea întrebărilor* din *Omul – Tratat de antropologie creştină* al marelui gânditor Petre Țuțea. Am continuat să public, în serial, din acest volum, până în octombrie 1991, când am plecat de la revista „Timpul“ (unde intrasem în conflict cu „sponsorii“) la revista „Cronica“.

Ultima oară când am vorbit cu Petre Țuțea acesta se afla la aşezământul Christiana. Am discutat ultimele detalii privind editarea *Tratatului de antropologie creştină*. L-am întrebat despre Nae Ionescu şi Mircea Vulcănescu; nu mai avea vigoarea şi forța spiritului pe care atât de mult le admiram, îşi pierduse vlaga, deja era mai mult în cer decât aici, cu noi. I-am promis atunci – era la sfârşitul lui mai ’91 – că voi face tot posibilul ca, în timp util, să aibă în mână acest prim volum tipărit. N-a fost să fie. Greutățile financiare şi de altă natură m-au împiedicat. Între timp au apărut câteva cărți semnate de filosof, cuprinzând părți din operă, mai puțin semnificative pentru marele gânditor creştin care era. Abia în 1993 am publicat primul volum din *Omul. Tratat de antropologie creştină– Problemele sau cartea întrebărilor.* Au urmat şi celelalte volume, ca, în 2004, să-l editez integral.

Sper că de acolo, de Sus, cum îi plăcea lui să spună, să îmi acorde clemență, pentru că motive în afara voinței mele m-au împiedicat să public primul volum din Tratat, în timpul vieții sale.

Umbra palidă a lui Petre Țuțea

Interviul pe care îl propun în continuare l-am realizat în toamna anului 1990, în garsoniera filosofului, aflată la etajul 8 al unui bloc bu-

cureştean, pe strada Şipotului. Era un spaţiu auster, cu un pat mare în dreapta, cum intrai în încăpere. La capătul patului era o ladă pentru aşternuturi, iar la perete un raft plin de cărţi, în principal în limba germană. În faţa patului era o masă înconjurată de câteva scaune, iar în stânga încăperii un alt raft cu câteva polițe, la fel de plin cu cărţi vechi. Nu eram prima oară prezent în garsoniera filosofului. De această dată aveam la mine un reportofon. Petre Ţuţea era, ca întotdeauna, pregătit pentru un dialog - care nu putea fi decât un adevărat banchet platonician. Eram însoţit în austera garsonieră, când am făcut înregistrarea, între alţii, şi de Titus Ceia.

La ultima întâlnire cu filosoful, la patul de spital, eram împreună cu Marcel Petrişor, scriitor şi fost deţinut politic – aveam reportofon, dar, cum am precizat, Petre Ţuţea era o palidă umbră a celui pe care l-am cunoscut în anii '70 şi care era încă atât de plin de forţă spirituală doar cu câteva luni în urmă, când înregistram acest dialog.

Tovarăşul Stalin i-a dizolvat sufleteşte şi i-a ucis biologic

– Ce credeţi, domnule Ţuţea, despre economia de piaţă?

– Asta e o vorbă pur şi simplu. Păi ce, poate să existe economie fără piaţă? Până acum n-a fost piaţă? Lăsând gluma deoparte, într-o economie contează cel mai mult întreprinzătorul. La oraş, întreprinzătorul – la ţară, gospodarul! Lozinca liberalilor moderni e că statul e un prost gospodar. Pentru asta însă nu există decât un singur remediu: triumful interesului privat. O liberalizare a economiei! După dumneavoastră, care ar fi cea mai puternică cetate economică în ziua de azi? Vă spun eu: liberala Americă! Din punctul acesta de vedere, europenii sunt, pardon de cuvânt, nişte băşinoşi.

– Nu credeţi, totuşi, că Germania, după ce s-a reunificat, a dobândit o mare şansă?

– Deocamdată nu arată. Aceasta, deoarece germanii nu au vocaţie politică. Sunt doar nişte buni gospodari şi asta nu ajunge. Nici alţi europeni nu au şanse mai mari. Să luăm, de pildă, francezii care s-au democratizat total. Ei bine, democraţia totală este cimitir istoric. Europa poate azi exporta idei tehnice, ştiinţă, politic însă, zero.

– În urmă cu ani aţi prezentat comuniştilor un proiect de reforme economice...

– Nici nu mi-au răspuns. N-aveau ei ce discuta cu un om pe care-l ştiau de dreapta. Eu am fost totdeauna de părere că singurul mijloc de a ridica

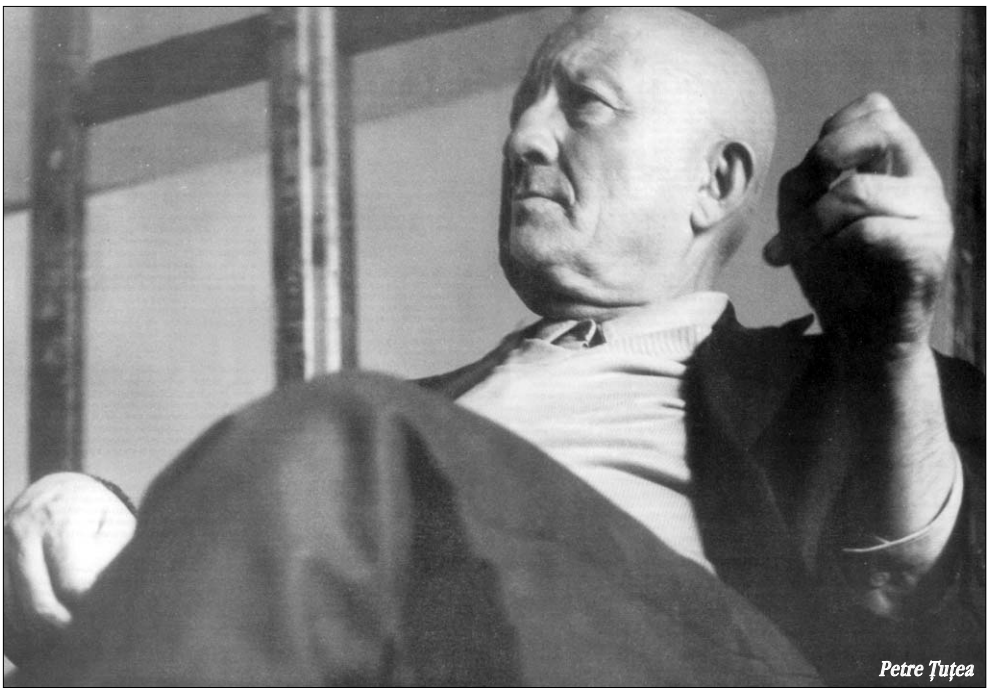

Petre Ţuţea

omul din cele patru labe antropoidale în care a căzut este Dreapta. Chiar extrema dreaptă. Indolenților, bâte pe spinare până fac bășici. La figurat, bineînțeles, deşi n-ar strica nici la propriu. Ruşii ar fi putut avea o şansă prin extrema dreaptă. Dar ruşii nu au vocație istorică. Au doar vocația de cireadă.

Ruşii au făcut în schimb bolşevismul. Zic unii că l-ar fi făcut evreii, dar, întreb eu, de ce nu l-au făcut evreii la francezi? Sau la germani, că Marx era german. Nu l-au făcut pentru că ăştia, măcar, nu sunt cirezi! Bolşevismul a putut prinde la un popor agrar, nu la orăşeni. Şi de fapt, socialismul ar merge la citadini! La un popor de țărani, însă, a dat-o în bară.

Ca să vă spun drept, are mare importanță şi un alt lucru: fondul rasial. Socialismul „prinde" pe un fond rasial imbecil. Cultură inexistentă, cirezi rurale, plus un fond rasial imbecil, şi iată că socialismul devine doctrină şi se îndreaptă spre faliment. S-a început cu o minciună: li s-a spus oamenilor că li se dă pământ, după asta au fost beliți şi li s-a luat pământul înapoi.

– *Unii şi-au pierdut şi viețile...*

– Să tot fie vreo 15 milioane, numai în Rusia. Tovarăşul Stalin i-a dizolvat sufleteşte şi i-a ucis biologic. Din punct de vedere românesc, căci eu gândesc româneşte, asta a fost pentru noi o adevărată binefacere, să mă ierte Dumnezeu!

În belşugul de acolo nu poate apărea o gândire teologică

– *Gândind româneşte, ce credeți, va mai fi o Românie Mare?*

– Păi este aproape mare. Ce-i mai lipseşte? Doar Bucovina şi Basarabia. Numai că nu prea depinde de noi problema Basarabiei, că acolo e căpcăunul rusesc. Cât mai e... Când mă gândesc: dacă nu i se întindea Rusiei mâna de către evreii americani, acum se puteau întâmpla multe lucruri importante în lume. Era o vorbă: să ne ferească Dumnezeu de triumful Americii şi al Rusiei, şi au triumfat amândouă. Acum se înțeleg de minune.

Pe noi ruşii ne urăsc. Ei ne consideră, Hruşciov a şi declarat-o, „o insulă latină care izolează slavii de nord de slavii de sud". Şi nu mai e nimeni care să ne ajute. Statele Unite nici nu s-au născut, sunt un munte care stă pe loc. Asta din cauza raselor care există acolo. Americanii fac haosul planetar, ei gândesc negustoreşte.

– *Dacă americanii n-ar gândi negustoreşte, ci, să zicem, teologic, ce s-ar întâmpla?*

– Ar muta Sfântul Scaun de la Roma la Washington. Ar crea unitatea creştină. Dar în belşugul de acolo nu poate apărea o gândire teologică. N-au vocație, ci îl invocă pe Dumnezeu să le binecuvânteze prăvăliile. Numai că se întâmplă un fenomen ciudat: un german, un francez, un orice care ajunge în America se americanizează. Țin minte că am fost odată, la Moscova, în conflict cu un american. În salonul lui Gafencu. I-am făcut o impresie detestabilă americanului acela.

Tragedia omului de azi e că americanii dictează. Dictează economic, vamal, naval, aerian. Doar atât că nu exercită cum ar trebui stăpânirea lumii, decât la casele de bani. N-au orgoliu politic. Nenorocirea este că americanii sunt foarte puternici şi nu se poate deocamdată ca lumea să le scape de sub control. Sunt cei mai bine înarmați; ruşii nu pot duce cursa înarmării cu americanii, cu surprizele lor tehnice.

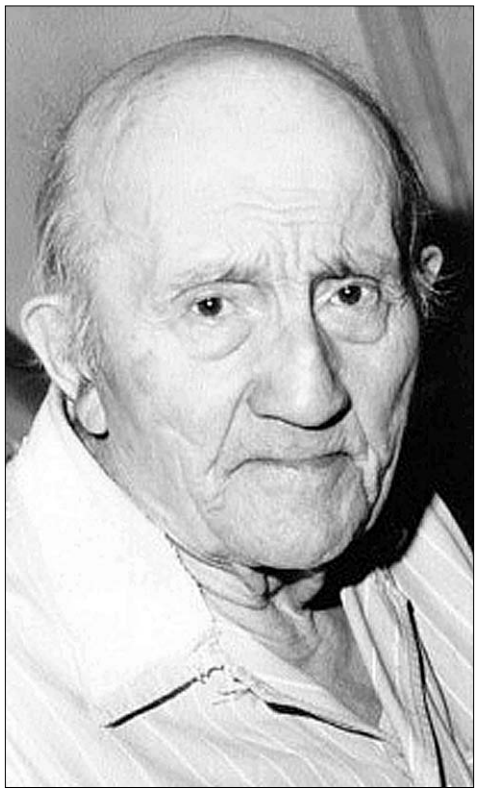

– Şi totuşi americanii i-au menajat pe ruşi într-un moment destul de important.

– Asta îi va costa. De altfel, după cum ştii, au dispărut ei şi romanii... Istoria nu iartă, americanii vor îmbătrâni şi ei. Eu când eram tânăr, am scris o prostie: că marile puteri au murit. N-au murit încă, dar e inevitabil. Cu progresul tehnic însă, astăzi, s-ar putea ajunge la situaţii hilare: dacă Elveţia, de pildă, ar avea superioritate tehnică militară, i-ar putea cere o capitulare URSS-ului. La asta ar putea duce concentrările de energii imense în spaţii mici. Repet, însă, orice democraţie este un cimitir istoric.

Cât aş fi de aristocrat în gândire, politic sunt democrat

– Să înţelegem că noi ne facem intrarea într-un cimitir istoric?

– Noi n-avem nici măcar democraţie. Un cimitir istoric presupune un trecut de viaţă care să fie îngropat. Noi am jucat în Evul Mediu un rol foarte important. Principatele, şi Muntenia şi Moldova, ba chiar şi Transilvania, s-au bătut separat cu Imperiul Otoman într-un mod glorios. Când Ungaria era făcută paşalâc, noi îi băteam pe turci.

– Pentru că veni vorba de Ungaria, se agită în ultima vreme ideea că Ungaria este un pericol. Dumneavoastră ce credeţi?

– Pentru cine? Pentru România?! Ştiţi ceva, eu nu mor de râs, că nu sunt cardiac. Iar dacă fac gălăgie dânşii, fac aşa, ca o tobă pe care o baţi, dar nu spune nimic.

– Şi totuşi, de mai multe luni se perpetuează o stare de tensiune.

– Păi, nu sunt ei de vină. Vinovaţi sunt măgarii de la Bucureşti care nu ştiu să facă ordine. La posibilităţile noastre, s-ar putea face ordine la Târgu Mureş şi în secuime în trei ore. Cu scuze! Dar cine să facă uz de forţa de ordine a românilor dacă românii sunt conduşi de nişte nevolnici? Aici nu e vorba de legi, ci de oameni.

Să ştiţi un lucru: eu, cât aş fi de aristocrat în gândire, politic sunt democrat. Masa e absolută: fiecare prost luat în parte e un prost şi atât. Dar toţi proştii ăştia împreună sunt un principiu istoric. Cineva, îmi pare că Aldous Huxley, a spus: „Un singur lucru mi se pare sublim. Nu un spectacol cosmic, care nu-mi spune nimic prin materialitatea lui, ci o mulţime desfăşurată revoluţionar în acţiune“. Dar revoluţia n-o face mulţimea. Ea joacă doar rolul apei în vas: îl umple, nu dă forma vasului.

– Domnule Ţuţea, care ar fi, după dumneavoastră, cea mai ilustră figură istorică a secolului al XVIII-lea?

– Napoleon. Un om care a refăcut ordinea naturală punând parul pe haimanalele de pe uliţă. El face adevărata istorie a Revoluţiei Franceze. Când a fost întrebat Napoleon cum îşi explică intrarea armatelor sale în Ţările de Jos, ca pe bulevard, în timp ce regii Franţei se opinteau la ele zadarnic, dânsul a răspuns: „N-au intrat armatele Franţei, ci ideile revoluţionare de pe drapel!“. Începuse o nouă filosofie a Istoriei!

Social-democraţia este anticamera comunismului

– Credeţi că ideea comunismului ar fi avut vreo şansă dacă încăpea pe alte mâini?

– Care mâini pot transforma o eroare în adevăr? Cel mult, dacă încăpea pe alte mâini, se termina mai repede cu comunismul. Sigur!

– Ce părere aveţi dumneavoastră despre social-democraţie?

– Social-democraţia e anticamera comunismului. Comuniştii nu sunt decât moştenitorii social-democraţiei. Pentru atitudinea mea faţă de social-democraţie s-a găsit un motiv în plus să fiu bătut la fund când eram în închisoare.

Dacă veni vorba, hai să vă povestesc ceva: odată, un codoş de acesta, cum mişunau printre torţionarii noştri, s-a dus la comandantul închisorii şi l-a rugat să-i dea voie să vină pe la mine ca să mă asculte vorbind. „Păi bine, măi boule, ce înţelegi tu din ce vorbeşte acela?“, l-a întrebat comandantul. „Nimic, dar le vorbeşte grozav!“, a răspuns individul.

La anchetă m-au întrebat: „E adevărat că ai lăudat social-democraţia?“. Iar eu le-am răspuns: „E laptele bătut al comunismului“. Ştiţi ce vor social-democraţii? Să facă şi bine, dacă se poate, dar să nu facă cum trebuie. Numai că, dacă prin social-democraţie s-a intrat în comunism, nu se poate ieşi din comunism tot pe-acolo. E ca o uşă care se poate deschide numai dintr-o parte, social-democraţii nu au forţă activă de luptă.

N-au guvernat Germania social-democrații? Drept care „au făcut pe ei“. Acum cea mai bună doctrină politică ar putea fi cea liberală. Liberalii clasici, care organizează societatea pe personalitatea umană.

– *Și care credeți că este sistemul social cel mai bun?*

– Cel care pleacă de la respectul măștii de om; democrația. Democrația obligă, prin însăși ordinea ei ideologică, idiotul să stea alături de geniu și să-i poată zice: „Ce mai faci, frate?“. Partea proastă este că oamenii de excepție pot ajunge captivi în cirezile democratice. Ce decide masa are un caracter absolut, deoarece prin masă se exprimă specia. Prin individ se exprimă personalitatea. Numai că, uneori, un individ ajunge să influențeze foarte mult asupra maselor. Aceștia sunt Aleșii. Istoria este făcută de Aleși. Paradoxul societății umane este că mulțimea îi produce pe conducători, iar aceștia o conduc.

– *Domnule Țuțea, nu credeți că acum poporul român trăiește, după 45 de ani de comunism, o renaștere națională?*

– N-am ieșit încă din comunism. N-am ieșit încă din această invenție năucă.

Francmasoneria

– *Ce-ați putea să ne spuneți dumneavoastră despre francmasonerie?*

– S-a născut în Evul Mediu ca o reacțiune împotriva tiraniei de atunci. Pe parcurs au luat-o în stăpânire evreii. Au transformat-o în unealtă de stăpânire iudaică. Inițial, nimeni nu putea deveni, să zicem, Cavaler de Rose-Croix dacă era evreu. Ulterior, s-a putut orice. Asta a fost de fapt, – uite, aici fac poate un păcat și sunt totuși fecior de popă, dar o spun – fructul neputinței creștinismului tolerant până la refuz. Argentoianu a fost odată întrebat de niște tineri: „Sânteți francmason, domnule ministru?“ La care le-a răspuns: „Fugi bă, de-aici. Am fost, e un fleac“. Francmasoneria dorește puterea, cu lozinci democratice. Nu sunt religioși. Au o singură religie: propria lor doctrină. Pe dușmani îi anulează social. Au o structură supranațională. Deci, sunt antinaturali. Toți cei care aspiră la unitatea speciei om anulează principiul competiției între popoare. Anulează însăși principiul civilizației moderne, născute prin luptă.

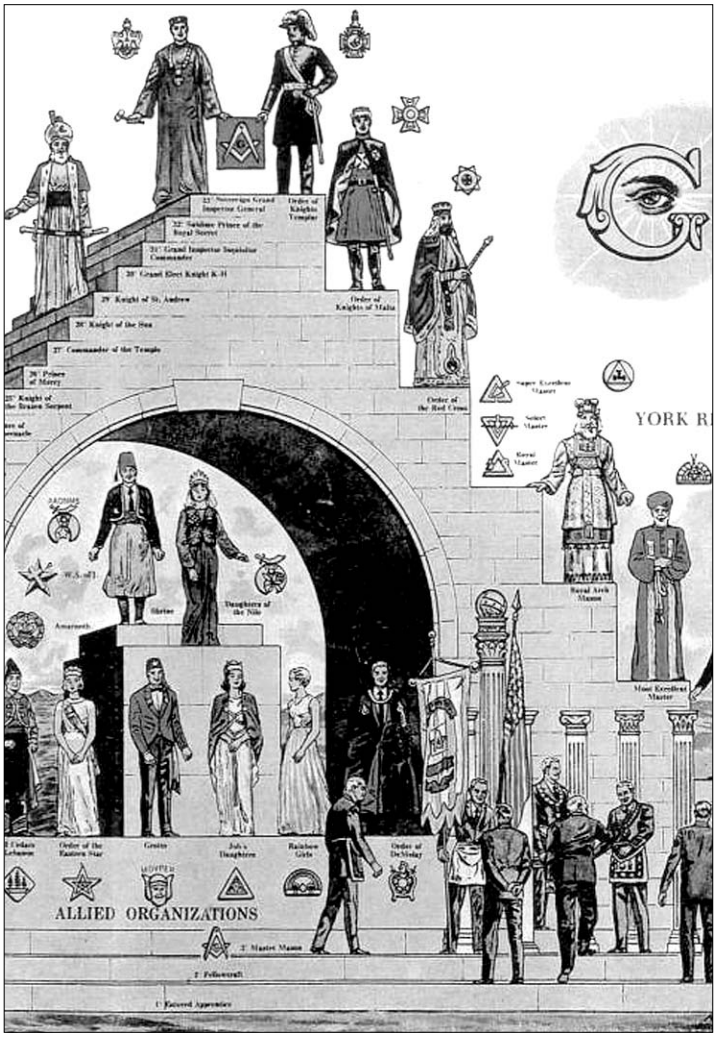

Vedere de pe Centura Politicii

Hercule şi Edecu

Viorel Patrichi

Cum poate politica să tulbure pacea adâncă a cuptorului în care se perpelea Ion Iliescu, alături de întregul popor! Prin luna mai, când se punea întrebarea „Care pe care?“, Traian Băsescu acordase un interviu revistei „Politique Internationale“ din Franța. Acolo l-a pictat pe Tataie în fel şi chip: un bolşevic vinovat de crimele din 1989 şi din 1990. Era deja prea mult. Dacă-l loveşti pe politicianul român chiar în moştenirea lui istorică e ca şi cum i-ai spune unui scriitor că n-a mai citit o carte de două decenii. Şi-a pus Tataie mâna pe condei şi l-a trăsnit în stilul „Anti-Duhring“. Că doar el a fost „lustrat încă din copilărie“. Pentru indignarea sinceră a Edecului, să recitim această mostră unică în politichia noastră:

„România nu poate fi considerată un soi de «grajdurile lui Augias» în materie de corupție şi nici dumneavoastră nu sunteți Hercule, chemat să le curețe. Pentru asta ar trebui să fiți un exemplu de moralitate şi de cinste, de onoare. Nu este cazul. Probabil că vă închipuiți că acuzele care vi se aduc, şi care privesc grave acte de corupție, vor fi uitate de români dacă asmuțiți o procuratură aservită dumneavoastră şi transformată într-un fel de nouă poliție politică, cu un comportament abuziv, în disprețul legilor țării şi al Constituției, asupra adversarilor politici. Vă înşelați: problemele dumneavoastră cu justiția, abuzurile dumneavoastră dubioase, care privesc şi spălarea de bani, şi falsul şi uzul de fals, încălcările sistematice ale Constituției nu vor fi uitate. Nu puteți da la infinit lecții altora, nu puteți poza mereu în incoruptibil, în luptătorul cu sistemul ticăloşit, câtă vreme ați contribuit şi contribuiți din plin la ticăloşirea lui. Vă reamintesc, în acest context, ați fost suspendat din funcția de şef al statului pentru reale, şi nu inventate, încălcări ale Constituției, şi nu, cum fals prezentați lucrurile în interviu, pentru că ați condamnat comunismul, ați deschis dosarele securității şi ați început lupta împotriva corupției. Nu vă puteți ascunde în spatele avizului consultativ al Curții Constituționale, pe care fals îl prezentați drept un verdict de achitare. Curtea Constituțională nu v-a judecat şi nici nu v-a achitat... ştiți la fel de bine ca şi cetățenii acestei țări că gestul dumneavoastră de a condamna comunismul este ipocrit şi oportunist, că scopul exclusiv este acela de a atrage electoratul anticomunist şi revanşard în tabăra dumneavoastră. Rezultatul unor astfel de acte nu este altul decât adâncirea conflictelor din societate. (...) Lupta împotriva corupției nu a început cu dumneavoastră. Dumneavoastră ați transformat-o în spectacol, în show de televiziune. Mai mult, în numele luptei împotriva corupției, ați acceptat încălcarea de către procuratură şi serviciile secrete a unor drepturi şi libertăți fundamentale, garantate de Constituție, pe care o încălcați, la rândul dumneavoastră, cu o consecvență demnă de o cauză mai bună. Cât despre dosarele fostei securități, ele au fost accesibile încă din anul 2000. Deocamdată, în afară de manipularea unor date din aceste dosare, nu s-a întâmplat nimic deosebit. (...) Faptul că la referendum românii care s-au prezentat la urne nu au votat destituirea dumneavoastră nu înseamnă că faptele care vi se reproşează nu au existat. La 19 mai 2007 românii nu v-au mandatat să vă răzbunați pe aceia care au fost împotriva dumneavoastră sau să distrugeți sistemul politic românesc sub pretextul reformării lui.“

Subterana

Cum stătea la Neptun şi medita la a treia Republică a lui Pleşu & Patapievici, Marinelu a sărit ca ars. A răsfoit cartea cu îngeri, a aruncat filo-

Traian Băsescu

zofia lui Liiceanu şi trilogia lui Cărtărescu, necăjit că nicăieri nu scria cine naiba era Augias. Să fi fost un nou consilier de la Palatul Victoria din pleiada lui Finkelstein? Sau să fie unul din sfătuitorii lui Tony Blair, cumpărat de Prostănacu? Adriana Săftoiu, această enciclopedie de la Erevan, nu mai era alături să-l sfătuiască, iar pe Elvis l-a mazilit chiar el. Blonda norvegiană a lipsit la lecţia despre Hercule şi normal că nu ştia nimic. Până la urmă, tot Maria l-a salvat: i-a adus mitologia greacă de la Răzvan Teodorescu şi l-a lămurit.

S-a dumirit de tot: era clar, lui Tataie i-a jucat feste grele tot propria subterană. De ce „grajdurile lui Augias“? Nu putea scrie mai degrabă „casele lui Adrian Năstase“? Sau mai bine „geanta şi ţoşca lui Miki Şpagă“? Vechii greci avertizau că nu trebuie să te joci cu miturile ca să nu-i mânii pe zei.

Povestea spune că regele Euristeu al Micenei se temea grozav de Hercule sau Heracles. Zeiţa Hera i-a poruncit lui Euristeu să-i dea lui Hercule, sclavul lui, să facă 12 munci imposibile pentru a-l pierde. Printre altele, Hercule trebuia să rânească grajdurile lui Augias, regele Elidei. Acolo erau trei mii de boi şi nimeni nu mai curăţase grajdurile. Hercule a scos boii pe câmp, a dat cu ghioaga în pereţi şi a făcut două borţi mari. În dreptul fiecărei borţi, a săpat şanţuri adânci, prin care a abătut cele două râuri – Alfeu şi Peneu. Şuvoiul a spălat bălegarul, iar grajdul a rămas curat. Până seara, Hercule a reparat pereţii şi a abătut râurile la loc în albiile lor. Acum, ce este „borta“? Păi, borta este hăul provocat în economia naţională de Partidu lu Mucles timp de 17 ani. Cine să fie cei trei mii de boi? N-aş vrea să adâncesc mai mult...

Şuba lui Motocicleanu

Iar boii bătrâni, dacă au muncit toată viaţa, de ce să le mai dai ogrinji la bătrâneţe? şi-au trăit traiul, şi-au mâncat mălaiul! Ba să le dăm fiindcă democraţia înseamnă un bou - un vot! Bine, dar Augias nu mai are nimic în pătul. Să fie sănătos! Îl lăsăm să-şi rupă gâtul cu tot cu Guvern, iar noi vom lua voturile. Aşa se explică de ce supuşii Edeculuі s-au dat de ceasul morţii ca să scoată legea pentru mărirea pensiilor, acum, iar nu în anul 2000, când se aflau la putere. Marinelu striga la Augias-Motocicleanu, cel care umbla în şubă şi în ciubote de cauciuc: Este caniculă, băăă! Aveţi apă să curăţ grajdurile? A fost suficient pentru ca toţi să-l arate cu degetul. Uite că nu vrea să mărească pensiile! Cum de unde apă? Mutăm Rinul prin Bucureşti, că acolo plouă! Aşa a ieşit legea pensiilor, prin declaraţii politice şi fără să se indice sursa finanţării.

„Năstase nu poate fi paraşutat!“

Până la urmă, Vasile Dâncu a demisionat din funcţia de vicepreşedinte al PSD. Era printre puţinii politicieni lucizi de-acolo, prin care par-

tidul se putea reforma. A rămas Olandezu Zburător, el a învins! Estimp, Împăratu-de-Mătase, a fost spălat la CC de către moliile lui Tataie: nimeni nu are dreptul să-l întrebe despre Mătuşa Tamara, fără avizul Parlamentului sau al preşedintelui! Aşa că acum iese la interval: pune tunurile pe meterezele blogului şi trage după Prostănacu, cel refugiat la Marele Licurici, după care anunță că va candida la Președinția României. Va înfrânge din nou! Auzind că Ady se ridică iar, Prostănacu i-a avertizat pe suporteri că nepotul mătuşii Tamara are alte dosare grele, care dau să sară din sertare. şi atunci vine torpila Împăratului-de-Mătase: „Geoană ştie ceva despre alte eventuale dosare, dar asta ar însemna, practic, complicitate în utilizarea lor politică, informațiile neputând veni decât de la Daniel Morar sau Traian Băsescu". şi intervine apoi Tataie împăciuitor: „Năstase are dreptate. Nu trebuie să lăsăm pe nimeni afară. Este loc pentru toată lumea". Iată de ce România este asemenea grajdurilor lui Augias! Prostănacu s-a supărat rău şi i-a mai dat o copită plăvanului: „Ca să poți să fii într-o echipă de conducere, nu poți fi paraşutat, ai nevoie să te propună cineva, să te aleagă cineva. Domnul Năstase nu a candidat, nu a fost propus şi nu are cum să vină în echipa de conducere altfel decât prin mecanismul votului democratic din partid".

Toate ca toate, dar Ady recomandă, fără să-l roage Prostănacu, un cincinal de coabitare voioasă cu liberalii la conducerea României, după model german. Fireşte, omul nu realizează că vin alegerile şi nu-i mai salvează nici Mătuşa Tamara. Până atunci, Prostănacu a cerut bani de la obraz pentru primarii din Partidu lu Mucles! Şi Motocicleanu s-a executat.

Adrian Năstase

Strategii şi țărani cu oale sub presiune

Traian Băsescu are la CSAT un proiect pentru strategia națională de securitate, din care lipseşte seceta ca factor de risc. Ministrul Varujan Vosganian a elaborat şi el o strategie de politică energetică, tot un proiect, unde nu se spune mai nimic despre marea provocare globală: schimbarea dramatică a climatului. În schimb, strategia lui Vosganian le recomandă țăranilor „oale sub presiune" şi propune „diseminarea de pliante" prin toate satele patriei. România este o țară-cheie şi pentru Carta europeană a energiei privind construirea unor alternative la resursele ruseşti, însă multe proiecte ne ocolesc. Mai ales că unele state din Uniunea Europeană preferă cooperarea directă cu Gazprom şi cu alte companii ruseşti. Vladimir Putin a vizitat toate statele vecine, dar evită România. Oficial, Ambasada rusă de la Bucureşti ne reproşează că nu avem „un proiect concret" pentru ca liderul de la Kremlin să vină aici. Noi plătim oricum cel mai mare preț de pe continent la gazele naturale, chiar dacă avem şi resurse proprii.

Urmăriți de Secu

A reapărut Roxana Iordache. Nu-l mai plânge pe Senioru. Îl atacă pe Traian Băsescu. Un articol de-al ei poartă inteligentissimul titlu „Cetățenia română pentru basarabeni, o aberație". Tot înainte, Roxana!

Iar când George Becali nu-i acasă, Guzganu Rozaliu sare pe masă. Tot vorbind el cu Dan Andronic pe blog, Guzganu Rozaliu face o afirmație delicioasă: „Vreau să vă fac o declarație şocantă pe care nu o veți putea contrazice cu nici o dovadă. Eu, Hrebenciuc, sunt unul din cei mai curați politicieni. De 18 ani, nimeni nu a putut demonstra contrariul. Îmi pare rău pentru voi, dar voi rămâne în continuare o nucă tare. În altă ordine de idei, nu vi se pare ciudat faptul că principalii mei detractori sunt fostul preşedinte Constantinescu şi Băsescu?" Nu se sfieşte să spună că are în-

tâlniri de taină cu ministrul Cristian David-Troacă în grădina lui George Becali. „De întâlnire ştiu doar cei care mă urmăreau, dar nu aveau acces în curte. Trebuia să ne întâlnim la Select, dar acolo erau Boc şi Blaga. Indivizii s-au deconspirat. De întâlnirea mea cu David de la Jiji nu ştie nici ... Gigi".

Papagali în UE

Credeam că vom scăpa de supuşii regelui Cioabă după ce vom intra în Uniunea Europeană, să mănâncă şi gura lor bunătăţile dupe la Londra, dupe la Paris. Nu, vin şi cei din Serbia la noi, ca... refugiaţi politici! Cea mai mare cucerire de care merită să ne crucim este însă alta: după o jumătate de an de la aderare, România a cotizat la bugetul UE cu 535 de milioane de euro şi a luat doar 330 de milioane de euro din banii europeni. Aşa arată Ministerul Economiei şi Finanţelor. Încep să devin eurosceptic, adică exact ce eram, şi nu-i bine... Cel puţin, Roberto Florez Garcia, un as al contraspionajului spaniol, membru de nădejde în UE, a turnat la Moscova secrete militare şi a luat 200 000 de dolari. Slab! Noi avem băieţi tari, nu ca el.

Până la urmă, tot americanii au flerul comercial cel mai dezvoltat: ei oferă arme Israelului în valoare de 30 de miliarde de dolari şi 20 de miliarde pentru Arabia Saudită şi Egipt. În acelaşi scop.

Toader a plecat, Teoctist rămâne

S-a ridicat dintre noi un spirit rar: Prea Fericitul Teoctist, Patriarhul României. Ce priveghi au mai organizat făcătorii de imagine şi politicienii, care mai ieri îl înjurau. El a fost legionar, a colaborat cu Securitatea, a acceptat dărâmarea bisericilor pe timpul lui Ceauşescu! Nimic nu se spunea pozitiv despre dăruirea acestui om de excepţie. Îi scriau numele cu literă mică, la fel ca lui Nicolae Ceauşescu!

Nu puteau greşi ei, cât putea acest bătrân să ierte. Indivizi care l-au purtat cu dosarul Catedralei pentru Mântuirea Neamului de la Ana la Caiafa. I-au oferit terenul din faţa Magazinului Unirea. Acolo, împreună cu Papa Ioan Paul al II-lea, a sfinţit o cruce care indică locul viitoarei Catedrale. Ion Iliescu, Adrian Năstase, Traian Băsescu şi Călin Popescu Tăriceanu au călcat în picioare o cutumă sacră şi l-au trimis din nou la plimbare pe bătrân. I-au oferit terenul din spatele Casei Poporului, care era însă revendicat. În băşcălie. Cum pot fi calificaţi aceşti domni?

Am fost în preajma Patriarhului o singură dată, când mi-a acordat un interviu pentru „România liberă". „Crezi mata că Băcanu va publica ce voi spune eu?" Emana o linişte stranie, pe care nu am mai întâlnit-o, iar eu chiar nu eram un bigot.

Secuii lui Băsescu

Mihail Albișteanu

Era absolut clar că preşedintele Băsescu nu putea sta liniştit o vară întregă. Declarațiile sale de la Covasna au ridicat din nou în aer clasa politică românească. El este criticat acum pentru că a spus că micii etnici maghiari ar trebui să învețe limba română ca pe o limbă străină. Ce-i drept, nimeni nu pare să fi înțeles ce a vrut să zică şeful statului, dar politicienii din partidele fostului aşa-numit „patrulater negru“ şi-au amintit de alianța din perioada referendumului din mai şi au sărit din nou la gulerul prezidențial, amenințând cu o nouă suspendare, pe motiv de – evident – încălcare a Constituției. În plus, PRM, PSD, PC şi PNL îl acuză pe Traian Băsescu că acțiunea sa, pe care o consideră „negândită“, sau chiar de-a dreptul „prostească“, are motivație electorală. Foarte posibil, dar poate că nu este totuşi singura motivație. Şi poate că năduful comun al aliaților învinşi la referendum se poate explica mai ales prin aceea că simt în acțiunea Cotrocenilor o lovitură de revanşă pentru suspendarea din aprilie. Practic, această „simplă“ declarație aplică un şoc puternic guvernului, punând în opoziție PNL şi UDMR. Liberalii, acuzați deja că au făcut jocul Ungariei în privința Fundației „Gojdu“ şi că îi țin pe unguri la guvernare, preferându-i PD-ştilor, nu puteau scăpa ocazia de a se alătura aliaților mai „naționalişti“ din campania referendumului, încercând să recupereze punctele scăpate preşedintelui în gunoiul de la Glina. Asta însă îi opune UDMR, care, paradoxal, nu poate să nu sprijine poziția lui Traian Băsescu, chiar dacă liderii formațiunii i-au reproşat ironic acestuia că „a descoperit apa minerală“, sau că negociază în secret cu reprezentanții Uniunii Civice Maghiare. Ei nu pot însă exprima – aşa cum a făcut Dan Voiculescu – temerea că Băsescu urmăreşte să se răzbune pe UDMR pentru „trădarea“ de la referendum şi să formeze un alt partid maghiar, concurent, pentru ca UDMR să nu mai intre în Parlament (deja disensiunile între partida lui Markó Béla şi cea a lui László Tökés sunt de notorietate şi s-au confirmat şi prin negocierile eşuate de la Târgu Mureş). Astfel, la vot, comunitatea maghiară ar fi ruptă între cele două partide, care riscă, ambele, să rămână în afara Parlamentului, ceea ce ar face ca ungurii să fie reprezentați în forul legislativ doar în grupul minorităților naționale. Situația implică însă puternice riscuri, pentru că, neputând să se exprime în Parlament, prin mijloace politice, democratice, comunitatea maghiară ar putea cădea sub influența extremiştilor, apelând la mijloace de exprimare „neconvenționale“. Poate însă că Traian Băsescu, dorind să scoată comunitatea maghiară de sub influența actualilor ei lideri, urmăreşte să înlocuiască această influență printr-o relație personală a maghiarimii cu

preşedintele – să nu trecem prea repede peste imaginea lui Traian Băsescu cald salutat de secui.

Ar fi un pariu interesant: dacă partidele maghiare nu intră în Parlament la alegerile din 2008 şi Băsescu mai obţine un mandat la Cotroceni, comunitatea maghiară ar putea fi reprezentată pe plan politic în principal datorită unei eventuale relaţii personale cu preşedintele. Dacă aşa vor evolua lucrurile, ce se va întâmpla însă după ce Traian Băsescu va părăsi funcţia? Va reuşi el între timp să producă dizolvarea conceptului de partid organizat pe criterii etnice, suficient de mult încât să vedem dispărând UDMR şi pe politicienii maghiari împărţiţi pe la partidele „româneşti", în funcţie de orientarea doctrinară a fiecăruia? Cred că ar fi un rezultat dezirabil, chiar dacă motivaţia demersului prezidenţial este, aşa cum adversarii săi politici afirmă, una strict electorală.

Şi aici putem să ne întrebăm asupra unei alte posibile motivaţii a acţiunii Cotrocenilor. Este drept că, prin actualele declaraţii, Traian Băsescu dă o nouă lovitură de imagine. Din nou se vorbeşte despre el şi despre ceea ce a spus. Desigur, totul poate rămâne la acest nivel, căci, în buna tradiţie a politicii româneşti postdecembriste, a declara nu înseamnă şi că vei face ceva din ceea ce ai promis, cu atât mai mult cu cât învăţământul nu intră în responsabilitatea preşedinţiei, ci a guvernului - nu Băsescu are puterea să pună în practică modul în care copiii de etnie ungară vor învăţa limba română.

Dar dacă Băsescu, pe lângă inevitabila motivaţie electorală, are şi o alta, mai profundă? Dacă vede, în această privinţă, lucrurile mai clar decât alţii? Pentru prima dată – zic eu – un om politic român pare să-şi dea seama că ar fi bine să acţionezi astfel încât să nu transformi maghiarimea din România într-un bloc monolit. Poate nu întâmplător el a deschis dialogul cu secuii. Obişnuim să-i vedem pe secui ca fiind unguri, uitând că, până la cucerirea austriacă, lunga lor tradiţie de luptă pentru autonomie s-a manifestat nu împotriva românilor, ci împotriva regilor Ungariei şi – mai târziu – a principilor unguri ai Transilvaniei. Deşi, evident, ei se simt mult mai apropiaţi de unguri decât de români (şi las aici la o parte excepţiile istorice ale colaborării lor cu unii domni moldoveni sau munteni – vezi Mihai Viteazul), este o întrebare dacă, în condiţiile unei ipotetice (şi nedorite de noi) alipiri a Transilvaniei la Ungaria, secuii nu ar milita la fel de ardent pentru autonomia lor. Eu cred că Băsescu a înţeles un lucru care scapă majorităţii politicienilor români: dacă vrei ca maghiarii să nu încerce să plece, luând cu ei şi teritoriul în care locuiesc, trebuie să-i atragi, nu să-i îndepărtezi. Să-i acuzi permanent de separatism şi să-i laşi cu drumurile pline de gropi, nu reprezintă, în opinia mea, o modalitate de a-i face loiali României. Trebuie ajuns la o înţelegere, care să nu însemne neaparat autoguvernare şi poate că aşa vom reuşi să salvăm şi comunitatea românească din Har-Cov, ajunsă să fie discriminată în propria ţară.

Atunci când le reproşăm ungurilor că nu învaţă limba română, haide să ne aducem aminte de Basarabia şi Bucovina rusificate forţat. De ce să-i obligăm să ne înveţe limba, nu ar fi mai bine să-i atragem, arătându-le avantajele? Şi dacă ei chiar refuză să o înveţe, foarte bine, vor fi primii care vor avea de suferit. Ar trebui să fie primii interesaţi să înveţe limba română. Li se mai reproşează şi că, orice am face pentru ei şi oricâte drepturi le-am da, ei tot de Ungaria vor dori să aparţină. Dar, să nu fim ipocriţi, şi să ne întrebăm dacă nu este normal de fapt să fie aşa. Oare dacă unei ipotetice comunităţi de români din Samarkand i s-ar propune ca de mâine oraşul în care ei ar reprezenta o infimă minoritate să devină parte a României, nu ar accepta bucuroasă? Întotdeauna maghiarii din România vor fi mai bucuroşi să aparţină de Ungaria, dar nu le putem imputa asta. Important este ca prin atitudinea sa, statul român să nu le accentueze acest deziderat, îndemnându-i să devină neloiali şi să treacă de la visare la acţiune. A fi loial cuiva nu înseamnă întotdeauna că îl iubeşti: uneori este chiar dimpotrivă.

Băsescu nu a spus degeaba că a refuza integrarea maghiarilor în societate înseamnă antiromânism, pentru că astfel nu faci altceva decât să le accentuezi dorinţa de a se desprinde de România. Am auzit reluându-se cu această ocazie nenumărate vechi prostii. Două dintre ele revin cu asiduitate. În primul rând se face o comparaţie total nefericită între situaţia maghiarilor din Transilvania şi cea a imigranţilor care sosesc în statele vest-europene (maghrebieni, kurzi, turci etc.) sau a mexicanilor, etc. care invadează SUA. Să ne lă-

Băieți pe cai, la întîlnirea celor o mie de fete secui la Şimleul Ciucului

murim: una este să vii ca algerian în Franța, sau ca mexican în Statele Unite – este normal să te adaptezi (inclusiv lingvistic) realității de cultură şi civilizație în care soseşti şi în care doreşti să te integrezi, şi cu totul altceva înseamnă să reprezinți o comunitate care (ca şi cea germană, din păcate aproape dispărută) trăieşte aici de sute de ani şi a avut un rol important în evoluția civilizațională a acestei părți de actuală României. Situația nu este comparabilă. Al doilea clişeu (legat de primul) spune: dacă nu le convine (maghiarilor) situația, să plece! Zău? Asta să le spunem şi românilor din Bucovina şi sudul Basarabiei? Dacă tot vrem să găsim termeni de comparație pentru situația din Transilvania, hai să ne uităm mai bine la răsărit: ar fi normal ca palestinienii (care trăiesc acolo de sute de ani) să fie alungați din Israel?

Folosind această argumentație, nu uit nici o clipă că extremişti maghiari din România şi din Ungaria desfăşoară acțiuni care vizează dezmembrarea statului român, însă lucrurile nu trebuie amestecate. De aceea spun: nu mă interesează motivele acțiunii pornite de Băsescu în Secuime. Mă interesează cu mult mai mult consecințele acesteia. Şi eu cred că aşa trebuie să procedeze şeful statului român: să-i atragă pe secui şi pe unguri, să-i facă să simtă că au suficiente motive să nu considere alipirea la Ungaria mai mult decât un simplu vis.

Iar cât despre faptul că zic unii că Băsescu face toate astea doar din egoism electoral, păi aşa s-a spus şi despre salubrizarea de la Glina. Şi ce mă interesează pe mine, ca cetățean al României, că Băsescu creşte în sondaje, sau că a dispărut gunoiul?

Transnistria şi interesele marilor puteri (II)

Chestiunea transnistreană revine în actualitate. Aceasta se datorează faptului că Republica Moldova a devenit actor cheie într-un nou joc geopolitic. Extinderea frontierei geopolitice a UE şi NATO spre est i-a determinat pe ruşi să adopte o nouă strategie care să le asigure satisfacerea intereselor în spaţiul ex-sovietic, strategie constînd în principal în presiuni de ordin economic, militar şi politic asupra mai multor state independendente, printre care se numără R. Moldova.

Octavian Sergentu

Nevoia de strategie pentru politica externă

R. Moldova se identifică drept un stat european. Aceasta este datorită istoriei sale, poziţiei sale geografice, apartenenţei la tradiţia culturală a civilizaţiei româneşti şi europene, a componentei demografice, posibilităţilor economice legate de ţările Europei. Dificultaţile exprimării sale geopolitice intervin ca urmare a faptului că nu a ieşit din zona de influenţă a proiectelor euroasiatice şi nu şi-a găsit nici loc în arealul spaţiului european.

În continuare, politica externă a R. Moldova este condiţionată de balansarea între interesele Rusiei şi cele ale Occidentului, care o pune de nenumărate ori în situaţii delicate.

Prioritătile geopolitice ale Chişinăului derivă din următarele aspecte:

a) Renaşterea identităţii europene. Integrarea în structurile europene şi euroatlantice, creşterea potenţialului economic şi politic în scopul accelerării integrării în aceste organisme, participarea în structurile de securitate europeană, reevaluarea relaţiei cu NATO şi tendinţa de asigurare a securităţii şi protecţiei patrimoniului naţional prin accederea în instituţiile Alianţei Nord Atlantice. Conform actualei strategii, R. Moldova participă numai în cadrul programului NATO „Parteneriatul pentru pace“ şi are un Plan Individual de Acţiuni al Parteneriatului (IPAP) Republica Moldova – NATO. Integrarea în structurile europene trebuie să fie urmată de transce-

derea în spațiul cultural european, unde investițiile economice din Apus ar fi succedate de investiții culturale şi informaționale româneşti şi europene;

b) Politica de neutralitate. Ca să fie realizate cu mai multă eficacitate, interesele naționale, R. Moldova trebuia să pună în practică o strategie de „neutralitate activă“, promovând un statut asemănător Suediei în relațiile acesteia cu structurile de securitate europeană.

Mesajul lui Voronin - potrivit căruia „în Moldova nu trebuie să rămână oameni în uniformă militară. Niciodată nu vom renunța la neutralitatea constituționala a statului nostru“ şi relația cu NATO trebuie să se rezume la o colaborare sub aspect civil - este în totalitate fals.

Lipsa de proiect accentuat în G.U.A.M, absența vocii sale în cadrul patrulaterului statelor care formează opoziția în cadrul Comunității Statelor Independente şi în fața Rusiei relevă certe tendințe de modificare a cursului politic actual al R.Moldova. Este sesizabilă o apropiere mai accentuată de Moscova.

R. Moldova trebuie să-şi asume anumite valori politice, nu poate rămâne cu un picior în est şi celălalt în vest. Ori îmbrățişează Vestul, ori cade în brațele Estului.

Vestul presupune mai întâi de toate dezvoltarea unui parteneriat strategic cu SUA şi UE, care vor susține financiar şi politic R. Moldova doar când se vor încredința de sinceritatea şi loialitatea acesteia. Investițiile masive dinspre apus trebuie să se bazeze pe o logică. Parteneriatul strategic cu SUA trebuie să devină prioritar în politica externă a Chişinăului.

Dacă alege Estul, independența politică a Chişinăului devine istorie, schimbîndu-se în dependență economico-politică față de Moscova via Tiraspol.

Spațiul ex-sovietic îşi reaşează şi reevaluează interesele prioritare şi principiale referitor la noile realități geopolitice apărute. Continuă balansarea actorilor politici precum Ucraina şi R. Moldova, care inițial se prezentau ca cei mai fideli promotori al spiritului occidental în regiune (şi li s-au oferit „uşi largi deschise“ de către vestici) iar astăzi se plasează tot mai pregnant la polul eurasismului, care marşează spre vectorul de influență rus.

Mă întreb dacă R. Moldova are nevoie de o strategie de politica externă şi pe conflictul transnistrean pentru următorii zece ani.

O politică ofensivă, de inițiativă, este tot mai greu de condus după planuri prealabile, într-o lume ca aceasta de astăzi când absolut totul este mişcare. Cum va fi lumea peste doi ani cu noi lideri la Washington, la Moscova şi o nouă Comisie la Bruxelles? Dar la Chişinău?

Ce putem proiecta când cei trei vectori care ne orientează politica externă pot avea o evoluție greu de prevăzut? Eu cred că se poate proiecta ecuația Integrării în UE şi NATO. Chiar dacă politica externă se manifestă tot mai mult ca reacție rapidă şi contra măsură, e tot mai conjuncturală, iar marele proiect european e tot mai greu de asumat în lumea noastră postmodernă europeană. Prin canalizarea energiilor creatoare ale cetățenilor noştri putem chema Europa spre noi. Este nevoie de voință, luciditate şi continuarea parcursului asumat politic.

Polul american și idealul proiectului

O strategie a politicii externe se constituie şi pe bază predicțională. Planificatorii de politică externă studiază de pe acum pe unii candidați la funția de şef al celui mai puternic stat de pe mapamond, cum este SUA. Spre exemplu, Barack Obama si Mitt Romney, candidați cu şanse reale la obținerea nominalizării democrate, respectiv republicane în cursa prezidențială, şi-au prezentat obiectivele de politica externă.

Obama îşi prezintă proiectele de politică externă sub titlul „Reînnoirea statutului de lider al Americii“, insistând asupra faptului că epoca de hegemonie americană nu s-a încheiat încă. După Irak, americanii ar putea fi tentați să se concentreze pe ceea ce se întâmplă în interiorul țării şi să dorească o mai mică implicare a SUA la nivel internațional: aceasta ar constitui o greşeală, susține Obama.

Acesta crede, asemeni majorității predecesorilor săi, în rolul mesianic al Statelor Unite în lume, în destinul „celui mai democratic stat“ de a conduce lumea. „Trebuie să conducem lumea prin faptă şi prin exemplu“, scrie democratul. De asemenea, candidatul este susținătorul ideii de

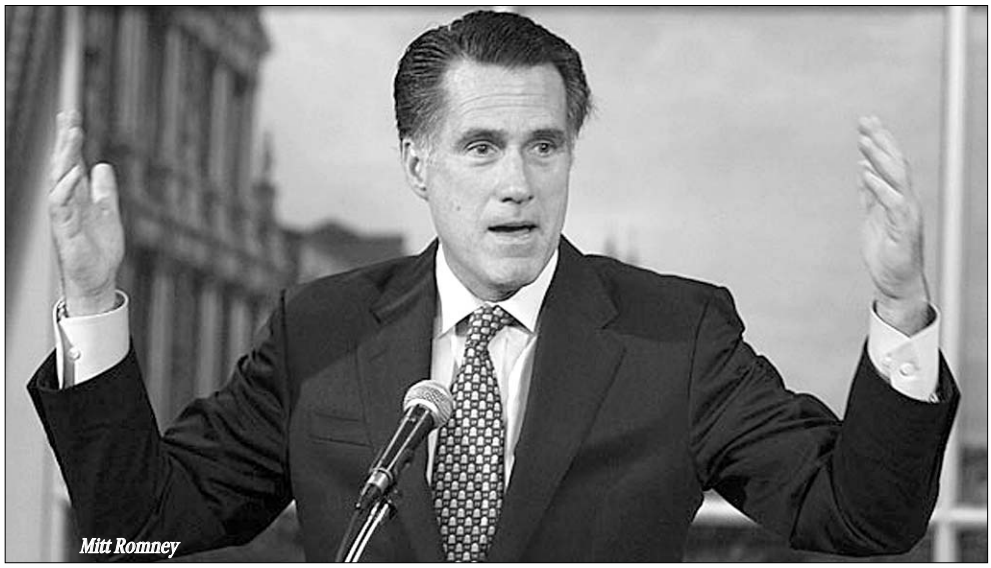
Mitt Romney

securitate colectivă la nivel mondial: „Securitatea şi bunăstarea fiecărui american depind de securitatea şi bunăstarea celor care trăiesc dincolo de graniţele noastre“. În politica externă, Obama se inspiră din gîndirea foştilor preşedinţi democraţi Franklin D. Roosevelt, Harry Truman şi John F. Kennedy.

Mitt Romney, candidatul republican, care se află pe locul doi în opţiunile republicanilor pentru preşedinţie, în urma fostului primar newyorkez Rudolf Giuliani, se axează în politica externă pe principiul „Să ne ridicăm la nivelul unei noi generaţii de provocări globale“.

Romney consideră că niciodată în istoria americană nu a existat o divizare mai mare a clasei politice în ce priveşte politica externă, divizare ce trebuie depăşită. Politicienii americani ar trebui să înveţe de la „generaţia de aur“ din timpul şi de după cel de-Al Doilea Război Mondial. Mitt Romney îl evocă drept model pe Ronald Reagan.

În loc de concluzii

Soluţionarea conflictului transnistrean ţine în exclusivitate de competenţa şi interesele de termen lung ale R. Moldova. În joc este pusă independenţa R. Moldova şi vectorul geopolitic.

Independenţa reală a unui stat se bazează pe trei aspecte primordiale: 1. Capacitatea de a face faţă ameninţărilor externe şi de a rezolva problemele politice interne; 2. Elaborarea şi aplicarea politicii externe conform intereselor naţionale; 3. A face parte benevol din alianţe strategice cu alte state pentru asigurarea securităţii naţionale.

Şansele de reîntregire ale Republicii Moldova devin de la o zi la alta tot mai mici. „Singura soluţie verosimilă de rezolvare a conflictului transnistrean este decuplarea provizorie a Transnistriei de restul statului pentru a putea fi administrată de o organizaţie internaţională“, sunt de părere comentatori şi experţi politici, care aduc o serie de argumente, apreciind că preluarea controlului efectiv asupra Transnistriei ar fi posibilă doar în cazul unei intervenţii în forţă a Washingtonului. Lucru puţin probabil, deoarece Occidentul nu vrea o ciocnire directă cu Moscova. Scenarii care au la bază modelul cipriot, kosovar, belgian, Tirolul de sud etc. sunt până în prezent dezbătute de corpul de experţi.

Între timp a apărut planul Voronin, care se pare că ţinteşte doar asigurarea intereselor economice ale unor grupuri de interese, nu perspectiva de reîntregire a statului moldav. Acest plan nu răspunde chemării de-a explica cum vor fi asigurate drepturile şi libertăţile cetăţeneşti în regiunea unde domină un regim criminal. Dar aceasta este o altă întrebare...

Planurile vin şi pleacă... Nevoia de transformare sistemică a R.Moldova într-un stat cu vocaţie şi percepţie euroatlantică trebuie să constituie idealul suprem şi de coeziune a cetăţenilor.

Sinuciderea – act de nesăbuință și disperare

Prof. Adrian Cherhaț

Spre deosebire de animalele necuvântătoare, care se călăuzesc după nevoile şi instinctele lor, omul este înzestrat cu minte, sentimente şi voinţă liberă prin care poate să-şi depăşească necesitatea biologică şi să lucreze ca persoană stăpână asupra sa însăşi şi asupra vieţii sale. Astfel, el este în măsură să cunoască şi să se integreze în rostul şi sensul suprem al vieţii sau să refuze această cunoaştere şi să-şi trăiască viaţa după cum doreşte. Faptul că omul îşi poate determina viaţa în mod liber sau chiar să şi-o sfârşească în mod voit, îi conferă o imensă responsabilitate în raport cu existenţa însăşi.

În decursul istoriei omenirii au existat permanent persoane care au ales să-şi sfârşească viaţa în virtutea acestei libertăți din diverse cauze sau motive mai mult sau mai puțin determinante. Astfel, de la concepte filosofice suicidale elaborate cu mare migală (gen exemplul lui Socrate sau cazul Kirilov, din romanul dostoievskian *Demonii*), trecând prin dezamăgiri de tot felul datorită dificultăților vieții și până la sinucideri patologice datorate unor boli psihice, societatea umană a fost confruntată constant cu asemenea situații în care omul alege moartea în locul vieții.

Din punctul de vedere al spiritualității creştine, sinuciderea este, evident, un mare păcat, cel mai mare şi mai grav din câte pot exista, căci dacă în cazul celorlalte păcate există întotdeauna posibilitatea întoarcerii şi a refacerii vieții, datorită milei lui Dumnezeu şi a capacității omului de schimbare, în cazul sinuciderii această posibilitate nu mai există. Gravitatea acestui păcat stă tocmai în faptul că sinucigaşul renunță de bunăvoie tocmai la şansa pocăinței şi, spre nefericirea lui, la iubirea lui Dumnezeu care stă la baza existenței. De aceea, sinuciderea nu intră în nici o categorie de păcate pentru că nu poate fi clasificată sau comparată cu nimic din câte este omul în stare să facă.

Sinuciderea este sfidarea cea mai grosolană pe care omul o aduce lui Dumnezeu şi sensului creator al existenței. Viaţa este darul cel mai de preț pe care Stăpânul universului l-a făcut omului din cea mai profundă iubire, pentru ca acesta să se poată bucura plenar şi să atingă fericirea supremă a veşniciei. A respinge un dar, care ni s-a făcut cu dragoste spre binele nostru, este cea mai mare umilință la care îl supunem pe

dăruitor şi semnul supremei răutăţi. A prefera moartea şi consecinţele sale în locul vieţii şi a bucuriilor sale, chiar dacă acestea vin uneori cu greu, este nu numai o imensă nesăbuinţă din partea unui om cu judecată, dar şi trăsătura profundă a nefericirii şi a eşecului.

Sinucigaşul prin actul său nefericit i se substituie lui Dumnezeu şi se crede el stăpânul vieţii şi al morţii, delimitându-se total de condiţia sa în raport cu existenţa (Kirilov). Acesta este păcatul împotriva Duhului Sfânt despre care Hristos a spus că nu se va ierta nici în veacul acesta nici în cel viitor (Matei 12, 32), tocmai pentru faptul că nu mai există pocăinţă, producând revoltă împotriva lui Dumnezeu cu puternice antecedente demonice. De aceea moartea sinucigaşilor este cea mai tristă dintre toate morţile posibile, neputând fi egalată nici măcar de marile genociduri criminale şi catastrofe ale umanităţii.

Tratatul de morală creştină al profesorului grec Georgios Mantzaridis prezintă sinuciderea ca cel mai josnic act al naturii umane, care dovedeşte „egoism şi meschinărie", în opoziţie cu jertfa de sine, semn de iubire supremă care înnobilează firea. Actul suicidal are, însă, şi diverse cauze sociale cu implicaţii majore, determinând o largă responsabilizare morală a tuturor membrilor comunităţii. *„Când omul se înstrăinează de Dumnezeu şi de semenii lui, se înstrăinează de viaţă şi de sensul ei. Dar astfel devine prizonierul propriului ego şi poate ajunge până la sinucidere... În general, coeficientul sinuciderilor premeditate este foarte mic. În covârşitoarea lor majoritate, sinuciderile sau încercările nereuşite de sinucidere se datorează unor stări psihice rele pasagere sau unor impasuri şi urmăresc să transmită prin dramatismul lor implorarea ajutorului şi a sprijinului. De aceea, de regulă, lasă deschise toate posibilităţile acordării de ajutor din partea celorlalţi"* (G. Mantzaridis, ***Morala creştină***, p. 496).

Dar cele mai grele consecinţe sinuciderea le are la nivelul spiritual al persoanei. *„Ca faptă a deznădejdii sinuciderea dovedeşte şi necredinţă. Punându-şi capăt vieţii, omul neagă lui Dumnezeu însuşirea de Domn şi manifestă necredinţă faţă de iubirea Lui şi purtarea Lui de grijă. Creştinul adevărat crede că Dumnezeu îi poartă de grijă şi că nu îngăduie să fie ispitit mai mult decât poate. Nu doar că îl poate izbăvi din orice rău venit asupra sa, dar îl poate şi ajuta să îl înfrunte pe acesta pentru folosul său real şi veşnic"* (***Ibidem***, p. 497).

De aceea, Biserica Ortodoxă, dincolo de orice insensibilitate şi prejudecată, nu poate săvârşi slujba înmormântării pentru sinucigaşi, cu excepţia celor bolnavi psihic, dintr-un motiv de logică a credinţei: la înmormântare noi ne rugăm pentru *„robul lui Dumnezeu adormit în dreapta credinţă şi în nădejdea învierii"*, iar sinucigaşul prin gestul său tocmai a renunţat la această calitate, devenind rob al deznădejdii, care nu moare, nicidecum, în nădejdea învierii şi a vieţii veşnice, el însuşi respingând astfel înmormântarea creştinească.

Mintea şi inima omenească sunt universuri tainice în care se ascund posibilităţi şi puteri nebănuite. Uneori, datorită poverilor vieţii, în ele se declanşează mişcări uriaşe ale forţelor iraţionale, care-l fac pe om capabil de orice faptă necugetată a cărei urmări nu mai pot fi reparate. Îndemnul Mântuitorului Hristos şi a Sfinţilor Părinţi spre rugăciune neîncetată trebuie receptat ca o terapie eficientă de curăţire a minţii şi a inimii, a unirii celor două şi a stăpânirii lor prin voinţa raţională pusă în slujba iubirii lui Dumnezeu, pentru ca cele două să nu fie deturnate de la rostul lor şi s-o ia razna.

Părintele Timothei Kilifis spune că viaţa este o „junglă", care implică o luptă continuă cu greutăţile şi ispitele de tot felul, iar datoria omului este de a lupta. *„Cei care spun că sinuciderea este o dovadă de curaj, cred că sunt oameni nebuni... Curaj însemnă să te lupţi din toate puterile cu realitatea deosebit de împovărătoare din jur. De altfel, numai astfel se formează personalitatea omului. Restul este vorbă în vânt. Atunci când nu este rezultatul unei boli psihice, sinuciderea este cea mai mare dovadă de laşitate... Tinerii sunt construiţi pentru eroism, nu pentru autodistrugere şi sinucidere. Tânărul normal luptă până la capăt şi, fără îndoială, el va triumfa. Marile greutăţi şi furtuni arată cine sunt marii oameni. Şi nu uitaţi că în mijlocul celei mai cumplite furtuni, căpitan alături de voi în corabia vieţii, poate fi atotputernicul Hristos. Cu un asemenea echipaj nu veţi ajunge niciodată la sinucidere"* (T. Kilifis, ***Tinereţe curată, tinereţe frumoasă***, p. 112-113).

Icoana, model al Împărăției lui Dumnezeu

De ce să ne opunem Ei?

Este cunoscut faptul că încă din cele mai vechi timpuri a apărut iconografia creştină dezvoltată mai întâi în catacombe sub formă simbolică. Cea mai frecvent întâlnită este imaginea femeii în rugăciune, „oranta", ea reprezentând singura atitudine adevărată a sufletului omenesc. Nu ajunge să ***ai*** *rugăciunea, trebuie* ***să devii, să fii*** *rugăciune, să te zideşti în chip de rugăciune, să transformi lumea în templu de adorare a lui Dumnezeu, după cuvintele psalmistului: „Toată suflarea să laude pe Domnul" (PS.150, 6).*

Ramona Suciu

Şi atunci de ce nu ne întrebăm: de unde atâta înverşunare împotriva icoanelor? Are aceasta vreo justificare?

O imagine ce reprezintă frumosul, perfecțiunea şi mai mult decât atât, Divinitatea Însăşi, e respinsă pe criteriul că jigneşte privirile ateilor, în schimb pe mine, ca şi creştin ortodox, nu ar trebui să mă indigneze imaginea şi prezența patimii, a păcatului, pretutindeni?

Cum ar putea icoana să dăuneze, bunăoară, sufletelor curate ale copiilor? De unde provine oare atâta violență în rândul acestora? Asta nu se vrea a fi înlăturată din mijlocul lor?

Adevăratul pericol pentru aceştia ar fi icoanele? Poate nu se remarcă, dar ai noştri tineri sunt într-o criză provocată de lipsa modelelor şi, de ce nu?, chiar a Modelului Însuşi, Care a zis: „Eu sunt Calea, Adevărul şi Viața." Cum altfel ar putea găsi Calea, dacă nu ar avea modelul, reprezentarea, icoana?

Dar în egoismul lor, ei ignoră acest fapt, urmându-şi doar interesele meschine. Printre multiplele tertipuri josnice la care apelează e şi acela că icoanele şi-ar pierde din sfințenie, dacă ar fi aşezate oriunde, inclusiv în sălile de clasă... De unde le vin, totuşi, ideile astea? Nu-şi dau seama

că sfințenia nu e ceva ce se poate lua „cu mâna", e o putere harică ce desăvârşeşte pe cei care cred, căci nimic nu îi este refuzat celui care crede. Dacă ar fi adevărată această teorie, să ne mai întrebăm atunci câtă sfințenie mai putem găsi în lăcaşurile de închinăciune, în biserici, unde fiecare vine cu păcatele sale?

Într-adevăr, valorile lumii în care trăim sunt inversate, însă noi nu trebuie să uităm de curajul martirilor care şi-au dat viața pentru Hristos, şi să facem auzit şi glasul Bisericii, să luptăm pentru această atitudine dreaptă, pentru ca păcatul celor care luptă împotriva icoanelor să nu fie al ignoranței, ci mai grav, al bunei ştiințe, asumându-şi totala resonsabilitate pentru acesta.

Puțini ştiu faptul că „icoana“ înseamnă „chip“ şi Fiul lui Dumnezeu a luat chip omenesc asemnea nouă şi, după cum este firesc a avea mereu în fața ochilor imaginea celor dragi. Chipul Mântuitorului, al Maicii Sale, al Sfinților au umplut tot mai mult pereții locaşurilor de închinăciune, mai ales după ce creştinismul devine religie liberă. La aceste chipuri s-au adăugat şi scene biblice, oferind în felul acestora celor neştiutori de carte posibilitatea de a înțelege prin simpla privire întreaga istorie a mântuirii lor. Punte între vizibil şi invizibil, simbolizatul e prezent în simbolul său. Ceea ce Biblia ne spune printr-un cuvânt, icoana ne vesteşte prin culoare şi ne face prezent. Puțin din pulberea acestei lumi, o planşă, câteva culori, câteva linii şi se naşte frumusețea. În toată măreția, icoana este vederea lucrurilor care nu se văd, îndeplinind şi o funcție harică, sufletul credinciosului intrând în comuniune cu Dumnezeu. Sunt oglinzile spre cer ale sufletului.

De aceea sunt cinstite nu ca materie (cum erau idolii păgâni), ci ca şi comuniune cu Chipul pe care Îl reprezintă. Să nu uităm că omul îşi imaginează lumea, îşi imaginează propria realitate, se imaginează pe sine. Şi asta pentru că nu putem avea relații personale cu o idee. Iar omul are nevoie de reprezentări harice ale Divinității. Mulțimile se duceau odinioară în pustie ca să contemple Sfinții asceți, să-şi graveze în memorie vederea puterii spiritului asupra materiei. Oamenii se înapoiau cu desene stângace, prototipuri de icoane pentru a-şi reaminti tot timpul măreția la care poate omul să ajungă, întruchipare a celei mai reale biruințe asupra răului.

Însă, chiar din primele secole creştine s-au ivit învățături greşite ce opreau cultul icoanelor, sub pretextul că cinstirea acestora ar însemna idolatrie. În secolul al V-lea a apărut marea erezie a lui Eutihie, susținând că firea dumnezeiască a Mântuitorului a absorbit pe cea omenească, oprind astfel cinstirea icoanelor, ce reprezintă chipul divin-uman al Mântuitorului.

Aceste învățături greşite, erezii, pregătesc apariția, în secolul al VIII-lea, a ereziei consemnată în istorie ca iconoclasm, ce-şi propunea distrugerea icoanelor. Această puternică mişcare a durat aproape un secol, a fost inițiată de împărați, şi pusă în practică cu sprijinul lor militar şi politic, manifestat sub formă de violență de mare cruzime. Atitudinea lor era îndreptată nu numai împotriva cinstirii icoanelor, ci şi a moaştelor, a sfinților, şi chiar a Maicii Domnului. Era îndreptată în acelaşi timp şi împotriva monahismului, care în mod deosebit susținea cultul icoanelor. Au fost vremuri de grea persecuție: clericii care posedau icoane erau depuşi din treaptă, călugării şi laicii erau anatemizați ca adversari ai lui Dumnezeu, pictorii de icoane erau îngropați de vii. Călugării erau alungați din mănăstiri şi obligați să se căsătorească. Mănăstirile au fost transformate în cazărmi sau hanuri. Proprietățile le-au fost vândute, iar moaştele şi manuscrisele au fost arse. Chiar şi demnitarii de stat care nu distrugeau icoanele au fost exilați, umiliți în public, orbiți, ucişi... Operele de artă religioasă au fost distruse. Pereții bisericilor au fost împodobiți cu chipul împăratului sau cu picturi inspirate din natură. Acestă dureroasă situație a durat până în anul 842, când împărăteasa Teodora a Bizanțului a convocat al VII-lea Sinod Ecumenic, care a restabilit cultul icoanelor, anatemizând pe iconoclaşti. Sinodul a mai hotărât ca prima duminica din Postul Paştelui să poarte denumirea de „Duminica Ortodoxiei“, reamintind astfel mereu triumful dreptei credințe asupra ereticilor.

Să ne rămână aşadar ca învățătură faptele din istoria bisericească, mai ales când vedem cu câtă vehemență se luptă, din nou, împotriva icoanelor. Să nu refuzăm de bună-voie, accesul spre Împărăția lui Dumnezeu.

Neoprotestanții impută creştinilor faptul că, venerând, de pildă, crucea, am cinsti lemnul supliciului, si implicit, întreaga suferință a Mântuitorului. Însă noi venerăm în aceasta semnul biruinței Vieții asupra Morții, cuprinzând în brațele ei lumea întreagă, sfărmând porțile iadului.

Iar icoana să ne fie un semn, pe care, de acum înainte, să nu-l mai ignorăm, şi anume că fiecare în parte e icoana Chipului divin, asemenea mlădițelor din via cerească. Numai atunci am putea învinge răul, când, privind spre Celălalt, vom vedea icoana lui Hristos, după cuvintele Sale: „Cel ce a făcut un bine celor mai mici ai Mei, Mie mi-a făcut“.

Celor care încă au îndoieli le recomand cu căldură să privească măcar o dată în viață ochii Mântuitorului din icoana cu Grădina Ghetsemani...

Poveste despre vlahi

„Neamul vlahilor este cu totul necredincios şi spurcat,
neavând credința dreaptă nici față de Dumnezeu, nici față de împărat,
nici față de rudă sau de prieten, ci umblă pe toți să-i înşele şi minte
straşnic şi fură mult“[1]

Grele şi nedrepte vorbe a aruncat Kekaumenos în vântul istoriei acum o mie de ani. Nu ne propunem să facem aici apologia vlahilor şi a bunelor lor maniere deşi o discuție totuşi ar merita deschisă, ci mai degrabă dorim să vedem cum a ajuns un feudal bizantin din Elada să scrie la sfârşitul secolului XI despre vlahi şi mai ales să aflăm cine erau aceştia.

Emilia Corbu

Nu este cazul să povestim cine a fost Kekaumenos. Au făcut-o alții înaintea noastră. Poate nu credeți dar şi acum o mie de ani existau oameni, la fel ca unii occidentali de azi, care apreciau popoarele în funcție de experiențele lor personale. Şi Kekaumenos avea un cuscru...

Niculiță Delphinas – un protospătar nehotărât

Niculiță din Larrisa nu avea o dregătorie importantă dar era un om bogat, stapân pe un domeniu mare, cu multe slugi şi oameni care la o adică formau chiar o mică armată. Pe atunci, în Elada trăiau mulți vlahi nemulțumiți de măsurile de creştere a impozitelor aplicate de împăratul Constantin al X-lea Ducas (1059-1067). Şi vlahii se pregăteau de răscoală. Aşa că Niculiță s-a dus la Constantinopol şi i-a şoptit suveranului: „Bunule stăpân, o răscoală o să aibă loc în Elada şi, dacă porunceşti, îți voi înfățişa cum are să porneas-că“[2]. Deşi ne-am fi aşteptat ca bunul împărat să fie interesat de informație, totuşi „Acela i-a poruncit să tacă“ şi deşi a mai pierdut o lună prin oraş, Niculiță nu a mai reuşit să intre la împărat. Întors acasă a trimis o scrisoare la care nu i s-a răspuns. Văzând dezinteresul împăratului a stat şi a chibzuit bine. Răscoala oricum va izbucni şi vlahii îi vor spulbera agoniseala, ba chiar vor avea de suferit şi frații lui. Să se opună răscoalei nu era sigur de sprijinul împăratului. Aşa că Niculiță a luat o hotărâre mare: să se pună în fruntea răscoalei pentru a o controla.

A luat legătura cu căpeteniile vlahilor şi au început nişte negocieri în stil bizantin. Adică Ni-

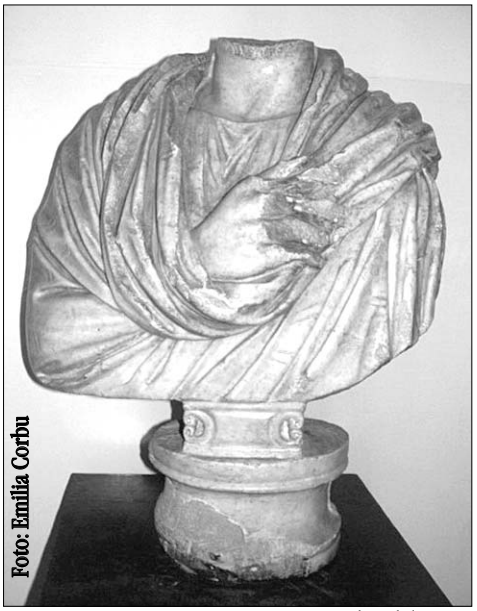

Bust de nobil roman.
Muzeul Național de Istorie şi Arheologie Constanța

[1] Kekaumenos, *Diatribă împotriva vlahilor. Insemnări despre obiceiurile, caracterul, originea şi istoria lor*, FHDR, III, Ed. Academiei RSR,1975, p.43, par.9

[2] Ibidem, p.27.

culiță i-a îndemnat la pace, arătându-le pericolele unei răscoale în acel moment, vlahii s-au lamentat că sunt dările prea mari. S-au aşezat cu toții la masă şi după prânz, Niculiță se afla deja în fruntea vlahilor, care aveau şi ei socoteala lor. Dacă se răscoală, Niculiță se va opune, dacă îl omoară, nu folosesc nimic. A început răscoala, au cucerit două cetăți, au început negocierile cu împăratul care, de la bun început, a zis că e de acord cu toate cererile lor. Drept zălog le-a trimis jurământul lui şi o icoană. Deşi vlahii au cerut să continue răscoala, Niculiță s-a opus şi luând cu sine pe căpeteniile vlahilor şi Larissenilor, adică pe Slovata Carmalakes şi pe Teodor Scribon Petastos, a plecat la Constantinopol pentru a încheia negocierile. Au pierdut patru luni pe acolo, timp în care s-au plimbat prin oraş ca nişte învingători, după care au fost arestați şi Niculiță a fost exilat în provincia Armenikon, în închisoarea „de marmoră". De acolo începe să scrie cuscrului Kekaumenos şi de aici începe povestea pe care fiul acestui cuscru o aşterne pe hârtie spre ştiință neamului său.

Ce faci când ai un răzvrătit în familie?

În realitate Kekaumenos, un nobil bizantin de veche spiță, prudent şi conştient că toată siguranța lor stă într-o relație bună cu împăratul, a realizat că „aventura" lui Niculiță aruncă o pată asupra întregii familii. Aşa că, a scris o poveste credibilă asupra intențiilor onorabile ale acestuia. În realitate Niculiță nu a fost nici primul şi nici ultimul dregător care s-a aliat cu răsculații. Zece ani mai târziu vestarhul Nestor se afla în fruntea răscoalei oraşelor paristriene[3]. Prin urmare această formulă de a controla o răscoală şi în acelaşi timp de a păstra relațiile bune cu împăratul, era o strategie a nobilimii provinciale de a trece prin evenimente cu minimum de pierderi.

Şi nobilul transformat peste noapte în cronicar aruncă întreaga vină asupra vlahilor, acuzându-i de cele arătate mai sus. Sunt trei capete de acuzare: necredință față de împărat, necredință față de Dumnezeu şi vicii de caracter (înşelătoria, minciuna şi hoția).

În tot răul este şi un bine

Pentru ca vorbele lui să nu pară goale a încercat să le argumenteze şi, ca orice intelectual care se respectă, plonjează în istorie. Ca să arate că vlahii sunt necredincioşi împăratului, ce argument credeți că aduce? Nici mai mult, nici mai puțin, decât originea lor. Ne-am fi aşteptat la o origine tracică. Greşit! Kekaumenos afirmă sus şi tare că vlahii se trag din dacii conduşi de Decebal şi răzleții de cucerirea romană în toate părțile:

„Loviți cu război de împăratul Traian şi înfrânți deplin, au fost supuşi de acesta, iar regele lor numit Decebal, a fost ucis şi capul i-a fost înfipt într-o suliță în mijlocul oraşului romeilor. Căci aceştia sunt aşa numiții daci zişi şi besi[4]".

Prin urmare vlahii din Balcani se trag tot de la nordul Dunării. Cu alte cuvinte toți vlahii şi cei de la nordul cât şi de la sudul Dunării, au aceeaşi origine daco-romană. Faptul că la aproape o mie de ani de la epopeea lui Decebal, vlahii îl păstrau în memoria colectivă este un fapt extraordinar. De unde ştia acest bizantin amănunte atât de precise despre istoria vlahilor? Probabil de la bunicul său, Niculiță cel Bătrân, care a fost numit de împărat conducător peste vlahii din Elada. Acest argument pe care Kekaumenos îl aduce în favoarea necredinței vlahilor față de împărat, mai arate încă un lucru. Că vlahii, fără şcoli sau structuri politice, reuşiseră să îşi transmită timp de o mie de ani istoria.

Originea comună a vlahilor de pe ambele maluri ale Dunării este menționată şi de un cronicar din sec. XV, Laonic Chalcocondil care spune: „cum şi neamul care locuieşte din Dacia până în Pind şi care se întinde în Tesalia. Vlahi se numesc şi unii şi ceilalți. Şi n-aş putea să explic şi să spun care din aceştia la care au venit"[5]. Aşadar Kekaumenos ne face un serviciu imens spunându-ne că vlahii de la sudul Dunării se trag tot de la Nordul Dunării, din Dacia.

În realitate, însă, vlahii şi-au arătat de mai multe ori credința față de statul roman atât prin faptul că se înrolau în armata bizantină, cât şi prin participarea directă la diverse bătălii. Atunci când latinii au cucerit Constantinopolul în timpul

[3] Mihail Attaliates, Istoria, FHDR, III, cap.7, p.73.

[4] Kekaumenos, op. cit.,cap.9, p.41.

[5] Laonic Chalcocondil, FHDR, IV,1982, 31D, 35B, p.453.

Schitul Sf. Andrei – Muntele Athos

cruciadei a IV-a din 1204, cel care a apărat imperiul, atât cât a putut, a fost vlahul Ioniță Caloian, conducătorul vlahilor şi bulgarilor. Aliat cu cumanii, şi împrumutând felul de luptă al turcilor, i-au bătut pe franci şi l-au omorât pe „vestitul împărat Baldouin"[6]. Spune cronica franceză: „Şi când a auzit şi a aflat şi a fost informat de faptul că francii au pus stăpânire pe Oraş şi că au încoronat şi împărat, au luat cetățile, au împărțit ținuturile întregii Romanii, atunci el a trimis îndată, grabnic, soli în Cumania, după ajutor. Au venit 10000 de oameni, toți cumani aleşi împreună cu turcomani aleşi, au venit cu toții călare... A adunat şi poporul din toată țara stăpânită de el, a adunat oaste mare şi vitează şi a început o luptă crâncenă împotriva francilor"[7].

Credința față de un Imperiu decăzut, împotriva căruia de multe ori se răsculaseră, nu se poate explica decât prin apartenența culturală. Vlahii participaseră prin romanitatea lor la cultura bizantină, erau integrați acesteia şi vedeau în Imperiu o România, o continuare legitimă a Imperiului Romanilor.

Ioniță Caloian este cel care a adus-o cu mare alai pe Sf. Parachiva (aflată acum la Iaşi), de la Epivat la Târnovo unde se afla capitala țaratului vlaho-bulgar, unde Sfânta a stat 160 de ani, pentru că orice s-ar spune vlahii erau credincioşi.

Şi alții spun despre credința vlahilor

Tradiția spune despre biserica Vlaherne, în care se încoronau împărații, că fost ridicată de o comunitate de vlahi veniți de la nordul Dunării.

Primele ştiri despre vlahi le aflăm dintr-un document din secolul VIII, păstrat la Mănăstirea Kutlumus din muntele Athos.

În secolul XI un decret al împăratului Alexios I Comnenul îi alunga pe vlahi din Muntele Athos pe motiv că stricau rânduiala din sfintele mănăstiri. Dacă însă cercetezi cauzele tulburărilor pro-

6 Cronica Moreei, FHDR, IV, p.165.

7 Ibidem, 1, p.165.

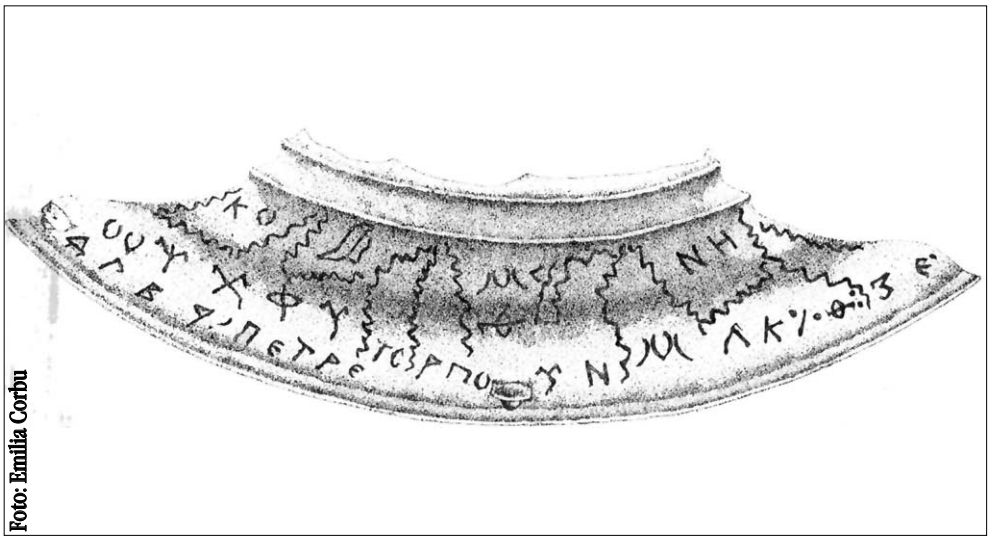

Foto: Emilia Corbu

Inscripție cu caractere greceşti de pe un ulcior de la Capidava (jud. Constanța). Sec. X. Sunt menționate inițialele Maicii Domnului şi numele de Petre.

vocate de ei afli de fapt că datorită relațiilor bune pe care le aveau cu monahii au fost goniți din Athos şi unii călugări chiar i-au urmat „căci părinții de la Athos nu mai puteau uita binefacerile vlahilor: bucuriile şi întâlnirile, laptele, brânzeturile şi lâna, ospețele, schimburile de servicii şi afacerile cu ei, adică între vlahi şi monahi, apoi bețiile diavoleşti care au apărut până la urmă. Intrase diavolul în inimile vlahilor deoarece aveau cu dânşii şi femeile lor, îmbrăcate în straie bărbăteşti ca păstorii; păşteau turmele, slujeau mănăstirilor... făceau şi pâine în paraclisele mănăstirilor şi erau, să zic aşa, iobagii şi slujitorii îndrăgiți ai monahilor"[8]. Cea mai gravă acuzație a fost însă aceea că , „Vlahii au ca păstori femeile lor.[9] Or era cunoscută restricția impusă femeilor de a nu intra în Sf. Munte. Aşa că cele 300 de familii de vlahi au fost gonite din Athos. Dar mai spune documentul că „numărul vlahilor a putut fi cunoscut, dar al monahilor era cu neputință de aflat şi de spus, căci părea o mulțime fără sfârşit[10]".

Cum 300 de familii nu puteau hrăni o mulțime fără sfârşit, vedem şi motivul neînțelegerilor dintre monahi. Interesant este că documentul descrie o relație frățească între monahi şi mireni, relație pe care o reîntâlnim în tot evul mediu românesc şi chiar şi astăzi. Această situație avea o bază oarecum legală deoarece din alt document, un decret al împăratului Alexios I Comnenul (1081-1118) aflăm că Marea Lavră avea vlahi dependenți de mănăstire, dar care erau liberi în deplasările lor, care nu plăteau dări statului, ci dădeau mănăstirii pentru plata anuală a păşunatului[11].

În secolul XI vlahii aveau o episcopie separată, ceea ce denotă numărul mare şi importanța lor[12].

Lumea bizantină avea multă diplomație...

Cât despre viciile de caracter ale vlahilor, Kekaumenos evită câteva amănunte. Chiar în povestea spusă de el, Niculiță a fost cel care i-a trădat pe vlahi prin faptul că le-a oprit răscoala chiar în momentul de glorie, fără a se profita în nici un fel de izbânzi.

Şi apoi chiar atitudinea împăratului care le promisese satisfacerea revendicărilor şi chiar le trimisese o icoană, ca apoi să se dezică de tot. Niculiță a trădat, împăratul a mințit, Kekaumenos calomniază. Asta era societatea bizantină, aşa ajunsese Imperiul Romanilor. Asemenea oameni

[8] Vlahi la Athos, FHDR, IV, Bucureşti, 1982, p.51
[9] Ibidem, p.51
[10] Ibidem, p.52.
[11] *Un decret al împăratului Alexios I* , FHDR, IV, Bucureşti, 1982, p.29.
[12] *Ştiri referitoare la organizarea bisericească a vlahilor balcanici*, FHDR, IV, 1982, p.25.

o reprezentau. Nu ştim cât de mincinoşi şi hoţi erau vlahii, dar într-o societate unde chiar împăratul minte, te aştepţi la orice. Căpeteniile răscoalei au fost lăsate patru luni în libertate tocmai pentru ca participanţii la răscoală să se împrăştie şi nu ca să îi vadă lumea ca învingători, cum credeau ei. Să mai spunem cât de perfide erau unele acţiuni ale bizantinilor faţă de popoarele „barbare". Nu este locul aici. Dar trebuie să spunem că Kekaumenos îşi îndemna urmaşii să aibă faţă de vlahi următoarea atitudine „prefă-te şi tu că le eşti prieten". Or când un părinte îşi îndeamnă copii la o atitudine duplicitară faţă de alţii, îl îndeamnă la minciună de fapt, ascunsă sub masca diplomaţiei. Şi lumea bizantină avea multă diplomaţie.

Dar nici o absolvire din principiu nu se poate face pentru că noi nu avem scrisă încă, o istorie a mentalităţii româneşti. Nu este exclus ca vlahii, în anumite situaţii, şi nu toţi, să fi mințit sau să fi furat. Nu ştim. Însă cu toţii ştim că în timpul comunismului românii au şi mințit, au şi furat. Dar aceste păcate au fost, oarecum, explicate prin sistemul care te obliga uneori la asemenea lucruri. Probabil şi celelalte popoare ex-comuniste au procedat la fel. Noi credem că minciuna şi hoţia unui popor este altceva decât minciuna şi hoţia unui individ, deşi ambele au la bază acelaşi impuls: supravieţuirea. Asemenea fapte nu pot fi scuzabile dar pot fi explicate. Prin urmare bănuim anumite deficienţe ale sistemului bizantin, dealtfel destul de funcţional, care să-i fi împiedicat pe vlahi să îşi dezvolte economia lor tradiţională bazată pe tranhumanţă, însă destul de organizată. Astfel, atunci când vlahii se răsculau în Elada, nevestele lor erau plecate cu turmele în Munţii Balcani, departe de o eventuală represiune împotriva familiilor răsculaţilor.

În loc de concluzii

Multe s-ar mai putea spune despre vlahi, dar ne rezumăm doar la a sublinia faptul că în secolul XI documentele îi menţionează pe vlahii de la sudul Dunării ca pe un popor deja format, cu o istorie şi obiceiuri pe care le păstrează de secole în cadrul unui imperiu multi-etnic. Un popor ortodox bine integrat culturii bizantine.

Este interesant faptul că larissenii, ceilalţi participanţi la răscoală, nu sunt nominalizaţi etnic. Să fi fost greci? Nu ştim. Dar această distincţie denotă faptul că vlahii se considerau diferiţi de ceilalţi şi erau priviţi ca atare, iar comportamentul lor dovedeşte o conştiinţă etnică.

Trebuie să mai menţionăm că aproape nici un popor trăitor în imperiu sau în afara lui nu a scăpat de limba veninoasă a cronicarilor bizantini[13], dar aceste aprecieri trebuie analizate mereu în context.

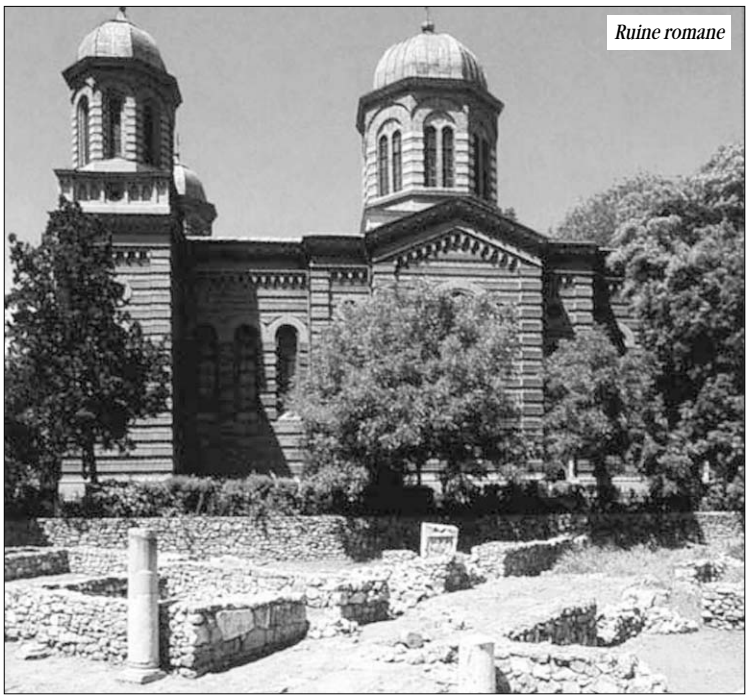

Ruine romane

[13] Eustathios al Thesalonicului vorbea despre *„forţa şi trufia sârbească"* sau despre *„acel rău cu numeroase feţe, cum sunt alamanii (=germanii,n.n.) popor apăsător, armată grozavă, oameni care îşi ascund răutatea"*.(FHDR, III, p.179, cap.10)

Tânărul Dan C. Mihăilescu și subversiunea selenară

Mircea Platon

Perspective eminesciene e cartea de debut a lui Dan C. Mihăilescu (născut în 1953). Scrisă între 1978 şi 1980, publicată în 1982, lucrarea a fost abundent recenzată şi a primit premiul Uniunii Scriitorilor, pentru debut, şi premiul CC al UTC. Reeditată acum (ediție revăzută şi ne-adăugită, Humanitas, 2006), pentru publicul Dan C.-ului catodic, *Perspective eminesciene* îi va surprinde poate pe mulți, deşi nu mi se pare o lucrare excentrică în raport cu activitatea post-comunistă a lui Dan C. Mihăilescu. Numai „împielițarea" – ca să zic aşa, contaminat de noicismul autorului – e academică, duhul cărții fiind, gnostic, în continuă încercare de eliberare speculativ-eseistică.

Când un scriitor e preocupat mai mult de caracterul decât de prozodia unei opere literare, asta înseamnă că e mai mult eseist decât critic literar. Dan C. Mihăilescu e un critic foarte bun, dar e un eseist strălucit pentru că e un moralist al literaturii. E moralist nu în sensul didactic-puritan, ci în sensul că e un observator de caractere. Scrisul său se poate cristaliza, precum în această carte, în enunțuri imponderabil academice, dar propriu firii sale e scrisul în timp, e istoria, desfăşurarea, devenirea, spectacolul. Şi spunând acest lucru nu neg latura isihastă a temperamentului său – şi cine o poate nega după o întreagă carte dedicată unei lecturi isihaste a poeziei eminesciene? –, ci doar afirm ceea ce cred a fi dinamica fundamental ne-ariană, ne-sociniană, ne-unitariană, a angajării literare a lui Dan C. Mihăilescu. În măsura în care e artă, literatura e, pentru Dan C. Mihăilescu, viață. Şi tocmai de aceea nu e el moralizator. Dacă ar fi adeptul artei pentru artă, poate că ar fi moralizator. Dar Dan C. Mihăilescu nu face acest lucru, şi cine îl acuză de pudibonderie din pricina scepticismului său față de mizerabilismul „egoficțional" greşeşte. Ceea ce respinge Dan C. Mihăilescu în literatura cu pricina nu e faptul că e imorală, ci că nu e artă, ci ideologie, program. E artă moralizantă pe invers: a- sau imoralitatea ca morală. Neinteresant! Fără legătură cu viața, aşa cum se întâmplă oricărui monism şi oricărei specializări.

În anii '90, în vreme ce critica noastră literară ducea încă bătăliile politice şi ideologice ale deceniilor precedente, Dan C. Mihăilescu a salvat arta ecumenismului literar de profunzime (pe care acum îl practică temeinic Daniel Cristea-Enache şi mereu autentic Bogdan Crețu). Dar acest lucru a fost posibil tocmai în virtutea plasării lui Dan C. Mihăilescu pe pozițiile unei epistemologii literare de extracție filocalică, favorizând, iară nu negând, percepția literaturii ca întrupare. În aceste condiții nici nu e de mirare că acei critici pozitivişti sau ideologizanți, precum Al. Piru, Mihai Drăgan sau Ion Bogdan-Lefter, au socotit cartea drept o bizarerie „inițiatică". Tot ceea ce ieşea dintre limitele ideologiei de partid, chiar şi realitatea, era inadmisibil. Că *Perspective eminesciene* manifestă anumite stângăcii ale debutului, e de la sine înțeles şi iertat. Da, uneori, citind-o mi-am spus că, asemenea unor lucrări precum *Creangă şi creanga de aur* a lui Vasile Lovinescu, *Treptele lumii sau Calea către sine a lui Mihail Sadoveanu* a lui Alexandru Paleologu, cartea lui Dan C. Mihăilescu suferă pe alocuri de un exces de coerență. Uneori sensul e mai degrabă inventat decât descoperit şi aparține mai mult exegetului decât textului. Luxuriança speculativă a *Perspectivelor eminesciene* poate părea suspectă spiritelor mai pragmatice şi e cu siguranță non-academică – în lumea academică regula e să ai o idee pe tratat, nu zece idei pe pagină. Dar această expandare hermeneutică nu e lipsită de substanță,

Dan C. Mihăilescu

chiar dacă uneori nu e substanță eminesciană, ci de altă extracție (Heidegger, Eliade, Noica, Ioan Alexandru sunt doar câteva influențe mărturisite sau detectate de la bun început). Dar nu există nici o îndoială că această carte e despre Eminescu, citit temeinic şi în variante, citit cu patimă. Paginile despre „Luceafărul", despre „Sărmanul Dionis", despre „Fiind băiet păduri cutreieram", scăpărările teologice iscate de ciocnirea textelor lui Eminescu de cele ale lui Nicodim Aghioritul sau Antim Ivireanul, sunt (erau) lucruri de întemeietoare noutate. Lucruri atât de proaspete am mai citit în ultimele decenii – nu, nu în clişeistic demitizantul număr al *Dilemei* avându-l ca țintă pe Eminescu – doar la Cristian Bădiliță cu al său eseu despre „«Luceafărul», poem (anti)luciferic?" (*Văzutele şi nevăzutele*, Curtea Veche, 2004).

Nu pot să închei fără o nota că *Perspective eminesciene* este o carte nocturnă. Este singura carte nocturnă a lui Dan C. Mihăilescu: şi ca subiect, şi ca teleologie arhetipală, a „poeticii selenare". Citând fulgurațiile lui Maurice Blanchot despre noapte: *„Dans la nuit tout a disparu. C'est la premiere nuit (...) Mais quand tout a disparu dans la nuit «tout a disparu» apparaît. C'est l'autre nuit. La nuit est apparition du 'tout a disparu'"*, îmi revin în memorie anii '80. Nopțile „epocii de aur" a cărei strălucire redusese totul la beznă. Nopțile fără curent electric, fără căldură şi fără apă, când, închişi în cavernele de beton ale cartierelor noastre de blocuri, românii retrăiau epoca de piatră şi reinventau mitul, inițierea arhetipală la lumina focului, a lumânării. Vocile îndepărtate şi bruiate ale Europei Libere, prinse la un radio cu baterii, poveştile şi protestele tatei, toate zvonurile de împotrivire deveneau, datorită întunericului placentar în care răsunau, mai intense. Nu ştiam, dar era un întuneric de sfârşit şi de început, de moarte pentru a renaşte. Ceauşescu ne întrerupea lumina, dar cel care dispărea era el şi România lui, în vreme ce noi, în întuneric, ne inițiam într-un mod de viață în „afara" sistemului. Conştiente probabil de potențialul subversiv al întunericului, dictaturile civilizate ale postmodernității au grijă să ne ilumineze în permanență cu neoane, care dau o lumină cadaverică perfectă pentru implementarea ingineriilor sociale. Neonul şi televiziunea veghează la sterilizarea cunoaşterii selenare şi a subversiunii isihaste.

„Niciodată nu am fost aşa de fericit ca atunci, între 1978 şi 1980, proaspăt însurat, cu un copil de un an, scriind numai noaptea, fumând Carpați fără filtru şi invadându-mă cu tone de cafea, lucrând la o masă din hol, cu ochii fixați pe un perete fisurat la cutremur şi acoperit vag cu un poster eminescian (clasica fotografie din tinerețe), oscilând între nocturna spălare de scutece şi o lectură din Filocalie", scrie Dan C. Mihăilescu. Poate că această fericire de „ungher" a începuturilor nu era decât o formă de profetism tineresc, o presimțire a sfârşitului comunismului gestând în noaptea care se aşternea. Această carte a unui debut remarcabil se bucură de o reeditare inspirată, promițându-ne noi bucurii din partea maturului eseist de astăzi.

Jocul riscant al unui istoric „neo-comunist“

Vladimir Christian

Cristian Vasile este un tânăr cercetător, angajat al Institutului de Istorie „Nicolae Iorga“ din Bucureşti, care în ultimii doi ani „a avut o ascensiune de-a dreptul spectaculoasă“, ca să folosim termenii unui articol din *Cotidianul* dedicat patriarhului Iustin Moisescu. Cunoscut înainte pentru studiile sale controversate referitoare la viaţa religioasă din România din perioada comunistă şi pentru colaborarea la revista „22“, Cristian Vasile a devenit unul dintre actorii importanţi ai „Comisiei prezidenţiale pentru analiza dictaturii comuniste din România“ (prima „Comisie Tismăneanu“), în prezent ocupând funcţia de secretar al „Comisiei prezidenţiale pentru analiza dictaturii comuniste din România“ (a doua „Comisie Tismăneanu“).

Ca membru al primei comisii Cristian Vasile a fost unul din semnatarii capitolului dedicat Cultelor din cunoscutul raport care urmează să fie în cele din urmă publicat la Editura Humanitas. Aşa cum a arătat într-un articol din „Ziua“, din 14 martie 2007, cunoscutul publicist Dan Ciachir, pasajele subscrise de Cristian Vasile sunt lesne recognoscibile deoarece domnia sa nu face altceva decât să preia în raport paragrafe întregi din propria carte intitulată „Biserica Ortodoxă Română în primul deceniu comunist“ publicată în 2005.

După cum se ştie, chiar în perioada activităţii „Comisiei Tismăneanu I“, s-a făcut caz de necesitatea imperioasă a accesului nemijlocit la documente din Arhivele SRI sau din Arhivele Naţionale. În mod firesc s-a pus întrebarea ce au studiat în plus aceşti istorici dacă în capitolul dedicat cultelor din Raport o proporţie foarte mare este tributară lucrării mai vechi a d-lui Cristian Vasile, informaţiile noi putându-se număra pe degetele de la o mână. În acest caz, autorul capitolului a invocat numărul redus de pagini pe care l-a avut la dispoziţie, dar acest lucru nu explică totuşi de ce multe pagini din capitolul dedicat Cultelor nu sunt decât preluări fragmentare, adesea fără logică, din cartea amintită.

Patriarhia Română a iniţiat elaborarea unui document cu caracter intern care să analizeze conţinutul capitolului dedicat cultelor din raportul Tismăneanu. A rezultat un document de nu mai puţin 53 de pagini în care experţii desemnaţi au arătat deopotrivă greşelile de informare şi utilizarea în mod tendenţios a documentelor istorice. Miza ideologică a capitolului nu este alta decât atacul la persoana răposatului patriarh Teoctist care este scos, nici mai mult, nici mai puţin, decât ca principalul vinovat de toate nenorocirile în viaţa religioasă din România din 1945 până astăzi. În acest scop, numeroase date extrem de importante au fost omise, elemente obscure au fost scoase în relief şi s-a interpretat în mod tendenţios documente cum ar fi, spre exemplu, memoriile cardinalului greco-catolic Iuliu Hossu. Conclu-

Istoricul Cristian Vasile

zia acestui „contra-raport“ este că avem de-a face nu cu o operă ştiinţifică onestă, ci cu un produs ideologic. Asemenea abordări erau curente înainte de 1989, când lucrările şi manualele de istorie contemporană românească exagerau în mod grosolan rolul jucat de partidul comunist în viaţa societăţii româneşti şi minimizau cu bună ştiinţă rolul jucat de partidele istorice, de diversele categorii sociale şi grupări religioase. Asemănarea de metodă dintre studiul lui Cristian Vasile şi operele istoricilor comunişti ar putea sugera un posibil caracter „neo-comunist“ al gândirii acestui tânăr istoric.

Cum am spus, sunt foarte puţine elemente de noutate în capitolul amintit, rezultate nemijlocit din cercetarea comisiei. Unul dintre acestea este pretinsa colaborare cu Securitatea a Patriarhului Justin Moisescu, afirmaţiile cuprinse în raport fiind reiterate zilele acestea într-un articol din *Cotidianul*.

O primă chestiune care trebuie spusă este de ordin istoric, anume presupusa legătură între „colaboraţionsimul“ lui Justin Moisescu şi accederea lui în scaunul patriarhal. Este vorba de „ascensiunea sa spectaculoasă“ din postul de profesor la Institutul Teologic din Bucureşti la treapta de Arhiepiscop al Sibiului. Nu vedem ce este spectaculos aici deoarce, şi înainte de 1944, şi în perioada comunistă, şi după 1990, au existat astfel de cazuri. Amintim aici în ordine numele lui Irineu Mihălcescu, Nicolae Mladin şi Laurenţiu Streza. Apoi, se sugerează faptul că Justin Moisescu ar fi fost şantajabil în virtutea legăturilor sale trecute cu Mişcarea Legionară. Or, Justin Moisescu se numără printre teologii cel mai puţin implicaţi în activitatea Mişcării Legionare. Iată doar câteva elemente care pun în discuţie inferenţele lui Cristian Vasile, care nu au nici o dovadă palpabilă că ascensiunea lui Justin Moisescu în scaunul de la Sibiu se datorează condiţiei sale de informator. Lucrul acesta nu era câtuşi de puţin o condiţie pentru a accede în trepte episcopale, Cristian Vasile nefăcând altceva decât să sugereze în mod abuziv că toţi ierarhii din perioada comunistă au ajuns în funcţii în urma colaborării cu Securitatea.

Lucrurile sunt mult mai simple. Conform Legii cultelor din 1948, orice persoană cu funcţii de conducere a oricărui cult din România depunea un jurământ prin care era datoare să nu întreprindă nimic împotriva ordinii democratice şi mai mult decât atât să aibă grijă ca nici unul din subordonaţii săi să nu participe la acţiuni îndreptate împotriva ordinei comuniste. Dacă acest jurământ ar fi considerat o infracţiune, toţi şefii religioşi care au activat înainte de 1989, de la toate cultele, ar trebui să fie inculpaţi. Printre altele Cristian Vasile s-a plâns că a putut doar citi dosarul de la SRI fără a avea voie să facă însemnări sau copii după el. Dumnealui nu ştie că nu este vorba de un abuz al SRI, ci de respectarea întru totul a „Legii de organizare şi de funcţionare a Serviciului Român de Informaţii“.

După cum se ştie, au existat numeroase dispute privind accesul publicului larg – între care se înscriu şi istoricii – la documentele din arhiva fostei Securităţi. Conform „Legii privind accesul la propriul dosar şi deconspirarea securităţii ca poliţie politică“, publicată în Monitorul Oficial din 9 decembrie 1999, singura instituţie abilitată să facă deconspirări conform unor proceduri foarte precise şi să pună la dispoziţia cercetătorilor acreditaţi date şi informaţii la activitatea Securităţii este CNSAS. CNSAS solicită date şi informaţii de la SRI pe baza unor proceduri clare, astfel încât să se evite publicarea unor date care să vizeze siguranţa naţională. În art. 20 se spun următoarele:

Alin 1. „Colegiul Consiliului primeşte în gestiune toate documentele privitoare la exercitarea drepturilor prevăzute de prezenta Lege, deţinute de organele de Scuritate, cu excepţia celor care privesc siguranţa naţională. (...)

Alin 3. Serviciul Român de Informaţii, Ministerul de Interne, Ministerul Apărării Naţionale, Arhivele Naţionale şi oricare altă instituţie publică sau privată, precum şi persoanele fizice, care deţin asemenea documente, sunt obligate să asigure acest drept de acces şi să le predea de îndată Colegiului Consiliului. (...)

Alin 6. Stabilirea în concret a dosarelor care privesc siguranţa naţională prevăzute la alin. 1 se va face de comun acord de Consiliu împreună cu instituţiile deţinătoare. În caz de divergenţă, hotărârea va fi adoptată de Consiliul Suprem de Apărare a ţării.“

Prin urmare, CNSAS este singura instituţie abilitată să solicite date referitoare la persoane

care au colaborat cu Securitatea ca poliție politică şi să le facă publice. În acest caz, conform art. 6 din Legea 187 spune foarte clar: „Dispozițiile articolului 45, alin. 2, din Legea nr. 14/1992 privind organizarea şi funcționarea Serviciului Român de Informații precum şi ale art. 20, alin. 2 şi ale art. 22 cu referire la anexa nr. 6 din Legea Arhivelor Naționale nr. 16/1996 nu sunt aplicabile dosarelor la care se referă art. 1 şi datelor solicitate în temeiul art. 2 din prezenta Lege (187), care nu pot fi considerate că privesc siguranța națională a României".

Patriarhul Iustin Moisescu

Cristian Vasile, ca să fie în perfectă legalitate, trebuia să solicite CNSAS date şi informații referitoare la persoana fostului patriarh Justin Moisescu, deoarece doar CNSAS pe baza art. 6 putea să provoace declasificarea eventualului dosar păstrat în arhiva SRI. Nu putea să facă acest lucru în calitate de petiționar îndreptățit, deoarece CNSAS poate să facă deconspirări numai referitor la persoane care ocupă sau candidează la o demnitate sau funcție în prezent, nefăcând asemenea deconspirări pentru persoane decedate. Singura opțiune pentru a avea acces la date despre patriarhul Justin Moisescu era în calitate de cercetător acreditat conform Legii 187. Numai dacă dosarul lui Justin Moiesescu se afla în arhiva CNSAS şi era dat spre cercetare, Cristian Vasile putea să publice date din cuprinsul lui. Situația, aşa cum o prezintă domnia sa, este mai gravă şi îl face pasibil de încălcarea mai multor legi.

Dosarul Justin Moisescu, dacă există în Arhiva SRI, este clasificat şi poate fi consultat numai în condițiile prevăzute în Legea 14 din 24 februarie 1992 care, în art. 45, spune: „Documentele interne de orice fel ale serviciului român de informații au carcater de secret de stat, se păstrează în arhiva sa proprie şi nu pot fi consultate decât cu aprobarea directorului în condițiile Legii. Documentele, date şi informațiile SRI pot deveni publice numai de trecerea unei perioade de 40 de ani de la arhivare. SRI preia spre conservare şi spre folosință fondurile de arhivă ce privesc siguranța națională ale fostelor organe de informații cu competența pe teritoriul României. *Fondurile de arhivă ale fostului departament al Securității Statului, ce privesc siguranța națională nu pot deveni publice decât după trecerea unei perioade de 40 de ani de la adoptarea prezentei Legi.*"

În Legea nr. 182 din aprilie 2002 privind protecția informațiilor clasificate, la art. 28 se spun următoarele:

Alin 1. „Accesul la informații secrete de stat este permis numai în baza unei autorizații scrise eliberate de conducătorul persoanei juridice care deține astfel de informații după o notificare prealabilă la Oficiul Registrului Național al Informațiilor Secrete de Stat

Alin. 2. Autorizația se eliberează pe niveluri de secretizare prevăzute la art. 15, lit. f, în urma verificărilor efectuate cu acordul scris al persoanei în cauză asupra acesteia. Persoanele juridice, cu excepția celor prevăzute la art. 25, alin. 2 şi 3, notifică Oficiului Registrului Național al Informațiilor Secrete de Stat eliberarea autorizației de acces."

Cu alte cuvinte, Cristian Vasile, pentru a vedea dosarul lui Justin Mosescu la SRI trebuia să obțină o asemenea autorizație, iar documentarea trebuia să aibă exclusiv un caracter intern, informațiile aflate nefiind destinate publicării decât după 40 de ani, conform Legii. Dezvăluirea de Cristian Vasile a datelor publicate în *Raport* şi în ziarul *Cotidianul* îl face pasibil să intre sub incidența art. 169 din Codul Penal al României.

Iată câteva chestiuni la care d-l Cristian Vasile ar trebui să dea un răspuns.

Ce-a mai rămas de apărat?

Mircea Platon

Într-o celebră lucrare din 1922 intitulată *Mesure de la France*, Drieu la Rochelle scria că nu mai există conservatori din cauză că nu mai există nimic de conservat: „Religia, familia, aristocrația, toate vechile întrupări ale principiului autorității sunt praf şi pulbere". Dacă un colecționar de vinuri sau de timbre poate trăi şi fără colecția sa, pe care o transcende, dacă detractorii „păşunismului" au conace la țară şi arhitecții moderniști locuiesc în case boiereşti cu verandă, conservatorul nu include, ci e inclus de lumea pe care o apără, e parte a realității mai degrabă decât manager al ei. Conservatorismul e mai mult o atitudine decât o ideologie, e adică născut din întâlnirea cu ceilalți şi din locuirea în lume şi nu din ambiția de a raționaliza raporturile interumane şi a planifica ştiințific existența. Nefiind aşadar în nici un fel detaşați de lumea pe care o apărau, conservatorii de care vorbea Drieu par a fi dispărut odată cu lumea sacrificată în tranşeele primului război mondial, odată cu ultimul atac al cavaleriei uşoare, cu arta filigranului şi cu bătăile cu flori la şosea. Tot atunci, la începutul anilor '20, dispărea şi în România ultima facțiune care mai rezistase din vechiul Partid Conservator. Agitata istorie politică a României interbelice poate fi citită şi ca o criză a unui sistem politic din care absenta o componentă conservatoare serioasă, care să exprime starea socio-profesională şi culturală a României.

Situația României interbelice pare a se repeta şi acum, cu partide lipsite de consistență electoral-umană, gravitând isteric în jurul unui pol de centru stânga al cărui alternativă conservatoare lipseşte. Şi asta în ciuda existenței unor nebuloase de energie intelectuală conservator-libertariană care preferă însă volatilitatea gnostică întrupării politice. Urgența ar fi cu atât mai mare cu cât integrarea României în Uniunea Europeană nu va face decât să sporească deficitul de autonomie al României. Cu o Uniune Europeană care a declarat că România are prea mulți țărani şi că aceştia ar trebui reduşi cam cu 50% – operațiune în curs de înfăptuire prin transformarea țăranilor noştri în proletari occidentali –, cu o Uniune Europeană care s-a angajat să pompeze până în 2013 30 de miliarde de euro în România, bani care vor ajunge în cea mai mare parte la structurile birocratic-mafiote şi de inginerie socială, cu o populație în scădere şi cu un număr din ce în ce

mai mare de imigranți, România are toate şansele să devină, dintr-un stat național, un kolhoz agricol-industrial european fără identitate, fără memorie şi deci fără libertate. În aceste condiții, în care stânga ne fură şi dreapta se/ne evaporă, în aceste condiții de diminuare rapidă a prezenței noastre demografice şi a „greutății" noastre culturale, *o mişcare conservatoare se impune*. Dar ce mai pot conserva conservatorii?

Samuel Francis, un vechi conservator american, scria că, din confruntările cu stânga, dreapta actuală a învățat că „nu luptăm pentru a conserva ceva, luptăm pentru a răsturna ceva". Lupta pentru a conserva un mod de viață tradițional (precum cel al țăranilor amenințați de industrializare sau de marile concernuri alimentare), identitatea națională sau cultura locală, e deci şi lupta împo-

Drieu la Rochelle

triva instituțiilor şi ideologiilor care caută să le radă. De fapt, e important să reținem că, acum, Stânga e cea interesată în păstrarea stării de fapt actuale, nu Dreapta. Simbioza stângismului academic şi social cu capitalismul corporat, alianța dintre corectitudinea politică şi globalismul economic e cea care dă apă la moara sistemului actual. Imigranții, de exemplu, convin şi Stângii multiculturale ahtiate după „hibriditate", şi marilor corporații care caută mână de lucru ieftină şi servilă. Dacă Stânga e „conservatoare", Dreptei nu i-ar rămâne aşadar decât să devină „revoluționară". Dar „revoluția conservatoare" – admițând că nu eşuează în dinamica tradiției sindicalizate pentru uz tehnocratic, în combinația de rasism şi tehnologie predicată cândva de Ernst Jünger – nu e numai a elanurilor subversive, precum ecologismul anarhic.

Stânga s-a străduit întotdeauna să pună mâna pe instituțiile statului, pe şcoli, pe economie, pe „sistem" într-un cuvânt, din cauză că, în viziunea stângii, sistemul e cel care modelează omul. În viziunea stângii, omul nu e nici bun, nici rău, e infinit elastic şi modelabil prin ştiința infinit perfectibilă. Omul progresează odată cu ştiința, şi prin ea. În măsura în care avansează ştiința avansează şi omul, cu condiția ca societatea să devină mai ştiințifică. Ingineria socială, adică rearticularea societății după modelul rațional al unei utopii care nu ține seama de tradiții, realități şi precedente, ci doar de estimări ale experților, ambiționează producerea de oameni noi pentru o societate nouă. Stânga crede că omul e aşa cum e datorită societății, nu datorită naturii sale intrinseci: că, de exemplu, hoții există datorită faptului că există proprietate privată a cărei abolire ar duce automat la dispariția hoției. Stânga încearcă întotdeauna să pună mâna pe sistem pentru ca prin sistem să reformeze omul. Sistemul occidental actual e deci convenabil stângii liberale din cauză că poate fi folosit pentru crearea a ceea ce ei cred a fi un om nou: fără identitate, sau cu multiple identități naționale, sexuale, religioase. Un om hibrid.

În aceste condiții, ceea ce are de conservat mişcarea conservatoare e tocmai definiția omului, înțelesul naturii umane, calea firii restaurate. Conservatorismul e o afirmare a prezenței şi, ca atare, nu poate fi nici spiritualist, nici materialist, ci personalist. Stânga liberală vrea să pună mâna pe sistem ca să creeze un om după chipul şi asemănarea sistemului, un om perfect adaptabil şi interşanjabil. Conservatorii trebuie să apere omul pentru a articula o societate după chipul şi asemănarea omului, fără ambiții tehnocratice şi fără a robotiza omul de dragul producției, fără a distruge criteriile discernerii binelui de rău de dragul egalității, fără a distruge familia ca „ordine naturală permanentă în care înfloreşte ființa umană" (Susan Orr) de dragul experimentelor sexuale, fără a pretinde că suntem zei dar că singurul zeu e nimicul. În aceste condiții, conservatori sunt cei care rezistă oricărei întreprinderi şi oricărui set de valori care tind la abolirea omului, de la corporatismul de stat la cel anonim. Ce mai putem conserva? Taina persoanei umane, acea realitate, „chipul şi asemănarea lui Dumnezeu", necuantificabilă şi imposibil de vândut sau cumpărat. Şi o lume la dimensiuni umane.

ROST: cuvînt, raţiune, sens, ordine

În latină, *rostrum* însemna „deschizătură“, „cioc“, „plisc“, „bot“. Mai tîrziu, în latina populară, a început să însemne şi „gură“ în general. În româna veche, sub forma rost, a fost moştenit cu acest din urmă înţeles, păstrat astăzi doar în cîteva expresii de largă răspîndire (a învăţa pe de rost, a lua la rost) şi stînd la baza verbului a rosti. Rost a evoluat spre înţelesul „raţiune“, „sens“, „tîlc“, „noimă“, „scop“, cu care se foloseşte astăzi în mod curent. Aşa a apărut verbul a rostui („a da sens“, „a pune ordine“), cu derivatele rostuire, rostuitor etc.

Creat prin Rostirea (Cuvântul) divină, omul este el însuşi făptură rostitoare, dar şi rostuitoare. Omul are un rost dat de Dumnezeu, dar uneori caută să-şi facă singur alt rost, după mintea lui. În orice caz, starea cea mai rea a omului este aceea de a fi fără rost pe lume. Iar cel mai mare serviciu care poate fi făcut omului este de a-l ajuta să-şi (re)găsească rostul.

Revista ROST îşi propune tocmai acest obiectiv la nivelul lumii româneşti, care în comunism şi-a pierdut rostul şi care trebuie să se redescopere pe sine, în primul rînd prin recursul la tradiţie.

În acest număr semnează: ● **Mihail Albişteanu** – profesor, doctorand în istorie, publicist ● **Adrian Cherhaţ** – teolog, profesor ● **Răzvan Codrescu** – scriitor, ultima carte publicată: *Gâlceava dracului cu lumea. Mic tratat de demonologie aplicată* (2005) ● **Emilia Corbu** – doctor în istorie, arheolog, ultima carte publicată: *Sudul României în Evul Mediu timpuriu* (2006) ● **Cristi Pantelimon** – sociolog, conf. univ. dr. la Universitatea „Spiru Haret" Bucureşti ● **Viorel Patrichi**– jurnalist, ultima carte publicată: *Ochii şi urechile poporului. Convorbiri cu generalul Nicolae Pleşiţă* (2001) ● **Mircea Platon** – doctorand în istorie la Columbus University din Ohio – SUA, scriitor, ultima carte publicată: *Ortodoxia pe litere. Îndreptar de fundamentalism literar* (2006) ● **Alexandru Racu** – master în Ştiinţe Politice, publicist ● **Octavian Sergentu** – publicist, master în Ştiinţe Politice ● **Cassian Maria Spiridon** – scriitor, membru al conducerii Uniunii Scriitorilor din România, redactor-şef al revistei „Convorbiri literare“, ultima carte publicată: *Petre Ţuţea între filozofie şi teologie* (2004) ● **Ramona Suciu** – profesor de teologie ● **Claudiu Târziu** – jurnalist

---

Abonament

Vă puteţi abona trimiţînd contravaloarea abonamentului prin mandat poştal (în care specificaţi citeţ numele, adresa completă, telefonul şi perioada de abonament) pe numele: **Târziu Claudiu Richard, CP 27, Oficiul Poştal 23, Bucureşti** sau achitînd contravaloarea abonamentului în **contul nr. RO25BACX0000000107363250**, deschis la **HVB Ţiriac Bank, Sucursala Orizont – Bucureşti,** pe numele **Asociaţiei** ROST, cod fiscal 12495302**,** după care veţi trimite copia chitanţei şi o scrisoare în care solicitaţi abonamentul la **CP 27, Oficiul Poştal 23, Bucureşti**.

Preţul unui abonament este **180.000 lei (18 lei noi) pentru 6 luni** şi de **360.000 lei (36 lei noi) pentru un an**. Pentru cei din străinătate abonamentul este de **50 euro/an în Europa** şi **70 USD/an** pentru celelalte continente.

Nr. 1 – martie 2003, dedicat lui Nicu Steindhardt
Nr. 2 – aprilie 2003, dedicat lui Mircea Eliade
Nr. 3 – mai 2003, dedicat lui Lucian Blaga
Nr. 4 – iunie 2003, dedicat lui Mihai Eminescu
Nr. 5 – iulie 2003, dedicat lui Nicolae Paulescu
Nr. 6 – august 2003, dedicat lui Sandu Tudor
Nr. 7 – septembrie 2003, dedicat lui Nae Ionescu
Nr. 8 – octombrie 2003, dedicat lui Valeriu Gafencu
Nr. 9 – noiembrie 2003, dedicat Părintelui Dumitru Stăniloae
Nr. 10-11 – decembrie 2003, dedicat lui Vasile Băncilă
Nr. 12 – februarie 2004, dedicat lui Nichifor Crainic
Nr. 13 – martie 2004, dedicat lui Mircea Vulcănescu
Nr. 14-15 – aprilie-mai 2004, dedicat lui Radu Gyr
Nr. 16 – iunie 2004, dedicat lui Vintilă Horia
Nr. 17 – iulie 2004, dedicat lui Ștefan cel Mare – epuizat
Nr. 18 – august 2004, dedicat lui Ernest Bernea
Nr. 19 – septembrie 2004, dedicat lui Constantin Noica
Nr. 20 – octombrie 2004, dedicat Părintelui Arsenie Boca – epuizat
Nr. 21-22 – noiembrie-decembrie 2004, dedicat Părintelui Constantin Galeriu
Nr. 23 – ianuarie 2005, dedicat lui Vasile Lovinescu
Nr. 24 – februarie 2005, dedicat lui Octavian Goga
Nr. 25-26 – martie-aprilie 2005, dedicat Părintelui Constantin Voicescu
Nr. 27 – mai 2005, dedicat lui Nicolae Iorga – epuizat
Nr. 28 – iunie 2005, dedicat Părintelui Arsenie Papacioc – epuizat
Nr. 29 – iulie 2005, dedicat Părintelui Zosim Oancea
Nr. 30 – august 2005, dedicat lui Vasile Voiculescu
Nr. 31 – septembrie 2005, dedicat Părintelui Liviu Brânzaș
Nr. 32 – octombrie 2005, dedicat lui Aron Cotruș
Nr. 33 – noiembrie 2005, dedicat Părintelui Iustin Pârvu
Nr. 34 – decembrie 2005, dedicat lui Paul Goma
Nr. 35 – ianuarie 2006, dedicat lui Horia Bernea
Nr. 36 – februarie 2006, dedicat lui Ioan Alexandru
Nr. 37 – martie 2006, dedicat Părintelui Teofil Pârâianu
Nr. 38 – aprilie 2006, dedicat Părintelui Calciu
Nr. 39 – mai 2006, dedicat lui Pan M. Vizirescu
Nr. 40-41 – iunie-iulie 2006, dedicat lui Ion Gavrilă
Nr. 42-43 – august-septembrie 2006, dedicat Părintelui Adrian Făgeţeanu

Nr. 44 – octombrie 2006, dedicat lui Gabriel Constantinescu
Nr. 45 – noiembrie 2006, dedicat lui Simion Mehedinți
Nr. 46 – decembrie 2006, dedicat Părintelui Rafail Noica
Nr. 47-48 – ianuarie-februarie 2007, dedicat Părintelui Benedict Ghiuș
Nr. 49 – martie 2007, dedicat lui Ioan Ianolide
Nr. 50 – aprilie 2007, dedicat lui Marcel Petrișor
Nr. 51 – mai 2007, dedicat părintelui Nicodim Mândiță
Nr. 52 – iunie 2007, dedicat Mitropolitului Bartolomeu
Nr. 53-54 – iulie-august 2007, dedicat Părintelui Trifa

Cei care doresc să-şi completeze colecţia publicaţiei ROST pot trimite contravaloarea revistei (3 lei/exemplar), prin mandat poştal, pe numele: Târziu Claudiu Richard, OP 23, CP 27 Bucureşti. Precizaţi pe mandatul poştal ce număr al revistei doriţi, în cîte exemplare şi adresa dvs. Pentru informaţii sunaţi la tel.: 0740.103.621

09
5 948485 760017